SERENISSIMI IACOBI, MAGNÆ BRITANNIÆ, FRANCIÆ, ET HIBERNIÆ REGIS, FIDEI Defensoris,

DECLARATIO PRO IVRE REGIO, SCEPTRORVMQVE immunitate.

ADVERSVS ILLVSTRISS. CARDINALIS PERRONII ORATIONEM, IN COMITIIS Franciæ generalibus ad Ordinem plebeium Parisijs habitam

18 Cal. Febr. 1615.

LONDINI,
Ex Officina NORTONIANA,
Apud IOANNEM BILLIVM.
M.DC.XVI.

Cum Priuilegio Regis.

HONI SOIT QUI MAL Y PENSE
DIEV ET MON DROIT

PRÆFATIO.

NON est mihi ingenium in alienâ Republicâ curiosum, vt me rebus vicinorum immisceam, nisi aduocatus: cùm Regiâ scilicet, ad quam nasci, in qua educari me voluit Deus, dignitate coniunctius semper iudicaui subditis meis Leges, quàm exteris consilia præscribere. Veruntamen pro singulari, quo fratrem honoratissimum fœlicis memoriæ Regem Henricum IV. complexus sum, amore; pro immenso, quem concepi, dolore ex nefario ac execrando, quo tanti Regis vita, virtusq́ interclusa est, parricidio; denique pro recenti periculorum memoriâ, quibus meipsum propè implicârunt redundantes ex eodem fonte coniurationes, non possum amicorum calamitatibus socium me, consortemq́ non annumerare: eò certè grauioribus, quo ipsi, quorum proximè ceruicibus imminent, Reges ab earum sensu absunt quàm longissimè. Quos si minùs expergefecerint frequentes adeò commonefactiones meæ, me saltem

grata posteritas, quòd temporibus non defuerim, quòd in periculis tantis, tamq; præsentibus consilij auxiliją; conferendi auidus prodierim, testimonio iusto prosequetur: ac futuras, si quæ (quod absit) imposterum euenerint, Regnorum demolitiones, sacrią; sanguinis effusiones silentio nostro neutiquam imputabunt. Etenim meipsum quod attinet, isthæc huic pectori persuasio penitùs insedit, hac præcipuè causâ Deum me in Regale solium euexisse, vt ipsius maiestatem in Vicariis suis, Collegis meis fœde conculcatam vindicatura vox mea, quasi ex editiore suggesto proloquentis, distinctiùs & à pluribus possit exaudiri.

Verùm, in Galliam vt iam reuertar, vniuersis illius Regni Ordinibus in Parisiorum metropoli nuper coeuntibus, spes mihi non exigua affulsit, in illud vnâ omnes incubituros, vt grassanti huic malo remedium aliquod aptum excogitarent. Quid enim aliud gentis illius oculis obiectant recentes Regum suorum lanienæ? quid conflata nuper, sacræ scilicet confœderationis prætextu, bella intestina? (quæ nempe tempestates statim à fulminibus per Papas displosis illorum capitibus ingruebant, non secùs ac tonitruorum murmura subintercipit lapidosæ grandinis imber.) quid aliud denique

que submonent adeò frequentes libelli emissarii ad comprobandam Regum de solio vitaq; deturbationem compositi? Nec hac solùm spe, sed & gaudio haud mediocri sum erectus, cùm intelligerem à populo Gallicano vniuerso (quem Ordo ille Tertius repræsentat) liberam ipsorum sententiam, illo in Conuentu propositam, ac in Articuli formam esse redactam, qui vndique perniciosum illud dogma, hinc de Papæ in Regibus abdicandis potestate, illinc de obtinenda per Regicidij palæstram Martyrii coronâ, vtroque cornu multaret. Verùm planè contrà accidisse sentio. Isthæc enim spei plena Ordinis plebeii vox (reuera nil aliud nisi vltimus moribundæ libertatis anhelitus) ad seruitutem aggrauandam, Regumque ceruices sub iugum durius mittendas aditum patefecit. Vt enim, quibus æger non leuatur, medicamentis, ægritudo plerumque augetur, atque ingrauescit: ita remedium hoc à Tertio illo Ordine adhibitum, morbum medici impatientem magis exacerbauit. Adeo medelam omnem, vtvt sua natura salutarem, humores vitiosi peccantesque superârunt, ipsa castigatione prouocati, factique irritatiores. Ac, vt quod res est dicam, hanc fuisset satius omnino non commouisse Camarinam, quàm, mota quæstione,

ſinere factionis peregrinæ potentiâ victam ſuccumbere veritatem. Quippe cùm in celeberrimo Ordinum Regni ampliſſimi omnium Conuentu, etiam Præſulis doctrinâ ac authoritate pollentis voce, vniuerſi Cleri Gallicani nomine perorantis, ſuffragante itidem Nobilium coborte, promulgata fuerit, acerrimèque defenſa papalis in ſceptra Regia poteſtas, nullâ in contrariam partem ſubſequente ſententiâ abrogatoriâ; nec ſolùm hoc, ſed & interueniente ſcriptiſque conſignatâ laudatoriâ Pontificis gratulatione, panegyrica hæc, quæ mitræ diadema mancipat, oratio typis, etiam Cum Priuilegio Regio *excuſa, euolauerit: neque hoc tantum, ſed etiam ad me eiuſdem exemplar ab ipſo authore fuerit dono miſſum, hac ſcil. ſpe freto, quod ex eius libelli perlectione mihi de hoc argumento ſatisfieret: his poſitis, verè mihi videor dicturus, ſtatim à celebrato hoc Conceſſu, vagam & ambigua lance pendulam, fluctuaſſe Maieſtatem; adeoq; ex doctrina hac publicè per Clerum defenſa, quis iam ſit Francorum Rex haud iniuriâ poſſe dubitari. Qui enim ad arbitrium nutumque alterius geſtat purpuram, ex Pontificis ſcilicet Romani Decreto exuendam, is proculdubio Rex eſt tantum titulo tenus. Nec in temporalibus poteſt*

teſt

test haberi supremus, qui superioris cuiuspiam iussu omnibus temporalibus iure atque ordine potest denudari.

Quod si ipsum plebeij Ordinis postulatum propiùs intueamur, nil aliud eius assertores affectasse reperiemus, quàm vt ipsorum Rex pro vero Rege, & intra ditiones suas supremo agnosceretur, & vt ipsius trucidatio inter opera pia Deoque accepta minime censeretur. Hoc cùm fuerit ab Ecclesiasticis Nobilibusque oppugnatum, ac ceu dogma perniciosum, ceu fons schismatum, ceu ianua ad omne genus hæreses aperta tanto ardore impetitum, vt palam contenderetur, admisso semel hoc articulo, sequi continuò Ecclesiam a multis iam sæculis in Antichristi Regnum, & Synagogam Satanæ degenerasse, iure certè optimo Pontifex literas triumphi, ac gloriarum fœtas ad Proceres, Clerumq; (fidos erga se hac in causâ assectas) confestim exarauit: nactus scil. de quo iure possit gloriari, deiectam Maiestatem, deuictos ac iussa doctos pati Monarchas: id vero præstitum virtute ac robore generosissimæ Nobilitatis, quæ fortiter ac strenuè se opposuit illi Ordini, quos honoris causâ benedictionum diues Sanctus Pater nebulones ex fœce plebis *cognominat: vtpote qui*

Authore non ab vno mihi indicatum est has voces in literis Papalibus ad Nobiles datis contineri, vtcunque postea ex impressis transcriptisque exemplaribus sint erasa.

qui pro Regis sui incolumitate ac salute nimis sollicitè se gerere, supra alios sapere, adeoq; doctoribus suis ad ferulam reuocatis lectionem dictare audaculè sunt conati.

Iam verò a Populari, ordinem Ecclesiasticum pijs erga Regem officijs superari, quid mirum? cum inter Pontificios vniuersi Clericorum titulo gaudentes, negent Regum subditis se annumerandos, alium sibi dominum arrogent, aliud, a quo pendent caput prospectent extra natiuam, in quâ degunt regionem; proni semper, proiectiq; ad illam (cuius se partem profitentur) Monarchiam amplificandam; quod a me alibi fusiùs est demonstratum: Atqui politici corporis dextram manum, in caput, cui protegendo nata est, colaphis sæuituram quis credat? hoc est ab honoratissima Procerum phalange (forti fidaq; Regum dextra semper habita) Regiam prostitui dignitatem, illudq; apertè defendi, Regem suum esse abdicabilem: Ex quo necessariò sequitur, eundem, si depulsus, ius tamen suum deserere noluerit, posse etiam licitè occidi. Hic ego quid aliud consulam Nobilitati Gallicanæ, quàm vt sua sibi exuat splendoris honorisq; ornamenta in plebeium ordinem aptiùs transferenda, vtpote solos indole verè Nobili præditos, vnicos

vnicos Maiestatis vindices; quos à Regiæ dignitatis, salutisq́ tuendo propugnaculo, superiorum Ordinum nec exempla abducere, nec promissa flectere, nec minæ frangere potuerunt.

Ex ordine autem Ecclesiastico is, quo nemo famæ existimationisq́ suæ magis prodigus, nemo minus de Rep. Gallicana benemeritus, primùs occurrit Dominus Cardinalis Perronius, vir cæteroqui rerum plurimarum scientiâ, dicendiq́ suauitate non incelebris; hic nuper duplici oratione, apud Nobiles priore, secundâ apud populares habitâ, in illud omnes ingenij sui neruos intenderat, vt sententiam illam, quæ Papæ Reges solio deponendi potestatem adimit, infamem, odiosamq́ redderet. Eapropter schismatum scaturiginem, omnium hæresium portam, hanc doctrinam appellat; adeo denique abominabilem, vt sibi suisque Coepiscopis, potiusquam eidem assensum præbeant, martyrium clamet subeundum. Quam quidem animi obstinationem in hoc magis quàm quoquam alio demiror, quippe qui non solùm Henrico nuper Regi, religionem contrariam adhuc amplectenti, & per Papam Exrege declarato, per annos non paucos se applicuerit, sed etiam in consessu quodam, in Iacobitarũ Cœnobio Parisijs olim celebrato, Legato Pontificio

Dominium Papæ temporale pro fidei articulo obtrudenti, animosè restiterit. Iam vero in gemina hac oratione Palinodiam videtur quandam concinuisse, vniuersæq; vitæ anteactæ damnationem ore styloq; promulgasse. Neque id quidem temerè: Scilicet tempestati obsecundans mutauit vir prudens velificationem; & , quod nuper, viuo ac regnante patre, mussitare non audebat, succedente iam filio propter annorum teneritudinem, recentemq; solij paterni aditum, iniuriis fraudibusque exposito, non veretur palàm venditare.

Harum declamationum illam, quæ in Nobilium cœtu recitata est, ne Papæ offensionem incurreret, luce multauit: quòd ibi sæpiuscu'è doctrinam hanc ancipiti, & fluctuoso problematis nomine insigniuerit: quodque meæ ditionis Catholicos audacter asseuerauerit ad obedientiam mihi præstandam obligatos; cum contra, probè nouerit à Domino suo Papa, & hoc de Regibus à se deponendis dogma, vt prorsùs necessarium proponi, & fidelitatem mihi à subditis Papistis præstitam, vel præstandam nullatenùs approbari. Quod si alterius orationis edito compendio fides adhibenda, in qua Pontificis Romani potestatem parilem facit cum illa Veneti Ducis, (ita vt, velut hic Serenissimæ Reipublicæ,

ſic ille Eccleſiæ nomine honores ad ſe delatos recipiat) haudquaquam miror, quod, ne frontem contraheret Sanctus Pater, inter imprimendum hanc & ſimiles clauſulas eraſerit.

Hanc itaque ſic viſum eſt ei typis publicare, ac eius exemplar ad me pro ſua benignitate tranſmittere: quo quidem perlecto, ſtatim perſpexi quantum interſit inter virum ex animo, libereque proloquentem, ac eum qui obloquente ſcientiâ reluctante conſcientiâ rhetoricatur. Ita certè parum ſui memor eſt, vt vbique ferè ſibi ipſe contradicat, adeo latebroſum dicendi genus conſectatur, vt nihil magis veritus videri poſsit, quàm ne intelligeretur.

Primò, Quæſtionem hanc agnoſcit nec per ſacras Scripturas, nec ex veteris Eccleſiæ Decretis, nec ex proceſſuum Eccleſiaſticorum analogia adhuc eſſe deciſam: aſſerit nihilominus pro impia & execranda habere hanc doctrinam, quæ Papæ Reges exauthorandi poteſtatem denegat, eſſe vna operâ tenere, multis ſæculis retroactis nullam omnino fuiſſe, aut iam eſſe Eccleſiam, eamque in Antichriſti ſynagogam computruiſſe.

Specimina duodecim, ex quibus patet Dom. Cardinalem contra animi ſui ſententiam paſſim hac in oratione loquutum. Pag. 85.

Secundo, Auditores hortatur ſuos, vt hanc doctrinam ſaltem teneant pro problematicâ & non neceſſariâ: interim verò eoſdem monet, vt hac in

causâ se submittant iudicio Papæ ac Cleri, à quo iam anteà est determinata.

Tertiò, Asserit, recepto semel hoc Articulo, sequi Papam esse Antichristum: subiungit tamen Pag. 99. *Papam permittere, vt Galli complures dogma Pontificio dogmati contrarium hac in re tueantur; modò idem, non vt necessarium, aut ad fidem pertinens proponant: Quasi verò cuiquam Papa condonet, vt doctrinam suæ repugnantem quocumque modo tueatur, eam præcipuè, ex quâ sequitur se esse Antichristum.*

Quartò, Cùm se Martyrio potiùs deuoueat, quàm in eam eat sententiam, quæ Reges negat à Papa deturbabiles; fatetur tamen Papam Gallis indulgere, vt hoc dogma habeant pro problematico. Ergo, quod ille subditurus est, nil aliud quàm problematicum esset martyrium, de quo possit iure disputari, vtrum inter peccata, an furores, an iusta denique supplicia foret numerandum.

Quinto, In Regicidas anathema execrationesque vibrat: verùm alibi se explicat locutum de Regibus, dum manent Reges. Regem autem Regno deiectum pro Non-rege haberi quis nescit? Ita ille scelus, qui Henricum III. a Papa Exregem declaratum transfodit, non Regem, sed laruam, occidit.

Sexto,

Sexto, Regem occidi non patitur: eundem tamen munimentis vult spoliari, quibus se vitamque suam contra vim defendat.

Septimo, Regem ex improuiso sicâ transuerberari, illud non laudat, ne cum corpore anima simul male pereat: verum Marte aperto inter instructas acies versantem cuspide, aut globulo perterebrari hoc Cardinalem non male habet: Quasi hoc modo misélli Regis animæ saluandæ oppidò prospiciatur. Pag 95. & 97.

Octauo, In Rege abdicato residere concedit** characterẽ quendam politicum, hoc est inhærentem habitudinem, cuius vi possit, postquam ad bonam frugem redierit, regno restitui. Interea (quod absurdum creditu) tacitè suadere conatur nouum **inuasorem, hosti depulso, non modo vitam largiri, sed & pœnitentiæ fructus proferenti, regnum velle bona fide restituere.

Nono, Toto dictionis tractu profitetur se hanc quæstionem tantum problematicè agitare, nec temerè vllam in partem statuere: interim pro sententia illa, quæ Papæ Reges deponendi facultatem arrogat, voce manuque tota pugnat, obiectiones diluit, Pontificum, ac Conciliorum, nominatim Lateranensis sub Innocentio III. celebrati de-

creta, in medium affert, consensum Ecclesiæ allegat: cui contravenire est, inquit, apertum schisma introducere, & Ecclesiam per nonnulla sæcula orbe vniuerso exterminare. Hoccine est inter problematum fluctus agitari, an potius stricte constanterque definire?

Decimo, Alias. Regis detrudendi causas non cognoscit, præter hæresin, apostasiam, infidelitatem; veruntamen penes Papam esse Reges apostaticos, aut hæreticos deponere, probat exemplis eorum, qui a Papa, non ob hæresin, sed propter causas matrimoniales, prætentiones ciuiles, aut ingenij tarditatem regnis suis sunt deturbati.

Vndecimo, Paßim loca ex Scripturis sacris, Patribus, modernisq́ historiis deprompta fide adeo malâ, parumq́ ad propositam facientia allegat, (quod infra demonstrabitur) vt a sagacis ingenij viro (qualem illum nouimus) seriò, & ex animi sensu sic adduci poße non sit credibile.

Duodecimo, Cum tot vndiq́ rationes, ac testimonia corraserit, vt Papæ gratificaretur, nonnullæ interea illi voces excidunt stomachum bilemq́ Sancto Patri commoturæ. Inprimis quod eundem Concilio Generali subijcere, eiusq́ iudicium populi Gallicani calculo submittere non vereatur; quod

suo

suo patebit loco. Item quod in medium adductis Pontificum ac Synodorum hac de controuersia decretis, ipse tamen apud auditores suos hanc se quæstionem, more tantùm problematico vltro citroque ventilare, nec quicquam certi dogmatis statuere profiteatur. Quasi verò post Papales Synodicasque dubiorum explicationes, Cardinalem non deceat sine hæsitatione intrepidéque pronunciare: aut cuiquam non sit turpe de ijs, quæ sanguinis proprij dispendio se obsignaturū pollicetur, timidè cunctáterq; affirmare. His si accedat quàm prorsus aduersa huic, quam nunc tuetur, semper antehac fuerit Do.ni Cardinalis sententia, non erit profectò obscurum; hæc ab eo, refragante conscientia, esse confuta, & recitata.

Isthæc singula fusius patebunt ex sequenti, quam Deo iuuante, sum attexturus, Orationis istius in Regum opprobrium, Regnorumq; exitium consarcinatæ discussione. Non quòd mihi ex inito cum Cardinale congressu quicquam gloriolæ possit accedere; sat nempè gnaro, quàm longè huiusmodi conflictatio infra Regiam subsidat amplitudinem, quam in sublime vsque ad Diuini nominis participationem sacra euexit pagina; cum Cardinalitius interim splendor merum sit, præterea nihil, in ven-

In Præfatione ad Apologiam meam.

tum humanum, idemque recèns excogitatum, quod à nobis est alibi comprobatum. Verùm ad hanc disceptationem vt descenderē, iustæ me, grauesque causæ permouerunt. Imprimis Regum, quorum in hoc salus vertitur, omnium causa communis; deinde quod Do^mi. Cardinalis hac in oratione non vnius priuatam, sed plurimorum publicam personam gerat, Cleri scilicet, Nobilitatisq́; Gallicanæ; quorum vtrinque suffragatione, ac supercilio fretus, in Ordinem popularem stylo liberiore inuolauerat. Prætereà, vt ne meipsum prorsus videar neglexisse, quem, non sine insigni iniuria, habet pro dissidiorum seminatore, ac persequutore, sub quo scilicet, ægrè respiret Ecclesia, quiq́; Catholicos omni suppliciorum genere non cessem onerare: Nec non illum plebeii Ordinis, de quo diximus, articulū appellat suauis homo monstrum pisceforme, *ex Anglia nostra in Franciā natatu transuectum. Deniq; cum is sit hodiernus illius Regni status deploratissimus, vt natiuis subditis instar piaculi habeatur, si quid pro Rege suo mutire audeant, ad vicinos ex ipso necessitudinis vinculo attinet linguæ laboranti succurrere, veritatemque domi compressam, inter-mortuam, ac vi prope sepultam foras euocare, cælo liberiore longè latéque clamaturam.*

Leui-

Leuicula multa, quibus Cardinalis libellum conspersit suum mihi non est animus attingere. Quo in genere sunt quæ inseruit de Pericle, Agesilao, Aristotele, Minoe, de Druidibus, de Matronis Gallicanis, de Hannibale, de Pindaro: quæque de Poetarũ fabulis delibauit. Quibus dum eius nitere, ac rutilare videtur oratio, non secus ac seges flauis, purpureis, cæruleisq; herbarum inutilium flosculis variegata, longe plus detrimenti contrahit, quam ornamenti: indigna cum illustri illo concessu, tum negotij pariter, ac loquentis grauitate: quem non a Pericle, sed sanctissimo potius Dei nomine dictionem auspicari, nec Prophetæ Regis vocem sacram Ethnici Oratoris exemplo proximè subtexere decuisset.

His annumerandum, quòd veterum Romanorum victorias inter Dei dona, benedictionesque temporales recenseat, illi scilicet genti indultas in remunerationem eius, quo in Idolorum cultum ferebantur, feruoris: Quasi Deus flagitiis, etiam cum naturæ lumine pugnantibus, præmia soleat rependere, aut diuina dici possit benedictio, violenta in res alienas, etiam per cædem, ac sanguinem inuasio.

Nec dignum est, in quod noster stringatur Pag. 8.

ſtylus, quòd exemplo ſupplicij æterni ex cenſurâ Eccleſiaſticâ poſt mortem infligendi Virgines illas Mileſias proponit, quarum exanima corpora veſte omni nudata per plateas olim tracta memoriæ traditum eſt.

Haud abſimilis eſt, quam fabricatur, deſcriptio Problematis, *cum dicat ſe* Problematicum *id appellare, quod ad rem fidei neceſſariò non facit, cuius item contradictorium ſi credatur, in excommunicationis, anathematiſque reatum aſſertores minimè præcipitat. Cum tamen Ariſtoteles (è cuius officinâ vniuerſa, quâ ſcholæ Academiæque vtuntur, notionum ſuppellex deſumpta eſt) apertè doceat, quamlibet propoſitionem ſub dubitationis formulâ procuſam* Problema *appellari, etiam cum ſubiecta materia neceſſariam cōplectatur veritatem: verbi gratia. Cum interrogetur,* Vtrum Deus ſit vnus, *aut*, Vtrum homo ſit animal rationale. *Vnde conſtat, propoſitiones problematicè contextas, non amittere neceſſariā naturæ ſuæ veritatem, ac exinde ſæpiſſimè accidere poſſe, vt qui eius contradictorium tuentur, eo ipſo diris omnibus deuoueantur. Eiuſdem farinæ plurima ſuperſunt, quibus vt me penitius in cauſæ ipſius medullis defigam, cenſeo ſuperſedendum.*

Ariſt. 1. Top. cap. 4. ait idem ſonare πρότασιν *&* πρόβλημα*.* Ἀπὸ πάσης γὰρ προτάσεως πρόβλημα ποιοῦσι, *ſi præfigatur* πότερον *vtrum, velut vtrum homo ſit animal.*

DECLA-

DECLARATIO
PRO IVRE
REGIO &c.

HAud quidem immeritò Dominus Cardinalis Perronius in ipso orationis suę vestibulo professus est, Regi longè deuinctiores habendos Ecclesiasticos, quàm Nobiles, aut Ordinem plebeium, eo potissimùm nomine, quod cùm hi eam, quam obtinent, conditionem, titulo, quod aiunt, oneroso, non tributi modo, sed & sudoris sanguinisq; pretio sustineant; illi interim ex merâ Regis gratiâ, extra periculi iactum, citra onera impensarum, dignitatibus suis opibusque suauiter perfruantur. Veruntamen haud inde sequitur, quod astruere conatur Do.us Cardinalis, curam cruentas sicariorum manus a Regum latere depellendi vniuersam, a plebeijs in Ordinem sacrum esse traijciendam: ac genuina Regicidiorum remedia, non in supplicijs ciuilibus, sed internis conscientiarum vinculis, ac legibus, quæ circa ipsas animas proximè versantur, consistere. Neque enim vsu solet euenire, vt qui tenentur maxime, ij officio præstando

maximam afferant fidem ac diligentiam. Quinetiam si illud largiremur, Ordinem hunc Ecclesiasticum nulla in sollicitudinis parte saluti, honoriq; Regio tuendo antehac defuisse; nemini tamen obscurum est, pœnis spiritualibus in foro Ecclesiastico denunciatis, non continuò vinciri vindicem politici Magistratus manum, aut supplicijs temporalibus inijci retinaculum; quibus plerumque validiùs quàm diuinæ vindictæ obiectu, hominum in scelera proiectorum refrænatur audacia.

Huic igitur Ordini omnes, quibus iustitiæ administrandæ potestas ac immunitatum Regalium commissa est defensio, Franciæ officiarios repræsentanti haud certè vitio vertendum, quod Regem suum saluum velint, eiusdemque dignitatem illibatam: præsertim cùm, se subtrahente Clero, ac in officio tam turpiter claudicante, hoc quicquid est sollicitudinis eò impensiùs in populum deuoluatur. Quid enim? Nunquid vlla iamdiù gentem illam afflixit etiamnum metuenda, ac præcauenda calamitas, quæ a Clero tanquam fonte non profluxerit? Bella nupera intestina, quorum furor non solum tot vrbes campos que sanguine Gallicano cruentauit, sed & Regis Henrici Tertij necem peperit parricidialem, annó exorta sunt a dicti Regis exauthoratione, per Cleri caput effulminatâ? Prælati cæterique, quos Curatos ac Confessores vocant, annon per secretas partim confessiones, partim per seditiosas ad populum conciones huic flammæ oleum instillârunt? Sicarius ipse, cuius manu Rex ille confossus cecidit, numnon Clerici virique religiosi priuilegio gaudebat? Guiniardus numnon lectissimæ scilicet Iesu societati nomen dederat? Iohannes Castellus an-

non

non ex eadem ſentinâ prodierat? ſtabulum confidentiæ ac nequitiæ *Rauillaccus*, cum interrogaretur quo authore cæptum illud infandum patrauerat, annon ad proximas Quadrageſimales conciones ſacras remiſit quæſitorem, feraces nempe huiuſmodi conſiliorum officinas? Bellarminus, Eudęmono-Iohannes, Soarius, Becanus, Mariana, & quotquot ſol vidit huius generis monſtra, qui Regicidij ſcholam aperiunt, qui in publicis tribunalibus, priuatiſque confeſſionibus æquiuocationi theatrum figunt, annon Clerici ſunt, etiam primarij? Eorum libri hanc peſtem redolentes, annon a ſpiſſo Doctorum globo ſunt approbati, ac eorundem ſubſcriptione communiti? Domum vt reflectam oculos, pulueraria coniurationis principes ac capita, numnon itidem fuerunt viri Eccleſiaſtici? Non nemo certè, qui ſe illis capitibus manum præbuit, illi incendio facem, (cui cognomen Fauſio) quod parauerat, incæptum defendere non erubuit, ac ſuam ſibi conſcientiam ducem teſtemque aduocans, apertè profeſſus eſt, nihil extra iuſti boniq; metas a ſe tunc eſſe tentatum, vtpote ea de re, priuſquam ad nos e Belgio remigrârat, probè per viros doctos, abundéque inſtructo. His accedat, quod hanc iſti omnes imbiberint ſententiam, e Clericis neminem pro Regis ſubdito habendum. Neque vero diffitetur ipſe Dominus Cardinalis, eos qui Regio cruore ſe impiârunt, falſo Religionis prętextu captos, horrenda hæc parricidia animo manuque admiſiſſe. Patrârunt ergo ſic ab ijs edocti, qui religionis pręcepta ſolent ſuggerere, hoc eſt Eccleſiaſticis. Quę cum ita ſint, tametſi Cleri Gallicani pars non contemnenda beneuolo forte ſit fidoque erga Regem ſuum animo, in quorum Pag. 7.

 pecto-

pectoribus Clericalis, qui dicitur, character innata fidelitatis lineaméta haud prorsus obliterauerit, verè mihi videor statuere, (propterea quod a sacro hoc Ordine grauiùs quàm quoquam alio, ac maiori cum periculo peccetur) iustas rationes non defuisse plebeio Ordini, cur Regiæ salutis amplitudinisque tutandę, negotium in solum Clerum non transmitteret. Nec vero illud reticendum, quòd, cum in re omni controuersa teneatur Clerus iudicium Papæ expectare (qui hac in causa pars est, &, quod caput litis est; a se regna omnia pendere affirmat) non potuit certè plebeius Ordo sperare, Pontificem contra animi sui sententiam sæpius publicatam, hac in quęstione pronunciaturum, adeoque seipsum condemnaturum.

Quod si, quę ab hoc Ordine oblata sunt, remedia finem debitum non sint assequuta, hoc inde euenit, non quòd parum iusta fuerint, aut legitima, sed quia, quas debuit, ac potuit, auxilij partes non contulerit Clerus, ac propterea quòd, quorum libri popularem defectionem, Regum depulsionem, lanienamque spirantes publicè sunt combusti, ipsis authoribus nihilominus faueatur; cumq; vnus, aut alter patibulo luat manu pręceps parricidá, non pauci interea, qui execranda hæc perfidiæ immanitatisque præcepta disseminant, impunitate summa perfruantur.

Ex his, quæ dicta sunt, satis constare arbitror, Dom. Cardinalis malè fundatam esse hortationem, quâ huic Ordini suadere conatus est, vt omnem hoc in negotio curam à se ad Clerum amandaret. Quam etiam ratione adhuc infirmiore munire satagit, dum certis, & extra dubitationem positis, rem controuersam & contentioni obuiam

Pag. 9.

uiam

uiam negat intermiſcendam. Hæc apud eum indubitata duo ſunt. Primum, quòd nulla vnquam ex cauſa liceat Reges immiſſo ſicario de medio tollere. Hoc exemplo Saulis confirmat, quem, vt vt Throno deiectum, noluit tamen Dauid, cùm facilè poterat, trucidare. Dein Concilij Conſtantienſis decreto innititur, in Regum obtruncatores ſancito. Alterum quod Francorum Reges ſint, intra ſuas ditiones ſupremi, omni ſuprematus tẽporalis genere, quodque nemini vel Principi, vel Papæ feudi cuiuſquam nomine ſubijciantur, quaſi recepta Coronâ ſuâ, aut ad conditionem huiuſmodi vllam præſtandam obligatâ. Quod tamen aſſerit conſtare certitudine tantum humanâ ac hiſtoricâ. Tertium autem quiddam reſtare ait contentionis diſceptationiſque fluctibus agitabile, quod certis exploratiſque immiſceri nefas, ne pauculis ambiguitatum quaſi paleis adiectis, totus inconcuſſarum propoſitionum aceruus corrumpatur. Controuerſum hoc eſt huiuſmodi, Vtrum ſi Rex Chriſtianus, violato, quo ſe in fide Catholica & vita & morte perfunctûrum ſolenniter Deo vouerat, iuramento, Arianam aut Mahumetanam impietatem amplectatur, declarari poſſit eum regno excidiſſe: deinde ad quem pertineat ſubditos a ſuſcepto fidelitatis ſacramento hoc in caſu liberatos pronunciare. Quod ad Eccleſiæ vocem attinet, affirmat Do^{us.} Cardinalis, cum reliquas omnes Eccleſię Catholicę partes, tum ipſam Gallicanam, ex quo ſcholas Theologicas aperuit, vſque ad Caluini tempora ſemper tenuiſſe, Regem huiuſmodi poſſe per Papam & per Concilium regno deponi: Adeo vt ſi contrarium eſſet in ſe vero verius, non aliàs in fide, quàm problematicè

Concil. Conſtan. Seſſ. 15.

Pag. 10.

possit defendi. Hęc Cardinalitię dissertationis summa: Cuius refutationem, quandoquidem ipsi eadem sępiùs recoquere visum est, necesse habeo in alium, vbi ab eo hęc fusiùs pertractantur, locum diffindere. Ibi inter alia hęc in lucem proferemus, approbari a Domino Cardinale Regum abdicatorum interemptionem. Saulem nunquã Regno viuum fuisse exutum: Concilium Constantiense nihil hoc in negotio statuisse, vtpote de supremis absolutisque Principibus minime locutum. A Domino Cardinale Regem Francorum non haberi pro supremo intra ditiones suas, cum possit ei per potestatem quandam superiorem, dominium abrogari. Ecclesiam Gallicanam semper docuisse, accuratéque defendisse Reges suos non esse per Papam, vt loquuntur, *deponibiles*. Papę denique nullum esse, quod obtendat, ius Regem vllum reddendi sibi feudatarium, aut ad obsequium sibi coronæ Regiæ nominé præstandum obligandi.

Tertio itaque membro totus inhæret, quod contentiosum nominat, affirmatque si quis eos, qui Papæ Reges deponendi potestatem tribuunt, damnare ac anathemate ferire audeat, hunc non semel titubare, sed in quatuor quæ sequuntur absurda, seu incommoda præcipitem ruere.

1 » *Primum est quod hoc esset conscientijs vim inferre, laqueum-*
Pag. 14. *que inijcere, sub anathematis pœna obligandis ad fidem iuramen-*
» *tumque illi doctrinæ præstandum, cuius contrariam vniuersa &*
» *iamdudum tenuit, & adhuc tuetur Ecclesia Catholica.*

2 » *Secundum est, quòd laicis de fide iudicium ferendi libertatem*
» *largiri, esset omnem Ecclesiæ susdeque vertere authoritatem, &*
» *nulli non hæresi fenestram aperire; imo ipsum Sacerdotium inua-*
dere,

dere, ac manu profanâ Arcam attingere, thuribulumque rapere.

Tertium incommodum est via ad schisma ineuitabile apertè 3
strata. Reliquis enim vniuersis hanc doctrinam tuentibus Ca-
tholicis, a nobis, inquit, non potest vt verbo Dei repugnans, vt
impia detestabilisque reijci, quin simul omni cum capite reliquis-
que Ecclesiæ membris communioni abrenunciemus; adeoque Ec-
clesiam fateamur pluribus abhinc sæculis in Synagogam Satanæ,
Sponsamque Diaboli degenerasse.

Vltimum est, quòd hanc, quæ Reges ponit independentes, pror- 4
susque inuiolabiles, sententiam stabilire, esset non modo remedi-
um pro Regum salute iam excogitatum reddere irritum, iis quæ
rata sunt & vtrinque concessa, rei controuersæ admistione infir-
matis; verum etiam, noui præsidii loco, quod Regum vitæ ma-
iestatique quæsitum videtur, vtramque periculis longè grauio-
ribus obiicere, bellis nempe, aliisque quibus schismata semper
viam aperiunt, calamitatibus.

His quatuor capitibus firmandis Cardinalitia hæc insumitur oratio, quæ singula eo, quo surgunt ordine, excutere nobis animus est, ac demonstrare, posita hæc incommoda falsis inniti postulatis, ac nil aliud esse, quam affabrè conficta pauidorum ingeniorum terriculamenta. Verum priusquam rem ad viuum resecare pergam, mihi monendus est lector, quæstionis nostræ quasi faciem laruâ obductâ, ab illo esse immutatam, dum, refragante non modo veritate, sed Paparum etiam mente, ac voce, Papalem in Regibus deijciendis authoritatem coarctat, ac ad hæresin, apostasiam, Ecclesiæq; persecutionem reuocat. Quod si Pontifices ipsos consulamus, virgulam suam censoriam longè porrectiorem esse respondebunt, eamq; ab assedis suis ægrè ferent decurtari. Ab illis nempe Re-

ges

ges exauthorati sunt ob imminuta Monasteriorum priuilegia. Id docet Papa Gregorius Primus, in illo quod Sancti Medardi Cœnobio Suessionensi arrogatur, priuilegio: cuius diploma Epistolis Gregorianis ad calcem attexitur, ac in eiusdem ad Senatorem Epistolâ occurrit. *Lib. 10. epist. 11.* Exauthorati sunt ob ingenitam indolis tarditatem, regnique administrandi seu veram, seu prætensam impotentiam. Quo nomine gloriatur Gregorius VII. à Papa Zacharia Childericum Regno Franciæ olim exutum. *Caus. 15. Can. Alius. Qu. 6.* *Non tam pro suis iniquitatibus, quam pro eo, quod tantæ potestati erat inutilis.* Exauthorati sunt propter Ecclesiasticorum Beneficiorum (quæ vocant) Præbendarumque collationem: Quo in genere notissimæ sunt, quæ inter Papam Innocentium Tertium, & Iohannem Angliæ, inter Bonifacium VIII. & Philippum Pulchrum Galliæ Reges incaluerunt, contentiones. Exauthorati sunt litis Matrimonialis, coniugijque adulterini prætextu. Cui rei exemplo sit Philippus ille Primus, qui, vxore sua Berthâ repudiatâ, eius loco Bertradem duxit Comitis Andegauensis coniugem. *Paul. Aemil. in Phil. 3.* Denique illud scire impensè desidero, quam hæresin, quam à fide generalem defectionem luerunt Henricus IV. Fredericus Barbarossa, & Fredericus II. Imperatores, quibus fulmine Pontificio sacrum diadema capite excussum? Num quæso ob hæresin, an apostasiam adeo in Petrum Arragoniæ Regem duriter statuit Papa Martinus IV. vt subditos fidelitatis sacramento eidem Regi præstito exolueret? Quid hæreseos, apostasiæ, Arianismi, aut Mahumetismi in causa fuerat, cur Iulius Secundus Regem lectissimum, meritoq; habitum PATRIÆ PATREM Ludouicum XII.

sceptro

ſceptro priuaret Gallicano? Num tandem hæreſin aut apoſtaſiam obtendit Sixtus V. Henrico III. deponendo? Cuius fulminis diſploſionem ſubſequutum eſt fœdum optimi Regis parricidium, & triſtiſſima Regni illius pulcherrimi deuaſtatio. Verùm ſe Do[us] Cardinalis in arctiorem gyrum compingere non grauatus eſt, vt cauſam Regum deponendorum ſpecioſiſſimam deligeret auditoribus obtrudendam, in hiſtoria ſcil. (ita ſibi adblanditus eſt) parùm verſutis, ſtatumque eius, quę præ manibus erat, quæſtionis, minimè intelligentibus. Illum igitur oportuit diploma aliquod bullatum a Do[no] Papa impetraſſe, palàm coram populo recitandum, quo ſe profiteretur Sanctus Pater in poſterum omni, præter hæreſin, Regum gradu deijciendorum cauſæ abrenunciare, huic tantum lolio auerruncando falcem ſuam Regum ceruicibus immiſſurum: ac eâdem operâ ſponderet ſe ſibi non arrogaturum, vt de Rege ſententiam ferat, vtrum necne ſit hæreticus; hoc enim eſſet, ſimul actoris ac Iudicis partes ſuſtinere, ſummamque porrigeret licentiam ſanis dogmatibus nigrum hæreſeos theta inurendi: quâ arreptâ anſâ, regno alieno pro libidine dominetur, nouo fretus ſucceſſore, a ſe immiſſo, ac ſibi patrono, de cuius nutu regnum dono acceperat, omnia gratificante. Ita Bonifacius VIII. per literas ſuas ſuperbiæ ſtomachique plenas, pro hæreticis habet omnes, quotquot aſſerere auderent Regij iuris eſſe Præbendarum collationes: quem quidem Papalem errorem, *non facti ſed iuris* eſſe manifeſtè conſtat. Non abſimile ſcil. crimen erat, quod a Pontificibus in Imperatorem illum infœlicem Henricum IV. intendebatur. Quod eo prorupit acerbitatis,

vt Paparum instigatione ac iussu, non modo contra Patrem filius arma sumpserit impia, sed & mortui Imperatoris corpus honestiori sepulturâ prohibitum iacuerit. Hic tamen sacer, hic inferis deuotus, hic viuus, mortuusque intestabilis, nullum fidei articulum, aut placitum Theologicum in dubium vnquàm vocasse legitur. Iohannes Auentinus Vergilium Episcopum Iuuanensem narrat Zachariç Papç iussu pulsum sacerdotio, ac hçresis insimulatum, quòd *circumfundi terræ homines, & aduersis inter se pedibus stare docuerat.* In Bulla (cui initium Exurge) Concilio Lateranensi subnexâ, Lutheri scil. hçresibus hçc annumeratur Thçsis, *Optima pænitentia noua vita*: Inter crimina Papç Iohanni XXIII. per Concilium Constantiense obiecta, habetur eundem immortalitatem animorum abnegasse, idque *constare publicè, apertè, ac notoriè.* Si quis igitur Papa his, aut similibus laborans erroribus, Regem fortè contra sentientem Regno detrudendum iudicauerit, mihi certè haud prorsus Sceptico, nunquam citra omnem scrupulum constabit huiusmodi Regem iure, atq; ordine regno multatum.

Annal. Boiorum lib. 3.

Concil. Constan. Sess. 11.

Primi Incommodi Examinatio.

PRimum, quòd male metuit D^us^ Cardinalis, Incommodum ex approbatione illius Articuli oriturum, qui Franciç Reges nulli superiori potestati, seu temporali, seu spirituali subdit deponendos; » est, *quod hominum conscientias adigat ad doctrinam quandam* » *ab Ecclesia per annorum centurias vndecim creditam, factoque* » *comprobatam, diris omnibus deuouendam.* Quibus verbis cum obiter

obiter fateatur huiuſmodi dogma, primis quinque ſęculis ab Eccleſia, nec fide, nec praxi eſſe poſteris commendatum; mihi certè videtur illud ipſum ſciens volenſque damnaſſe. Etenim Eccleſię in Imperatores Regeſque quid ſit iuris, haud minus primęuę antiquitati, ab Apoſtolicis temporibus annos vſque quingentos porrectę cognitum eſt, ac exploratum, quàm, quibus accreuit ſuperbia, & imminuta eſt puritas, ſeculis ſubſequutis: Pręſertim, cum per totum ſeculorum quinque primorum ſpatium, iuratis apertiſque hoſtibus vix vnquam caruerit Eccleſia, ſub Imperatoribus primò Ethnicis, ſub Regibus dein hęreticis afflictata, quales fuerant Viſigothorum in Hiſpaniâ, Vandalorum in Africâ Reges; quos non erat quod irritare metueret Romanus Epiſcopus, vtpote & ab eorum imperio immunis, & Regionum interuallo ſecurus.

Verum enimuerò cum D° Cardinale in arena ſuâ, hoc eſt, recentiorum temporum hiſtoriâ confligamus, ac numquid inde pręſidij poſſit emendicare diſquiramus: Hoc ſemper pręmiſſo, huiuſce quęſtionis ambitu non contineri, vel populares ſeditiones, vel inteſtinas rerum pub. concuſſiones è partium ſtudijs factionibuſque emergentes; vel denique increpationes Eccleſiaſticas, adeoque veri nominis excommunicationes; ſed ſententiam tantùm iuridicam depoſitionis à Papa, vt poteſtate ſua ordinaria legitimaque freto, in ſupremi abſoluteque liberi Principis caput vibratam.

Argumentationis igitur ſuæ telam ab Imperatore Anaſtaſio orditur, quem ſcil. quod Symbolo Chalcedonenſi ſuum approbationis calculum adijcere recuſaſſet, noluit

Exemplum 1. pag. 18. Euagr. hiſt. Eccleſ. lib. 3. cap. 32.

noluit Euphemius Patriarcha Constantinopolitanus pro Imperatore agnoscere (hoc est consentire, vt sacris Imperialibus initiaretur) etiam ipsa Augustâ, Senatuque, vt Euphemium ab incœpto retraherent, minas ac vim intentantibus. Eundem etiam Anastasium iureiurando spreto in hæresin relapsum, & persequutionis flagello sęuientem, Symmachus Romę Episcopus palàm damnauit atque excommunicauit: Quibus subiungitur, eundem Imperatorem publicis sacrarum precum formulis, venenum hæresis suæ subinspergere conantem, factâ statim populi Constantinopolitani in Imperatorem coitione, à Satellite quodam suo vi armisque coactum, vt Episcopos quosdam à se priùs in exilium actos, reuocaret.

Isthoc verò quicquid est exempli (bonâ cum veniâ audiat D^us Cardinalis) pręsenti controuersiæ nec propinquo, nec remoto gradu est affinis. Euphemius haudquaquā Romanus erat Pontifex, nec Imperatorē throno deposuit, sed tantùm in eius electionem consentire recusauit. Tumultus popularis, vel Græculi Centurionis rebellio, quid quęso iuris potestatisque conferunt in Papam Romanum, ad Reges virgulâ Pastorali deturbandos? Imperatoris hęc Græci per Episcopum Romanum excommunicatio, si modo vlla (neque enim alium D^us Cardinalis quàm Papam ipsum testem adhibet, cùm interim non sit obscurum Epistolas supposititias, non paucas, aliaque scripta male-nata, Paparum antiquorum nominibus sese induisse) si quæ, inquam, fuerit, ciuilis tamen depriuationis, depositionisque nec flammam, nec fumum redolebat.

Addo insuper; Si quando Episcoporum quispiam in

quenquam

quenquam extra iurisdictionis suæ cancellos positum, excommunicationem denunciauerit, eo ipso non ab Vniuersalis Ecclesiæ communione exclusit, sed tantum denunciauit nolle se cum illo, quem damnat, communione coniungi.

Testes appello Concilij Carthaginensis Canones: Quorum vnus sic habet; * Episcopus qui Synodis se præsentem exhibere detrectat, ad aliarum Ecclesiarum communionem ne recipitor, *sed suâ tantùm Ecclesiâ fruitor*. * Alter Canon de Episcopo Monasterij sui gubernationem in Monachum alterius claustri alumnum transferente statuit, vt talis *à reliquarum Ecclesiarum (communione seiunctus, sui tantum gregis communione viuat contentus.* Hoc sensu scilicet, S.Hillarius Pictauiensis Episcopus, Liberium Episcopum Romanum, quod Arianæ confessioni subscripsisset, excommunicauit. Hoc sensu Ioannes Episcopus Antiochenus, Cælestinum Romæ, Cyrillum Alexandriæ, Episcopos, quod Nestorium indictâ caussâ damnassent. Hoc sensu denique Romæ Episcopus Victor, Orientales omnes Episcopos, non suorum gregum propriâ, sed mutuâ Romanæ Ecclesiæ communione interdixit. Nihil igitur hìc simile illis Excommunicationum Papalium fulminibus, quæ posteriorum sæculorum Cyclopes extuderunt, ac in Regum capita De Capitolio Romano disploserunt.

* *Nomo Canonis Africani can.77* ὀφείλει ἀλλὰ τοιοῦτος τῇ κοινωνίᾳ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀρκεῖσθαι ἐκκλησίας.

* *Canon.81. eiusdem Nomo Canonis* ἀπὸ τῆς λοιπῶν κοινωνίας χωριζόμενος τῇ τοῦ ἰδίου λαοῦ κοινωνίᾳ ἀρκείσθω μόνῃ.

Faber in fragmentis Hilarij, Anathema tibi à me Liberi.

Exemplum 2.

. Vnde etiam opportuna porrigitur responsio ad illud Clotharij Francorum olim Regis exemplum allegatum: qui Agapeti Papæ censuris perterrefactus, pagum Iuetotanum splendidis Regni titulis decorauit, vt ita saltem homicidio in eius loci D^um^ Gualterum pa-

trato satisfieret: Cuius tamen narratiunculæ locupletiorē non adducit testem Do^{us.} Cardinalis, quàm conscriptas nongentos pòst annos historiolas; cùm contrà, mihi haud foret difficile probare, eius sæculi Papas Regum Franciæ negotiis, se nulla ex parte ingessisse. Qui ea vidit tempora, Gregorius Turonensis multa recenset, in Episcopos à Regibus, per vim iniuriamque admissa; præsertim in Prętextatum Episcopum Rothomagensem: Quibus tamen subleuandis, se non interposuit Romanus Episcopus, nec bullas monendi, minandique peritas, est eiaculatus. Ecce verò Gregorij ipsius ad Regem Chilpericum voces, *Si quis de nobis, O Rex, iustitiæ tramitem transcendere voluerit, à te corrigi potest. Si verò tu excesseris, quis te corripiet? Loquimur enim tibi, sed si volueris, audis; si autem nolueris, quis te condemnabit, nisi is qui se pronunciat esse iustitiam?* Hęc tamen haud impedierunt quo minùs Rothomagensis ille Antistes grauissimè cæsus, in Insulam Sarniam exul relegaretur. Verùm antiqua Dominorum Iuetotensium iura, non lubet accuratiùs perquirere; quæ virtutum monimenta, ac optimorum illius familię erga Francię Reges meritorum insignia, potiùs mihi videntur, quàm piacularis, nescio quæ, ad peccatum eluendum, satisfactio. Quod si hanc authore non vano niti historiam largiamur, quid tandem facit ad rem nostram, vbi de Regis, non excommunicandi, sed deponendi potestate agitur? Similiter si ingruentis excommunicationis metu, Rex hic illa indulserit priuilegia, quid hoc ad probandum, penes Papam fuisse eundem Maiestate sceptroque spoliare? Denique, hoc ipsum quod narratur, proculdubio Francię diadema in subli-

Guernsey.

me

me euehit, eiuſdemque Regem tantum abeſt, vt deprimat, vt verè Regum Regem ſtatuat, vtpote Nobiles ſuos Satrapaſq; Regijs titulis ornantem: Non ſecùs ac Hiſpanię Regi non leue eſt argumentum, quantâ ipſe polleat amplitudine, quòd è ſubditis ſuis quoſdam *Magnates* creet, ſiue *Megiſtanas*. *Los Grandes.*

Sequitur Gregorius I. qui (libri Epiſtolarum 11. epiſtola 10.) Xenodochij Auguſtodunenſis confirmaturus priuilegia Regibus ac Pręſulibus, ne eadem vlla ex parte imminutum eant, ſub hac forma interminatur. *Siquis Regum, Sacerdotum, Iudicum, ac perſonarum ſæcularium hanc conſtitutionis noſtræ paginam agnoſcens, contra eam venire tentauerit, poteſtatis honoriſq; ſui dignitate careat*, &c. Verùm hic parùm videt oculis Do^ns. Cardinalis, dum imprecationem pro Decreto habet iudicatorio. Poterat è plebeculâ quiſpiam eodem ſtylo vti, ac dicere, ſi quis ſacroſanctam Regum noſtrorum Maieſtatem, vitamve violauerit, fuerit Imperator, fuerit Papa, maledictus eſto, authoritate excidat, dignitate ſpolietur, vitamque traducat mendicitate, morbis, miſeriis circumſeptam. Illud etiam vt ſicco pede prętercam, Monachis quam facilè ac procliue ſit ad priuilegia ſua tuenda, immanes Conceſſiones, ac reſcripta, pro libitu confingere. Ex hac argilla ollam fictilem videre eſt apud eundem Gregorium (ſub finem Epiſtolarum) priuilegium ſcilicet Cœnobio S. Medardi Sueſſionenſi conceſſum, ſimili etiam clauſula munitum. Quod quàm vanum ſit ac ſuppoſititium, ex ipſa conſtat temporis ad calcem ſubſignatione, quę nempe Incarnationis Dominicę an. ponit 593. Indictionem 11. Cum potiùs an. Domini 593. reſpódere videatur *Exemplum 3. Pag. 22.*

Indi-

Indictio 10. nec ſoleat quidem hic Gregorius vllâ anni Dominici notulâ Epiſtolas ſuas claudere. Pręterea ſonorum hoc Priuilegium ſua etiam ſubſcriptione communierunt, Alexandrinus & Carthaginenſis Epiſcopi, quos ego crediderim illius nec Cœnobij,nec vrbis nomé vnquam fando audijſſe. Nec illud etiam à ſuſpicione abeſt,quod horum nomina,quaſi in exercitu tumultuario medię Italicorum Epiſcoporum ſubſignantium cohorti, intermiſcentur. Denique qui apud eundem Gregorium legerit, quàm ſubmiſsè humiliterque Imperatores per Epiſtolas affatur, haud facilè credet, eum regna donandi auferendique ius vnquam ſibi arrogaſſe. Se appellat *Indignum Imperatoris famulum, ſe Domino ſuo loquentem agnoſcit nihil eſſe aliud, quam puluerem & vermem*: Profitetur ſe *Imperatoriæ iuſſioni ſubiectum, Cæſaris legem quandam publicaſſe, Omnipotenti Deo minimè concordantem*. Quæ nos alibi vberiùs perſequuti ſumus.

Ipſi Baronio Annal.9. Cardinali male ſapit hac ſubſcriptio.

Epiſt.6 1.lib.2.

Exemplum 4.

His ſubiungit Do^mus Cardinalis Iuſtinianum II. qui Sergio Pontifici Romano,quòd Synodo Conſtantinopolitanę parùm ſcilicet ſanę, fauere nollet, manum iniicere conatus eſt, immiſſo eum in finem Zachariâ, equitum magiſtro : Hunc tamen Militia Romana (hoc eſt Imperij cohortes Italicę) etiam contumeliis oneratum repulerunt. Verùm meę, ſpero, tarditati ignoſcet,ſi non intelligam, quid hoc ſibi velit exempli, in quo de Imperij abdicatione, aut ſententia Papali ne verbum quidem. Ecce ad annum à Chriſto nato 712. deuecti ſumus, ex quo temporum circuitu, nihil excutere potuit Do^mus Cardinalis, quod vel ſpecie tenus in rem ſuam faceret. Illud enim quod poſteà affert de Imperatore Philippi-

co

co in annum 713. inciderat. Historia sic se habet. Philippicus ille Bardanes Imagines & coli vetuit, & confringendas curauit. Circa ea tempora Imperium Romanum inclinârat, & in Occidente debilitatum, & in Oriente Saracenorum incursionibus valde conquassatum. Ipse Imperator bello implicatus intestino, Italia maximam partem, Lumbardis cesserat in manus: quod reliquum, Rauennę Exarchatus, Ducatusque Romę sub Imperatore impari, ac imbelli vacillare, ac propè ad deditionem spectare. Papa Constantinus hanc potentiæ suæ augendæ, ac iugi Imperialis excutiendi opportunitatem nactus, Imaginum se patronum, vindicemque profitetur; Imperatorem contra sentientem, concilio conuocato, hęreticum pronunciat: in vrbe Romana ne quid literarum ab Imperatore conscriptarum reciperetur, ne nummi currerent eiusdem inscriptione signati, ne eius statua pro templis more maiorum figeretur, sedulò interdicit. Gliscente demum hoc tumultu, cuius flabellum Papa, Exarchus Rauennas cæco Marte cecidit. En hic seditionem à subdito concitatam, vt D^no^ Imperatori vrbem è manibus extorqueat, ac in suam redigat potestatem; sententiam autem solennis ab Imperiali dignitate deiectionis, planè nullam. Neque verò eum Papa, quem animo destinârat, exitum hoc pacto est assequutus. Etenim ciues Romani, vtcunque ad res nouas instigati, in sua tamen erga Imperatorem fide, officioque perstiterunt. *Exemp. 5.*

Post annos inde circiter duodecim, Leone Isauro (quem Iconoclasten appellat D^us^ Perronius) Imperante, ac Imaginum *Exemp. 6.*

ginum cultores acriter infestante, Gregorius eius nominis II. proximi decessoris sui premens vestigia, cùm Imperatorem turbulentis temporibus distentum, Romamque animaduerteret tenui munitã pręsidio, effecit protinùs, vt ipsa Vrbs, Imperij caput, contra Imperatorem rebellaret, ac sibi in potestatem dominatumque cederet. Mihi vero haud parùm videtur interesse, publicâne sententiâ latâ pronuncietur Imperator dignitate sua excidisse, an se vrbs aliqua à legitimi Domini fide subducat, eius hortatu, qui se ĕidem conatur induere: Si cùm Imperatori vrbem Rom. auferret Pontifex, eius dominium in alium quempiam transtulisset, hoc nos exemplum aliquo forte luderẽt colore: In alienas autem ditiones impetum facere, vt sibi rapiat, sibi vt possideat, ambitionis, hoc est in quouis raptore, in subdito etiam apertæ perduellionis. Enimuero quis censuram adhiberi dicet Ecclesiasticam, cum spiritualis (qui sic haberi vult) Pastor pœnæ infligendæ nomine rem alienam suis applicat vsibus, puta peccatori chlamydem eripit, aut marsupium sua manu exenterat. Nec illud obiter dissimulandum has Paparum technas, rapinasque tum caput exeruisse, cum, attritis Imperij opibus, citra periculum se Cęsari viderent posse opponere. Nihilominus hic de quo diximus, Imperator haud prorsus his acquieuit, sed vim vi repulit, eiusque tribunus vrbem Rom. intrauit: ac Gregorius III. qui huic II. successit proximus, eundem Imperatorem adhuc pro D^no^ agnoscit: quod testantur quarundam ipsius ad Bonifacium Epistolarum subscriptiones in hanc formam, Dat. 10. Calendas Decemb.

Imperante

Imperante D^no pijßimo Augusto Leone, a Deo coronato, magno Imperatore, anno decimo Imperij eius.

Pari fide exẽplum Zachariæ Papę, à D^no Cardinale allegatum, à quo Francos asserit Sacramento, quo Regi Chilperico obstringebantur, absolutos. Ei rei testes adducit Paulum Æmilium, ac Tillium, hesternos certè scriptores, cum illi sæculo propiores historici testentur Francos à Zachariâ, non permissionem, aut voti solutionem, sed tantum consilium exposcentes, hoc suâ sponte libereque perpetrasse. Ado Viennensis Episcopus in Chronicis suis, *Franci*, inquit, *per Consilium Legatorum, & Zachariæ Pontificis electum Pipinum Regem sibi constituunt.* Trithemius in Annalium compendio, *Childericus Francorum Rex regno suo, tanquam indignus, qui imperet, non sine Regni consensu, accedẽte etiam Papa Zacharia consilio, deiectus est.* Galfridus Viterbiensis Chronici sui parte 17. & Gaguinus in vita Pipini idem testantur. Quam illud verò facile, consilium Pipino porrigere, regni ad se deferendi, qui ab eodem occupando inhiberi vix, aut ne vix quidem potuerat, vtpote cui re iam ac potentiâ Principi, nudum tantummodo Regij fastigij nomen defuerat. His accedit, quòd eo sæculo gens illa rudior parumque literata, cum adhuc nec Academias, nec Scholas haberet Theologicas, exterorum consilia sibi conquirenda existimauit. Quod tamen hoc in negotio fecit, vt quòd deceret potiùs, quàm quod necessariũ videretur. Pontificem autem quod attinet Romanum, perquàm ei commodum, erat hoc pacto Pipinum sibi obligatum beneuolumque reddere, vtpote cuius subsidio opus habuit aduersus Longobardos Italiam infestantes, eo pręsertim

Exemp. 7.

sertim tempore, cum à proprio, ac naturali Domino Imperatore Constantinopolitano, iam imbecilli, & viribus impari, non esset, vt auxilium adeo promptum expectaret. Verùm, vt quod res est loquar, si se potiùs Dei timentem Zacharias ille pręstitisset, quàm commodis suis inhiantem, subdito nunquam suasisset, vt D^um suum Regemque tarditatis prætextu, solio submoueret. Furiosos siue mente captos, leges ciuiles curatoribus tradunt fouendos, non raptoribus spoliandos; vitia quippe, non morbi supplicijs vindicantur. Quinetiam eius gentis more antiquissimo cautum est, vt Regiæ, si opus sit, infirmitati, succurrat designatus publica authoritate Prorex, quem Regentem appellant, cui incumbat ad tempus negotiorum publicorum procuratio. Exemplum habemus in Carolo VI. in phrenesin incidente, quem tamen ratione morbi regno administrando inhabilem reddentis, Papa gradu titulisque Regijs non deiecit. Illud denique durum, & ab æquo ac bono abhorrens, vt patris debilitatem luant filij, nepotesque: quod vniuersæ Childerici huius stirpi videmus accidisse, quos hic prætextus regno hęreditario prorsus denudauit. Ecce vero promptam solidamque à D^no Cardinale allatam huic facto excusationem. Childerici depositio rem scil. religionis, saltem, vt loquuntur, ex accidente attingebat: Propter Regis illius parùm prudentis imbecillitatem, patebat tunc temporis Francia Saracenorum incursionibus, fidei hostium Christianæ. Atqui hoc vt concedamus, perquirendus tamen è proximis Childerici hæredibus erat alius, fortè ingenio fælicior, ac sceptro gerendo habilior. Haud quidem

oportuit,

oportuit, vt incerti periculi metus certam accesseret iniuriam, ac Regis, à solio natiuo abdicationem. Pipino illi potius patris sui Caroli cognomento Martelli vestigiis erat insistendum, qui partem Franciȩ bene magnam iam tum occupantibus Saracenis fortiter restitit, insignique victoriâ fregit; nec tamen cum summa solus Regni negotia administraret, sceptrum Regi extorsit, sed Palatio Prȩfectus, se muneris sui cancellis circumscripsit. Quo magis ipsum oportuit filium intra eiusdem officij limites se continuisse, quòd, Saracenis Patris sui Caroli virtute nuper debellatis, non iam erat quod gentem prȩdȩ, fidemque Christianam periculo expositam causaretur.

Nostra vt intueamur, Regni Scotici hȩrede legitimo Brussio apud Anglos in vinculis detento, Vallas ille Scotiæ gubernaculis admotus est, potestate adeo plena, vt ipsius edicta in hunc vsq; diem vim legis obtineant. Inter hos cum capitales intercederent inimicitiȩ, noluit tamen ille vel odij stimulis, vel ambitionis turbine eo impelli, vt inimici absentis sceptro se vel armaret, vel ornaret, nec altioribus se titulis induere, quam Gubernatoris, ac Reipub. Administri. Eâ nempe disciplinâ non erat imbutus, quæ Ecclesiȩ arrogat diademata imponendi, detrahendiq; potestatem. En igitur ex D^ni. Cardinalis placitis, quo in loco Regum positȩ sunt fortunȩ. Quoties placuerit, immittet D^nus. Papa medicos suos atque inspectores, qui Regis arterias tractȩnt, pulsus metiantur, ac num ritè cor saliat, num sanum sit sinciput, accuratè iudicent; vbi quid debilitatis, aut intemperiei deprehensum, continuò exuatur diadema, sanius quȩrat,

 quod

quod cingat, caput. Cauſa legitima ſi requiratur, in promptu eſt regi ſubmouendo religionis nomen obtendere. Illo in regno numquid hęreticorum ſpirat? Religio periclitatur. Iſthæc ne ſerpat longiùs peſtis, excuſſo ſegni hoc auriga, regni habenis admouendus hęreticorum maſtix truculentior. Nunquid ancipitis coniugij à Rege initum citra Papalem diſpenſationem? Matrimonium proculdubio eſt proprij nominis Sacramentum: Eo violato, vacillat religio. Sceptrum, ne impurâ manu inceſtetur ampliùs, caſtior hęres arripiat. Morbo diutino Rex infeſtatur? Cum Rege ægrotat religio: alium quærat, cui vacet regnare. Ita religionis nomine venient Regum non modò vitia & errores, ſed infirmitates atque infortunia. Hic itaque nimis parcum reſtrictumque ſortitus eſt Rom. Pontifex ſuorum latifundiorum ac finium dimenſorem, vtpote cuius in regibus abdicandis poteſtas à conſultiſſimo Cardinale non vltra hereſęos, apoſtaſiæ, ac perſequutionis anguſtos limites protendatur.

Exemplum 8. Pag. 26. Subſequitur Pontifex Leo III. qui (ſi D^{no.} Perronio fides adhibenda) eo ipſo quòd Carolum Imperatorem coronauerit, Occidentales omnes obſequio Gręcis Imperatoribus debito liberauit. Enimuerò hoc ab illo perperàm allegatum eſt exemplum, ac contra omnium hiſtoriarum fidem. Neque enim oſtendi vnquam poterit vnicum, non dico regionem aut vrbem, ſed vel hominem Papę illius iuſſu, dominum tum commutaſſe, ac è Gręcorum Cęſarum clientelâ in Caroli fidem tranſiiſſe. Cedò vel vnum mihi Pagum, qui Occidentalis Imperij iure Caroli ditionibus, iam tum accreuerit. Ante

te hæc tempora Occidens à Græcorum Imperio iamdudum defecerat. Ita vt qui hunc à Leone III. Græcis ablatum asseueraret, eâdem operâ dixerit hodiernum Papã Francorum Regibus Ducatum auferre Mediolanensem, aut Germanorum Imperatoribus ciuitatem Romanam, quod hæc eorum decessoribus olim paruerint. Papę profectò solenne est eodem, quo confert, modo auferre; Vt quod ipse nunquam habuit, aut quod ipsi iam habent, aliis solet dare: ita sanè Regibus ac Imperatoribus eripit id quo ipsi antea dudum caruerunt, dum Cæsaribus extorquet, quem in manu non habent, Occidentem: Quod quid est aliud, quam hominem nudum vestibus spoliare, ac planè mortuum occidere. Verum quidem est à Pontifice Romano Carolum Magnum diademate indutum, non autem ab eodem potestate Imperiali donatum, vt Rex ab Episcopo solenniter consecratus; haud ideo ab eodem Regnum dono accipit. Hoc si ita se haberet, ipse profectò Papa Pontificatum Episcopo Ostiensi acceptum referret, ad quem ex officio pertinet Papam coronâ ornare. Imperator iam diu consueuit Regis Italiæ coronam de manu Archiepiscopi Mediolanensis suscipere, à quo tamen se regnum Italię recipisse non agnoscit. Quod si Carolus Imperium Papæ debuisset, eum certè in ipsâ coronationis pompâ Pontifex non adorasset: quod nos, qui eo ipso vixit sęculo, docet Ado Viennensis, *Perfectis* (inquit) *laudibus, à Pontifice, more Principum antiquorum, adoratus est.* Quod etiam à Ioanne Auentino annotatum, *Posthac ab eodem* (inquit) *Pontifice, vt cæteri veterum Principum, more maiorum, adoratus est Magnus.* Simile habent Præses Falchet- *Ad ann. 799.*

tus

tus in ſuo antiquitatum libro, & Petrardus Curiæ Pariſienſis Parliamentariæ aduocatus, in ea, quam Euſebij Hieronymi ac Sigeberti Chronicis præfixit, præfatione. A populo igitur Romano collata eſt in Magnum Imperialis dignitas: quod teſtatur Sigebertus: *Romani* (inquit) *vno omnium conſenſu Carolo Regi Imperatorias laudes acclamant, eumque per manus Leonis Papæ coronant; Cæſarem & Auguſtum appellant.* Item Marianus Scotus, *Sub iiſdem temporibus Carolus Imperator à Romanis vocatus eſt.* Platina in vita Leonis III. *Pontifex poſt ſolennia ſacra, populi Romani ſcito ac precibus Carolum magna voce Imperatorem decernit.* Auentinus idem. *Imperium transferre iure ſuo in Germanos Carolumque tacito Senatus conſulto, plebiſcitoque decernunt.* Iiſdem ſuffragatur Sigonius Regni Italiæ lib. 4. Veruntamen D^no. Cardinali gratificaturi fingamus Imperium Occidentale Cęſaribus Gręcis per Papá abrogatum. Qua quęſo de cauſa? quo commiſſo crimine? quo numine lęſo? Nicephorus atque Irene Carolo coæui Auguſti à Papa certè pro hęreticis non ſunt habiti. Quid tum? Ipſo in articulo nobis ſuccurrit D^nus. Cardinalis, ſuggeritque quoſdam ex eorum deceſſoribus Conſtantinum ſcilicet, ac Leonem fuiſſe olim hęreticos, ac Eccleſiæ vaſtatores. En iuſtam orthodoxi Principis deponendi cauſam, hęreſin, non quâ ipſe imbutus vnquam fuerit, ſed quæ quorundam dudum defunctorum pectoribus inſederit. Hui rem miram! Contrà potius mihi videtur duplici honore, amoreque dignus quicunque à maioribus ſuis oppreſſam, & malè mulctatam reſtituit, tueturq; veritatem. Proculdubio Syluester Papa nequiter ſuo officio defuit, cum *Conſtantinum Magnum* throno Cæſareo

Sigib. ad annum 801.

Mar. Scot. lib. 3. Annal.

Annal. Boiorum lib. 4.

Cæſareo non deiecerit propter eorum, quibus in Imperio ſucceſſit hęres, Diocletiani, Maximiniani, & Maxentij erga Deum infidelitatem, aduerſus ſanctos crudelitatem.

Hinc delabitur D^nus. Perronius ad Fulconem Rhemenſem Archiepiſcopum, qui Carolo cognomento Simplici, Excommunicationem interminatus eſt, obſequiiq; ſui ſubſtractionem. Quorſum verò hoc? Quis enim nescit Regibus, præſertim (qualis hic erat) facili, tardâque indole pręditis haud vnquam deeſſe ingenia turbulenta, quæ obſeruantię debitæ metas temere tranſgrediuntur? Hoc autem in exemplo quid eſt quod Pontificis Romani nomen aut Regum depoſitionem ſonet? *Exemplum 9. Pag. 27.*

His ſubiungit Philippum I. Francorum Regem: quod exemplum quàm ſit ab eo mutatum, mutilatumque poſteà videbimus. *Exemplum 10. Pag. 28.*

Tandem à D^no. Cardinale deuehimur ad Gregorium VII. cognomento Hildebrandum, Imperatorum flagellum, belli facem, ſęculi ſui opprobrium: qui cum (incœptum audax, ac exemplo carens) in caput Henrici IV. Imperatoris, fulmen excommunicationis depoſitioniſque euibraſſet, vniuerſamque Europam turbis cędibuſque oppleſſet, ſub ipſo rerum pondere ſuccubuit, ac profugus Salerni vrbe latitans, mœrore animi extinctus eſt: Vbi extremum redditurus ſpiritum, ad ſe vocato (narrat Sigebertus) quodam, quem charum habuit, Cardinale, *Confeſſus eſt Deo, & S. Petro, & toti Eccleſiæ ſe valdè peccaſſe in Paſtorali curâ, quæ ei ad regendum commiſſa erat, & ſuadente diabolo, contra humanum genus odium & iram concitaſſe. Tunc demum miſit prædictum confeſſorem ad Im-* *Exemplum 11. Anno 1076.* *Ad ann. 1085.*

peratorem, & totam Ecclesiam vt optaret illi indulgentiam, quia finem vitæ suæ aspiciebat. Etiam Benno Cardinalis Gregorio huic coæuus, qui eiusdem vitam descripsit, testatur, *Quamprimùm è Cathedra ad excommunicandum Cæsarem de sede surrexerat, sedem nouiter lignis fortissimis compositam, subitò scissam fuisse in plures partes, vt manifestè daretur intelligi sessor tam periculosâ excommunicatione quanta, quámque terribilia schismata seminaret contra Ecclesiam Christi.* Hominem, qui, quod ante ipsum nemo ausus est, patrando maiores suos omnes ignauiæ, aut saltem ignorantię damnauit ipso facto, istum pro exemplo obtrudere Orbi Christiano, quid est aliud, quám nos in latronum scholam erudiendos dare, ac virtutes antiquas nouis velle flagitijs emendare. Quod, cum animo vsurparet, *Otho Frisingbensis* liberè profitetur, sibi Imperatorum vitas, ac res gestas legenti, & relegenti non occurrere, vel vnius ante hunc Henricum Imperatoris exemplum, qui Romani Pontificis voce excommunicatoriâ Imperio deiectus fuerit. Quod si exemplis certamen hoc cernendum sit, ad quemuis æquum saltem arbitrum lubens defero, vtra plus ponderis sint habitura, pro Regibus per Papas deponendis noua (quæ tamen suo plerunque exitu caruerunt) an vetera illa per Imperatores ac Reges re effectuque thronis depulsorum, ac solidas pœnas dantium Pontificum Romanorum.

In vita Hen. 4. lib. 4. cap. 31.

Theodoret. lib. 2 hist. cap. 16.

Constantius Imperator Liberium Romæ Episcopum vrbe expulit, Beroën vsque relegauit, eique Fælicem substituit. Erat ille quidem Arianus, eoque impiè hoc crudeliterque admisit; ab antiquis tamen Ecclesię Patribus non eo nomine reprehenditur, quod Pontificem suæ potestati

testati minimè subiectum violare auderet, sed tantum quod fidei Orthodoxæ hostis in rectè sentientes innocentesque sęuiret.

Sub Valentiniano Primo ad annum Domini 367. Damasi, & Vrsicini de Romano Episcopatu ambiendo conflictatio vrbem seditione conturbauit, in qua centum triginta septem oppressi perierunt. Huiusmodi turbis vt occasionem pręcideret, Honorius Imperator legem tulit, quæ in Decretis habetur Distinctione 79. his verbis, ***Si duo fortè contra fas temeritate cõcertantium fuerint ordinati, nullum ex ijs futurum sacerdotem permittimus.*** Hac sanctione fretus idem Honorius anno 420. Bonifacium & Eulalium Antipapas Româ expulit, & post aliquot menses Bonifacium reuocauit. *Ammianus lib. 27.* *Platina. Sigebertus.*

Theodoricus Gothus Italiæ Rex, Iohannem Papam legauit Oratorem ad Iustinianum Imperatorem, redeuntemq; in carcerem coniecit, vbi inediâ vitam finiuit. Rex idem Petrum Altini Episcopum Romam misit, Symmachi Papæ multorum criminum insimulati causam cogniturum. *Anastatius. Platina. Liber Pontificalis Diaconus.*

Annum circiter 537. missus est à Theodato Rege Papa Agapetus ad Imperatorem Iustinianum legatus, paci inter eos conciliandæ. Cui in legatione vitâ defuncto suffectus est in Sedem Romanam ab eodem Theodato Syluerius; quem etiam haud multò post Belisarius Imperatoris pręfectus Episcopatu depulit, misitque exulatum. Huic succedit Vigilius, qui Papatum à Belisario interposito pretio coëmerat. Is à Iustiniano Imperatore accersitus Constantinopolin, primò honorificè acceptus est, mox loquendi libertatem plagis penè ad necem

D 2 luit,

luit, iniectoq; in collum fune per vrbem tanquam latro prædatorve tractus est, narrante Platina: à quo etiam non multum abludit Nicephorus lib.26.cap.17.

Platina. Baronius. Sigebertus.

Anno 654. Constantius Imperator Papam Martinum primò catenis vinciri, dein Chersonesum iussit deportari, vbi exul vitam finiuit.

Illius sæculi Pontifices, cum ad Imperatores literas darent, submissis humilibusque vtebantur supplicandi formulis, se Cæsarum maiestatem flexo genu colere, se ad eorum iussa præstanda morigeros, paratosque profitebantur. Imperatoribus nomine Inuestituræ Pontificalis pendebant auri viginti pondo. Quod posteà tributum Papæ Agathoni à Constantino Barbato remissum est, sicut à nobis alibi est adnotatum.

Iustin. Authent. 123.cap.3.

Etiam Romanorum Pontificum potentiâ opibusq; ex effusissimâ Caroli Magni, ac Ludouici eius filij munificentiâ, ingenti cumulo iam adauctis, haud tamen cessarunt Occidentales Imperatores suam in Papis pro libitu constituendis submouendisque exercere potestatem. Papa Hadrianus I. huic se lubens submisit iugo, ac conuocato Concilio, sanciuit, vt penes Carolum ius esset Papam elegendi, ac ea quæ ad Sedem Romanam pertinent ordinandi. Quæ etiam Decretis inseritur Constitutio ad Distinctionem 63. Canone *Cum Hadrianus II.* ac longo pòst vsu confirmata est. Anno Domini 963. Otho Imperator Pontificatu depulit Iohannem XIII. Leonemque VIII. substituit. Similiter per Othones in throno Papali collocati sunt Iohannes XIV. & Gregorius V. & Syluester II. Anno 1007. Imperator Henricus II. tres Papas, quos appellat Platina *tria teterrima monstra,*

Obseruet Lector eiusdem distinctionis Canonē, qui Gregorio IV. attributus incipit, Cum Hadrianus II *falsum esse ac suppositiitium, cum Gregorius IV. Hadrianum II. annis supra 20 præcesserit.*

monstra, throno deposuit. Huiusmodi consuetudo pluribus sæculis inualuit, vsq; ad Gregorij VII. tempora: à quo totus Occidens bellorum furijs infestatus est; orbi turbas, Imperioque pestem aduehentibus, adeo vt ex illo tempore, magis magisque indies elanguente maiestate, eo tandem redacti sint Imperatores, vt a Pontifice Romano Imperij diadema iamdiu cogantur emendicare.

Cum Franciæ Regno aliquanto mitius actum est. Circa annum 832. primus in animum induxit eius gentis Regem anathemate ferire Gregorius IV. qui se flagrantibus ibidem factionibus admiscens, filiorum in Patrem Ludouicum cognomento Pium, nefariè coniurantium partes tueri non detrectauit. Quod Sigebertus in annum 832. testatur his verbis, *Gregorius Papa in Galliam veniens contra Imperatorem cum filijs agebat.* Eorum vero temporum annales; ac Aimonij Benedictini interpolator subiungunt Episcoporum Gallicanorum hanc fuisse vocem, constantemque sententiam, vt Papæ iudicio nullo modo acquiescerent, sed contrà, *si excommunicaturus veniret, excommunicatus ipse rediret Pontifex.* Verba Chronici Dionysiani sunt huiusmodi. *A Domino Apostolico responsum est, eum non aliam ob causam aduenisse, quàm vt Regem & Episcopos excommunicaret, si qua in re se Ludouici filij aduersos, aut aduersus Papam immorigeros præstitissent: Quibus auditis, Prælati responderunt se hoc in casu illi minime obtemperaturos ad Episcopos eos excommunicandos; cum Canonum antiquorum contrà moneret authoritas.*

Bochel. Decret. Eccles. Gallican. lib. 2. tit. 16.

Postea Regem Lotharium Papa Nicholaus I. communione

munione priuauit (illo ſcil. ſæculo de Regum depoſitione verbum nullum) vt hoc pacto adigeret ad Valdradam dimittendam, ac Thetbergam denuò in coniugium recipiendam. Super hac controuerſiâ Gallorum reſponſa (quorum articuli ex Hincmari Archiepiſcopi Rhemenſis ſcriptis peti poſſunt) ſic habent. A viris prudentibus illud ſtatui, accuratèque defendi Regem cuiuſcunque criminis prætextu, nec à ſuis Epiſcopis poſſe excommunicari, nec ab exteris iudicari: eo quod ſolius Dei, qui eum in ſolio ſolus ſtabilire potuit, imperio ſit ſubiectus, Quinetiam ad Papam eundem bullâ fulminantem à Clero Gallicano literæ reſponſoriæ conſcriptæ ſunt ſatis aculeatæ, atque amarulentę. Quarum vim expreſſit Iohannes Auentinus, cum non tacuerit Papam in ijs *latronem, tyrannum, lupumq;* appellatum.

Annal. Boiorum lib. 4.

Hadriano Papæ ſe rebus Gallicis ingerenti, ac Carolum Caluum intentatis execrationis terroribus adacturo, vt Lotharij regnum ad Ludouicum filium pleno iure deferri pateretur, idem Hincmarus vir cum primis illo ſæculo in pretio, atque authoritate habitus, ſe oppoſuit, ſuaſque ea de re Epiſtolas poſteritati conſignauit. In quibus hæc inter alia occurrunt, *Quod Eccleſiaſtici, & Seculares, qui Rhemis conuenerant, improperando dixerunt, & dicunt. Nunquam huiuſmodi præceptionẽ ab illâ Sede vlli prædeceſſorum noſtrorum miſſam fuiſſe.* Et paulò poſt. *Nec etiam ab hæreticorum, vel ſchiſmaticorum, ſiue tyrannorum Imperatorum, ac Regum, quales fuerunt Conſtantius Arianus, ac Apoſtata Iulianus, & Maximus tyrannus præſentiâ & ſalutatione ſiue collocutione ſedis Apoſtolicæ Pontifices, vel alij magnæ authoritatis, atque ſanctitatis Epiſcopi, cum locus, ac ratio, ac*

cauſa

causa exegit, se subtraxisse leguntur. Et paulò inferius. *Propterea si Dominus Apostolicus vult pacem quærere, sic pacem quærat, vt rixam non moueat: quia nos non credemus vt aliter ad Regnum Dei peruenire non possimus, si illum quem ipse commendat terrenum Regem non habuerimus.*

Subiungit etiam ab Episcopis, & Dominis sæcularibus in Papam minas quasdam, quas ipse se ait non ausum in medium proferre, adiectas: Regem autem ipsum quod attinet, Pontificia mandata quanti ille fecerit, ex regijs, quæ apud eundem Hincmarum habentur, ad Papam Hadrianum literis constat: in quibus postquam Episcopo Romano superbiam, vsurpationemque exprobrasset, in hanc prorumpit vocem. *Quis hanc inuersam legem infernus euomuit? Quis Tartarus de suis abditis, & tenebrosis cuniculis eructauit? contra quàm sacris literis ostensa nobis est via?* Ipsique Papæ, nisi sua delectetur infamiâ, ne sibi aut Episcopis Gallicanis huiusmodi mandata immittat, palàm interdicit.

Regnantibus Hugone Capeto, ac eiusdem filio Roberto, Rhemis celebratum est, omnium manibus iam tritum Concilium, in quo Aurelianensis Episcopus Arnulphus totius Concilij nomine proloquutus Papam Antichristum vocat, ac tanquam deforme monstrum coloribus suis depingit, cum propter ingentia, quibus sedes illa tum cooperta erat, flagitia, tum quod donis allectus Pontifex, præsertim equis quibusdam generosis ad se missis, Arnulphum Rhemensem Archiepiscopum munere suo submotum aduersus Regem tutaretur.

Philippum I. quod repudiatâ Berthâ Hollandiæ Comitis

Comitis filiâ, Bertradam Fulconis Andegauensis adhuc superstitis vxorem superinduxisset, Papa Vrbanus (etiam cum æmulum Antipapam haberet) excommunicauit, regnumque Galliæ vniuersum Interdicto supposuit: prout hic nobis enarrauit D^{us} Cardinalis. Verùm duo hac in historia potissimùm obseruanda prorsus omisit, Alterum quod à Papa Philippus haudquaquam fuerit regno abdicatus: Ex quo sequitur nihil facere hoc exemplum ad stabiliendam Papæ in Regia sceptra potestatem: Alterum quod censuris Pontificijs interrupta non fuerit obedientia Regi prius debita, multo minus Regium nomen pessundatum: Sed contrà pœnas dederit Iuo Carnotensis, quod à Papæ partibus stetisset, bonis exutus, ac in vincula coniectus, de quibus ipse in Epistolis suis 19. & 20. conqueritur. Me autem si audiet D^{us} Cardinalis, de Regni vniuersi interdictione, nunquam verba faciet, nisi suo Regi ac Domino odium velit conciliare. Quoties enim ad Regem castigandum, regionem totam Papa emisso Interdicto reddit execrabilem, Principis vnius culpa plurimorum millium immeritas ceruices grauat. Quippe durante sacrâ hac procellâ, regni vniuersi Ecclesijs valuæ occluduntur, publicæ cessant supplicationes, sacramenta frigent, ipsæ etiã mutæ sunt campanæ, denique morientium corpora destituuntur, nec ea fas est in terræ cuiusquam consecratæ gremio componi. Imo, quod longè funestius, quicunq; sub Interdicto positus efflat animam, nisi speciali aliquo muniatur priuilegio, æternis creditur torqueri supplicijs, eo quod vitâ defungatur extorris Ecclesiæ communione. Huiusmodi dira popularis lues si plures an-

De Interdicto vide Toletum de Instructione Sacerdotum cap. 53. & Synodum Lingonensem apud Bochel. lib. 2. tit. 15.

nos

nos numerauerit, bone Deus, quot animarũ misellarum myriades alieno vitio in infernum demergentur? Quid enim populus insons, quid contrà potest, aut debet, si Rex vxori remittat nuncium, ac aliam superinducat?

Philippo I. subnectit Philippum Augustum, qui quod vxore Ingeberga Dalmatarum Regis filiâ repudiatâ, Agnetem Ducis Morauiæ filiam matrimonio sibi copulauerat, à Papa Innocentio III. diris vnà cum regno vniuerso deuotus est. Verùm Do^{m.} Cardinali haud cordi fuit ea, quæ in Chronicis Dionysianis reperiuntur, adijcere. Binos scil. Legatos à Papa Cælestino III. missos super hoc negotio: qui in medio omnium Franciæ Prælatorum Concilio facti sunt tanquam canes muti, qui latrare nequeunt, ita vt àb incepto suo desisterent, eo quòd de pelle sua malè metuebant. Similiter non ita multo pòst Cardinalis Campanus Regnum Interdicto subijcere, nisi postquam pedem emouisset, non est ausus. Quibus Rex irritatus, qui consenserant, Præsules sedibus suis eiecit, bonisque multauit. Quicum etiam quadrat quod à Mathęo Paris narratur, Regem hunc scil. Papæ, per internuntium Cardinalem Anagninum, nisi cum Rege Anglorum in gratiam rediret, Galliæ vniuersæ execrationem interminanti respondisse, se huiusmodi censuris nullâ causæ ęquitate nixis haud quicquam terreri: adeoque adiecisse, *ad Romanam Ecclesiam nihil attinere in Regem, maximè Francorum, per sententiam animaduertere.* Quod etiam *ex Franciæ Baronum consilio* factum testatur Iohannes Tilius, qui Curiæ Parisiensis archiuis præfuit.

Exemplum 11.

Bochel. pag. 320.

E Philippi

Philippi vero pulchri perquam insigne atque oppositum occurrit exemplum. Anno 1302. Archidiaconum Narbonensem Papa cum mandatis ad Regem legauit, vt Episcopum Apameensem, ob iacta quædam Regi in os maledicta, custodiæ datum liberaret. Insuper cum olim non leuem contra Philippum animo imbibisset simultatem, propter arrogatam Ecclesiasticorum, quæ vocant, Beneficiorum collationem, eundem hoc scripto salutat, *Deum time, & mandata eius obserua. Scire te volumus, quod in spiritualibus, & temporalibus nobis subes. Beneficiorum & Præbendarum ad te collatio nulla spectat. Et si aliquorum vacantium custodiam habeas, fructus earum successoribus reserues. Et si quæ contulisti, collationes tales irritas decernimus, & quantum de facto processerunt, reuocamus. Aliud credentes hæreticos reputamus. Dat. Laterani. &c.*

Lutetiam venerat Legatus suaui hac Epistolâ onustus, quæ postmodò per quosdam è famulatu Regio eius manibus vi erepta est, ac per Artesiæ Comitem in ignem iniecta. Responsum à Rege cordato (vt similes haberent labra lactucas) *Philippus Dei gratiâ Francorum Rex Bonifacio se gerenti pro summo Pontifice salutem modicam, seu nullam. Sciat maxima tua fatuitas, in temporalibus nos alicui non subesse. Ecclesiarum & Præbendarum collationem ad nos iure Regio pertinere, & fructus earum, vacatione durante, nostros facere. Collationes à nobis hactenus factas, & in posterum faciendas fore validas, & illarum vigore possessores contra omnes viriliter nos tueri. Secùs autem credentes fatuos & dementes reputamus.*

His irritatus Papa Regi sacris interdicit. Ipsi vero excommunicationis huius libello nec præco, nec tabel-

larius

larius vllus inuentus est. Rex nihilominus conuocatos Præsules, Barones, Equitesque Parisijs conuenit, eos interrogat a quo pendeat quicquid feudi possident; quem habeant fundorum ac redituum Ecclesiasticorum Dominum? Vnâ voce respondent se in his Regem pro Domino agnoscere, non Papam; quem etiam hæreseos, homicidij, aliorumque criminum ibidem postulant. Interea loci Pontifex Alemannos & Belgas in Francos instigat. Philippus autem vnum ex Equitibus suis Gulielmum Nogaretium mittit in Italiam; is Sciarræ Columnensis consilio auxilioque fretus Papam Anagniæ capit, ac equo macilento impositum Romam perducit captiuum, vbi post paucos dies ex animi ægritudine, ac indignatione interijt. Neque vero hæc obstabant, quo minùs huiusce Bonifacij successores proximi ad hunc Regem literas postmodò mites, ac gratiosas darent, quibus omnis harum tragœdiarum memoria abstergeretur. Quod ex Clementis V. epistolâ constat, in qua hic Philippus pij, ac religiosi Principis nomine laudatus est, eiusque regnum pristinæ libertati restitutum. Eo tum sæculo Nobilitas Gallicana alios gerebat Spiritus, quàm hodierna, quæ orationem hanc Cardinalitiam, vel facto, vel voce, vel silentio comprobauit: eius temporis Præsules longè aliter erga Regem suum erant animati, quàm ipse D^us Cardinalis; qui nullũ aliud reperire potest, quo exemplum hoc eludat, subterfugium, quàm quòd eius quæstionis status ad hæresin, aut apostasiam non pertinuerit. Quo quidem responso, Papam illum non modo reum agit, quod citra causam iustam, & legitimam Philippum Regem

Extrauagante Meruit.

 damnauerit,

damnauerit, sed etiam mendacij arguit, qui in literis illis pulchellis superiùs recitatis Regem in hæreticorum caulam compingit. Addit etiam in eo illius controuersiæ nodum hæsisse, quòd Papa ***Suprematum Franciæ temporalem*** sibi vendicaret; hoc est scil. Bonifacium se pro Rege Francorum gessisse, quod nusquam gentium reperitur. Nil certè aliud sibi arrogabat Pontifex, quàm vt Præbendarum conferendarum pleno iure frueretur, ac vt Regi in temporalibus supereminere t. Quod ipsum etiam hodiernus Pontifex non obscurè vendicat, dum ad se rapit regum deponendorum arbitrium. Quod si Cardinalis pergat argutari, asseratque Bonifacium hunc VIII. a Francis illis non pro legitimo Pontifice, sed adulterino habitum, vtpote qui largitione, ac dolo malo in sedem sacram irrepserit, dicat nobis, dicat tandem, quis, si Bonifacius inter vmbras numerandus sit, illam, quæ non segniùs quàm natura ipsa, a vacuo semper abhorrere creditur, cathedram tunc temporis possederit. Quod si quicunque sedem illam suffragijs, vel pretio emptis, vel compositò præoccupatis ascenderint, pro Papis parùm legitimis habendi sint (sibi ignoscat Roma, non mihi) tribus certè vltimis hisce sæculis, paucissimos, & qui vix numerum facient, reperiemus Pontifices legitimos, ac (quod ipsi præ se ferunt) Canonicè electos.

Vide Carol. Molinæum contra Paruas Datas vbi insigne commemorat Curiæ decretum sub Carolo 7.

Anno 1408. Papa Benedictus Carolo VI. infensus, quòd artes Pontificis quæstuarias, exactionesque, quibus Francia expilabatur, iniecto fræno cohibuisset, Bullam contra Regem Regnumque excommunicatoriam emisit vnam aut alteram. Has Academia Parisiensis censuit

censuit lacerandas, ipsumque Benedictum siue Petrum de Lunâ *hæreticum*, *schismaticum*, *pacisque perturbatorem declarauit*. Ita ex publico Curiæ decreto Iunij 10. an. 1408. sancito, bruta hæc fulmina palàm comminuta sunt, atq; discerpta. Ac decimo post die, dimisso ad horam 11. matutinam Senatu, duo Pontificis emissarij Bulligeruli, qui hasce fulmineas censuras attulerunt, ad gradus palatij mulctam ignominiosam, quam *Emendum honorabilem* vocant, subierunt, ac ad carcerem Luparæ cum omnibus, quæ prodeuntes gestabant, ornamentis reducti sunt; carnificum nempè bigis circumuecti, pictis vestibus amicti, mitris ludibriosis infulati, tubæ clangore risuq; publico comitante. Tanti fecit ætas illa scilicet strepera Paparum fulmina, laruasque chartaceas: quid etiam factura, si diræ hæ bullæ Regem solio deijciendum illorum auribus intonassent?

Theodoricus Niemensis in nemore vnionis Tractat. 6. & somnium viridarij.

Anno 1510. ab Ecclesia Gallicana in Synodo Turonensi conclusum est, atque decretum, Ludouico XII. liberum fuisse, saluâ conscientiâ, Papæ Iulij 2. *bullas abusiuas*, *censurasque iniustas* contemnere, eiusdemque vsurpationes apertâ vi armisque cohibere, etiamsi Pontifex ad Regem excommunicandum deponendumq; prorumperet. Imò, quod longè maius est, consilio Pisæ habito, idem Ludouicus eum Papatu excidisse pronunciauit, ac nummos percussit hac inscriptione circumsignatos, PERDAM NOMEN BABYLONIS.

Respondet D^nus. Peronius Francos hæc tum ausos, quod probè perspectum haberent, earum contentionũ fluctus, non à Religionis fonte, sed deuiis studiorum politicorum riuulis dimanasse: Quâ quidem voce cum

Pag. 50.

Papam Iulium apertè damnat, quod cenſuras ſuas non promouendæ religioni, ſed ambitioni ſuæ ſatiandæ cuibrauerit; tum nos tacitè docet, penes ipſos eſſe Francos, ſiquando ſe Pontifex ad Franciæ Regem exauthorandum accinxerit, cenſuræ infligendę cauſas, num necne iuſtæ fuerint, penſitare, ac, ſi modò iniquas eſſe compererint, Papalia impunè eludere iudicia, fulmina conculcare.

Eodem diademata depaſcente fulgure ſimul tactus eſt Iohannes Labretanus Rex Nauarræ, eiuſque Regnum per Papam antedictum ad Ferdinandum Arragonię Regem tranſlatum. Quod ſi erga Regem ſuum Franci meliùs, quàm in ſuum Nauarręi, non fuiſſent animati, eius certè, quam iniuſtam fatetur ipſe D^nus Cardinalis, ſententię vigore, factâ quaſi vorſurâ, nouum ſibi Francia
Pag. 51. Dominum aſciuiſſet. Cuius ſententiæ aſperitatem vt aliqua ex parte emolliat, aſſerit haud inde porrectam regni illius transferendi cauſam pręcipuam, ſed tantùm commodi pretextus anſam arreptam: Rationes verò Ferdinandi ſolidas in eo fuiſſe fundatas, quod confędetationem quandam Iohannes Nauarręus deſeruiſſet ea lege ſancitam, vt ſi quando à Regibus Nauarręis violaretur, regnum illud ad Hiſpanos rediret. Hanc nec veram, neque veriſimilem, nec vnquam inter Reges initam conditionem non alio fine viſus eſt Cardinalis cerebro ſuo excudere, linguaque inculcare, quàm vt Regi ſuo perſuaderet, in Regnū illud nil ſibi iuris eſſe, adeoq; quicquid ſolii occupat Nauarrici, mala ſe fide iniuſtéq; poſſidere. Quid plura? En Gallum Regis Hiſpani Aduocatum aduerſus Gallorum Regem. Qui ſi hunc ſuaſo-

ſuaſorem audiet, neceſſe habet titulis Regiis Nauarrę nomen eximere, ac omnes maiorum ſuorum de reliqua illius regni parte recuperandâ poſtulationes, conatuſque tanquam iniuſtos, condemnare. Iſtamne in media Franciâ ferri linguæ licentiam? Hęccine impunè in conuentu adeò celebri pro concione dici? nec ſe quemquam pro Rege Chriſtianiſſimo vindicem pręſtare, aut Aduocatum? Rei verò indignitatem vt mittamus, tolerabiliora hæc certè forent, ſi cauſam attingerent, à qua prorſus abludunt. Quid enim hæc ad propoſitam quæſtionem, in qua de Papali in Regibus deponendis vſurpatione, de Francorum ad frangendam hanc tyrannidem ſtrenuâ conſtantiâ agitur? quarum quidem neutra, eô imminuitur, quod hanc ſui defendendi gratiâ rationem allegauerit Ferdinandus. Nobis abundè ſatis eſt, quod regnum alteri eripuerit, alteri donauerit Papa Iulius; quódq; Papæ vt ſupra diximus, Franci reſtiterint, ac eundem Papatu decidiſſe pronunciauerint.

Ex eâdem Francorum in iuribus Regum ſuorum vindicandis conſtantiâ, ac fortitudine natæ ſunt illæ, quæ multis retro ſæculis inualuerunt, conſuetudines; Nequis Papæ legatus, ne quod eiuſdem reſcriptum, aut mandatum in Francia recipiatur, *niſi de conſenſu Regis Chriſtianiſſimi*: ac niſi prius ſuas delegationis, quas vocant facultates Regio Procuratori legatus communicauerit, etiam per Curiam Parliamenti perluſtrandas, ac ratas habendas, quam penes eſt eaſdem modis certis, cancelliſque circumſcribere, nequid iuri Regio, Eccleſię immunitati, aut legum authoritati eant derogatum. Pag. 26.

Salu-

Salutarem hanc antiquitatis normam transgrediente olim Cardinale Baluâ in Franciam misso, anno 1484. ac Rege inconsulto legationis negotia obeunte, intercessum est à Procuratore Regio, ac à Curia Decretum, vt à binis aduocatis reus peragerctur, demumque publicata inhibitione Interdictum, nequid vlterius, nisi mallet hostis rebellisque censeri, legatoriæ facultatis exerceret.

Bachellus.

Anno 1561. die Veneris Decembr. 12. Iohannes Tanquerellus Theologiæ Bacchalaureus Curiæ decreto, ad confessionem huiusmodi publicè præstandam, damnatus est, se nempè *indiscretè, ac inconsideratè* hanc Propositionem esse tutatum. *Quod Papa est Vicarius Christi, Monarcha habens potestatem spiritualem ac sæcularem, & quod Principes suis præceptis rebelles priuare potest dignitatibus.* Quæ quamuis à se *doctrinaliter tantùm, & non iuridicè* proposita protestatus sit, nihilominus ille Tanquerellus ad hanc palinodiam adactus est. Respondet D^nus Cardinalis hanc historiam ad rem non facere, eo quòd Tanquerelli propositio de hæresi, aut infidelitate non agat: Ego verò agere dico, cum loquatur de inobedientia aduersus Papam. Eum enim qui contra Pontificis monita in hęresi perseuerat, erga Papam esse parùm morigerum non dubito. Quibus etiam accedit quòd ex allatis exemplis constet, Papam minimè passurum suam in Regibus deijciendis potestatem ad hęreseos infidelitatisque causam restringi.

Anno 1591. feruentibus adhuc sacræ confæderationis nomine conflatis tumultibus, bellisque, Româ emissæ sunt Gregorij XIV. Bullæ monitorię, quibus Henricus IV. tanquam hæreticus, relapsusq; sceptro Francico inhabi-

inhabilis declaratus est, eiusque regnum prædę expositum. Super hæc Concilio Curiæ Parliamentariæ Turoni Aug. 5. conuocato, Bullæ prędictę laceratæ sunt, ac publici carnificis manu in pyram coniectæ, decretumq; forense publicatum in huiusmodi formam, *Procuratoris Regij generalis* rationibus pensitatis approbatisque, Curia declarauit, ac declarat, bullas monitorias datas Romæ 1. Martij 1591. esse nullas, abusiuas, seditiosas, damnabiles, impietatis, ac imposturarum plenas, sacrosanctis decretis, iuribus, immunitatibus, ac libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ contrarias: Earundem exemplaria Marsilij Landriani sigillo, Septilij Lamprij subscriptione munita laceranda decernit per summi carnificis manum, & igne, qui eum in finem pro Palatij foribus accendetur, comburenda, &c. Hæc dum agerentur, à partibus sanioribus stetit D^nus. Peronius, ac refagante Papa, idem cum Rege suo sensit etiam hęreseos obiectę crimine conculcato.

Vniuersa hæc, quæ attulimus, exempla ex ijs, quæ scholas in Francia viderunt Theologicas, sæculis decerpsimus, vt ne pręscriptos à D^no. Cardinale temporum cancellos transgrederemur: Qui nobiscum vicissim non ita rotundè, nec fide nimis bona agere visus est, cum conceptis verbis recenseat, contra Papalem in Regibus deponendis potestatem exempla obiecta esse tria, *Philippi scilicet Pulchri, Ludouici XII. ac illud Tanquerelli*: cum reueuera totidem alia à nobis proposita sint exempla non minus apta, ac aperta; quæ, ne causæ suę detrimentum crearet, sicco pede duxit prętereunda. Pag. 47.

Etiam in summâ Regum seruitute, altissimisque Orbis

Christiani tenebris sua Galliæ haud defuerunt Theologorum Lumina, à quibus hæc Pontificum in Regia iura intrusio damnata est.

Roberto Flandriȩ Comiti Papa Paschalis II. in mandatis dederat, vt Clerum Leodiensem Henrici IV. Imperatoris per Papam abdicati partes adhuc fouentem pessimis vexaret modis, ad exemplum nempe Cambrensium, quos idem Comes antea diripuerat, atrociterque laniârat, repetendȩ lanienȩ prȩmium Duci, militibusque oblatum peccatorum (ipso facto) expiatio. Ecclesiastici autem Leodienses responsionem meditati satis liberam ac prolixam, de Ecclesia Romana conqueruntur, eam in Babylonem degenerasse: de Imperatore autem constanter asserunt, Deum in mandatis reliquisse, vt Cȩsari reddantur quæ sunt Cȩsaris: omnem animam potestatibus supereminentibus subiiciendam: neminē hoc prȩcepto exemptum: Obsequij ciuilis sacramentum sine scelere non violari: hoc nec ipsos latére, qui regnum & sacerdotium discindentes nouo schismate, nouisque vt quibusdam visum est, traditionibus eos, qui se fœdo aduersus Regem suum periurio coinquinârunt, perfidiȩ crimine soluere pollicentur. Cumq; eos per opprobrium Papa fidelium communione abdicasset, eidem in os regerunt *Cor Dauidis bonum verbum eructasse, vile autem conuicium cor Paschalis euomuisse, quale vetulæ & textrices solent, quæ diras execrationésque immurmurant.* Se itaque Papalem excommunicationem, vt parùm prudenter latam, prorsus reijcere ac conculcare. Hæc viuo adhuc Imperatore Clericis illis vox erat, libertasque. Postquàm autem per Papam concitatâ, per filium patratâ impiâ rebellione, pater primum

mùm imperio extorris profugiſſet, demum miſeriarum ſatur de vita exceſſiſſet, quid mirum ſi, qui ſaluam ſibi cutim vellent, ſupplices huiuſce quaſi delicti veniam petere cogerentur.

Hildebertus Cænomanorum Epiſcopus, qui ſub Philippo I. vixerat, in Epiſtolis ſuis 75. & 40. aſſerit, *Apud Regem opus eſſe exhortatione potius, quàm increpatione, conſilio, quam præcepto, doctrinâ, quam virgâ: hunc enim gladium ad Eccleſiam non pertinere, quæ nullum alium habet, quam diſciplinam Eccleſiaſticam.* *Biblioth Patrum, tom. 3.*

Bernardus ad Papam Eugenium ſcribens, *Non monſtrabunt* (inquit) *puto, qui hoc dicent, vbi aliquando quiſpiam Apoſtolorum iudex ſederit hominum, aut diuiſor terminorum, aut diſtributor terrarum. Stetiſſe lego Apoſtolos iudicandos, ſediſſe iudicantes non lego.* Item, *In criminibus, non in poſſeſſionibus poteſtas veſtra: quoniam propter illa, & non propter has accepiſtis claues regni cælorum, præuaricatores vtique excluſuri, non poſſeſſores.* Et paulò poſt. *Habent hæc infima ac terrena iudices ſuos & reges & Principes terræ. Quid fines alienos inuaditis?* Et alibi. *Planum eſt, Apoſtolis interdicitur dominatus. I ergo tu, & tibi vſurpare aude aut dominans Apoſtolatum, aut Apoſtolicus dominatum. Planè ab alterutro probiberis. Si vtrumque ſimiliter habere voles, perdes vtrumque.* *De conſider. lib. 1. cap. 6.* *Lib. 2. cap. 6.*

Iohannes Maior Pariſienſis Doctor. *Maximus Pontifex non habet dominium temporale ſuper Reges. Probatur. Nam dato oppoſito ſequitur, quòd Reges ſunt eius vaſſalli.* *Diſt. 24. quæſt. 3.*

Idem. *Nullum titulum habet Papa ſuper regnum Francorum, vel Hiſpaniarum in temporalibus.* Papam etiam Innocentium III. adiungit aſſerentem Franciæ Regem non *Comment. in lib. ſent. diſt. 24. fol. 214.*

 agnoſcere

agnoſcere ſuperiorem in temporalibus, planèque detrectantem arbitrium interponere ad cuiuſdam de Monte Peſſulano Nobilis petitionem, qui filio ſuo ſpurio ad legitimi nomen ac ius euehendo, non Regium diploma, ſed Papalem diſpenſationem flagitabat. *Sed dicis cum gloſſa* (inquit) *Non recognoſcit ſuperiorem de facto, debet tamen de iure. Hanc gloſſam probo eſſe Aurelianenſem, & textus corruptiuam.* Ac inter alias hanc allegat rationem. *Quòd ex hac ſententia Papis miniſtratur materia rapiendi alieni Imperii, quod nunquam ad finem deducere poterunt: vt legimus de Bonifacio VIII. contra Philippum Pulchrum. Hinc etiam bella oriri ait, quibus durantibus multa mala committuntur. Propterea Iohannes Gerſon aſſerentes talia blandientes appellat.* Ibidem Hildericum à Zacharia depoſitum negat. *Non oportet* (inquit) *vti illo vocabulo (Depoſuit) in ſignificatione, quâ capitur prima fronte, ſed, (ſicut exponit Gloſſa) deponentibus conſenſit.* Iohannes Pariſienſis. *Dato etiam quod Chriſtus temporalem authoritatem & poteſtatem habuerit, eam tamen Petro non commiſit.* Et paulò poſt. *Poteſtas regalis maior eſt in temporalibus, non habens ſuper ſe ſuperiorem, ſicut nec Papa in ſpiritualibus.* Ille quidem Regem aſſerit à Papa poſſe excommunicari, ab eodem autem deponi, illud non ait: tantummodo hinc tanquam *ex accidenti* dicit conſequi poſſe depoſitionem, populo nempe ad Regem de dignitate ſæculari deiiciendum hinc incitato. Atqui idem Iohannes viciſſim tenet, *Quod Imperator poteſt Papam deponere; puta ſi Papa vtatur ſua poteſtate in detrimentum Reipub.*

De poteſtate Regia & Papali cap. 10.

Iacobus Almain ex Sorbonica ſchola Doctor. *De ratione poteſtatis laicæ eſt, pœnam ciuilem poſſe infligere, vt ſunt*

Alm. de poteſtate Eccleſiaſtica & laica vt habetur inter opera Gerſonis, quæſt. 2. cap. 8.

ſunt mors, exilium, bonorum priuatio &c. ſed nullam talem pœnam ex inſtitutione diuina infligere poteſt Eccleſiaſtica poteſtas; imo nec incarcerare, vt pleriſque Doctoribus placet; ſed ad ſolam pœnam ſpiritualem extenditur, vt puta excommunicationem, reliquæ autem pœnæ, quibus vtitur, ex iure poſitiuo ſunt. Quod ſi Eccleſia iure diuino poteſtatem nullam habeat quenquam bonis ſuis priuandi, quî fit quæſo quòd Pontifices Romani, eorumque aſſentatores, Papalem Regum ſolijs ſuis detrudendorum poteſtatem, verbo Dei fundatam iactitent? Idem Almaini alibi: *Suppoſito quod Conſtantinus habuerit poteſtatem dandi Papæ, vel reſignandi Imperium, adhuc propter hoc non poteſt argui, quòd Papa habeat authoritatem ſuper regnum Franciæ; quia illud non erat ſubiectum Conſtantino. Nunquam enim Rex Franciæ habuit ſuperiorem in temporalibus.* Et paulò poſt: *Nullibi reperitur quod Deus Papæ dederit poteſtatem inſtituendi & deſtituendi Reges temporales.* Alibi etiam tuetur Zachariam non depoſuiſſe Hildericum, ſed ſolùm, vt deponi poſſet, conſenſiſſe, *& ſic non depoſuit auctoritatiuè.* Itidem libro eodem Occamum ſequutus, quem Doctorem appellat, *Imperator eſt Dominus Papæ in temporalibus: Nam habetur textus* 11. *q. Can. Sacerdotibus, vbi Papa vocat Imperatorem Dominum ſuum.* Has & ſimiles Iacobi Almaini voces ſilentio ſepelit, diſſimulatque D^us. Cardinalis, dum, quem ex ſuâ ſententiâ ſuiſque verbis loquentem proferre oportuit, Occami tantummodo verba recitantem introducit. Quod circulatoriæ cuiuſdam agilitatis eſt, atque verſutiæ. Quid enim eſt hæreſum quod Sanctiſſimis Auguſtino aut Hieronymo affingi non poſſit, ſi omnes aliorum, quas commemorant,

De dominio naturali ciuili & Eccleſiaſtico S. vlt. pars Quod ex inſtitutione &c.

Queſt. 1. cap. 13. & 14.

Queſt. 2. cap. 8

Quæſt. 3 cap. 2.

rant, sententias approbare ipsi censeantur? Hinc est quòd testimonia non locis integra, sed corrosa, ac decurtata adducat. Vt in primo testimonio, videre est, quod mutilatum adduxit, verbis, quæ contra sentiens Almainus subiunxerat, decussis; ea autem sic habent,
Qu.1.cap.9. *Etsi alij Doctores hoc negent, & doceant Papam habere potestatem (solummodo) declarandi ipsum (Regem) esse deponendum. Patet, quia esset occasio, quòd ratione talis potestatis Papa efferretur in maximam superbiam: & illa plenitudo potestatis esset multùm damnosa subiectis.* Quinetiam ab eodem
Qu.2.cap.12. Almaino cum Occami, tum propriâ quasi in vnam ferruminantur sententiæ, idque ea formulâ, quæ ipsam apertè iugulat quæstionem. *Opinio* (inquit) *Doctoris simpliciter probabilior est, quòd nec per Excommunicationem, nec alio modo potest Papa Principem deponere a sua digni-*
Cap.9.10.11. *tate Imperiali & Regali.* Item cum paulò superius statuisset Papam nec Imperium Romanum a Græcis ad Alemannos transtulisse, nec, cum Imperatorem diademate induit, Imperium in eum conferre (haud secus ac Archiepiscopo Rhemensi Franciæ Regem inungenti Regnum haudquaquam refertur acceptum) secundum Occamum ita concludit, *Nego quod (Imperator) teneatur præstare iuramentum Papæ. Imo potius è diuerso Papa habens prædia tenetur præstare iuramentum fidelitatis Imperatori, ratione prædiorum, & ad tributum soluendum.* Idem Occamus ab Almaino laudatus asserit superiorem in temporalibus agnitum a Papa Iustinianum, eo quod leges, quibus obseruandis ipse Papa obligatur, sanxiuerit, verbi gratia, regulam illam præscriptionis post centum annos, quod temporis curriculum etiam contra Rom.

Pontificem

Pontificem obtinet. Vt autem luce clarius constet, quam immani spatio Occami sententia disterminetur ab illâ D^ni Cardinalis, qui sub finem dictionis suæ auditores, ne a Papâ vllatenus dissentiant, hortatur, en ipsa Occami verba, recitante Almaino, *Soluit Doctor in libro argumenta Innocentij, quibus nitebatur probare plenitudinem potestatis in temporalibus competere summo Pontifici ex verbis* Quodcunque ligaueris, *dicit Innocentius, quòd* Quodcunque *nihil excipit. Soluit authoritatem Innocentij, quod non solum est falsa, sed hæreticalis: & quod multa verba Innocentij sapiunt hæresim, &c.* Qu. 1. cap. 14.

Fide etiamnum minore D^us Cardinalis bina nobis depromit loca ex Summa Thomæ Aquinatis. Alterum ex Secundæ Secunda Qu. 10. Art. 10. in corpore Articuli: Quem qui propiùs consideràuerit, loqui Aquinatem reperiet, non de subiectione, quâ subditi fideles Regibus infidelibus obstringuntur (quod nobis obtrudere cupit Cardinalis) sed de famulis, siue seruis fidelibus, qui heros Iudęos vel Infideles agnoscunt, velut cum sub Iudæo seruitutem seruiebant, qui Christo nomen dederant, vel cum inter Cæsaris domesticos numerantur domestici fidei; quos intuetur scilicet ibi Thomas, non vt ciues, ac Imperio politico subditos, sed tantum vt famulitij partem, ac iussis despoticis suppositos. Locus alter digitum intendit ad Quæst. 11. art. 2. ad ipsum corpus articuli. Ego vero, dum vniuersum Articuli illius corpus perlustro, *Vmbram pro corpore capto*, nec allegati quicquam reperio.

More etiam suo, ac solitâ, non quidem solidâ fide cum Iohanne Gersone agit. Qui quidem in libro de Pag. 14. potestate

potestate Ecclesiastica consideratione 12. ait, *dum redundat abusus potestatis sæcularis in impugnationem fidei, & blasphemiam Creatoris, tunc attendere conuenit vltimam huius 12. Considerationis particulam: quod in his Ecclesiastica potestas habet dominium quoddam regitiuum, directiuum, regulatiuum, & ordinatiuum.* Hæc ipsius verba Gersonis: in quibus de Regum depositione, aut Ecclesiæ potestate coercitiua ne gry quidem. Hæc enim, de qua loquitur quamque Ecclesiæ tribuit *directio & ordinatio* circa censuras versatur Ecclesiasticas, exclusionemque a bonorum communione spiritualium, non vsu, fructu ciuilium, regno denique arcet cœlesti, non terreno deturbat. Hæc igitur Gersonis sententia sensu plane alieno a D^no^ Cardinale perperàm intelligitur: A quo nec illud omissum oportuit, quod, quoties de Regum in temporalibus subiectione, ac sceptrorum ex Papali arbitrio dependentiâ initur quæstio, idem Gerson Franciæ Regi suum sibi semper ius illibatum ac sacrosanctum seruat. Quod satis testantur ea, quæ locum a Cardinale allegatum paulo præcedunt. *Non oportet nunc post Petrum vt omnis potestas Imperialis, Regalis, vel altera sæcularis sit immediate robur habens a summo Pontifice: sicut Rex Francorum Christianissimus superiorem hoc modo non habet, nec recognoscit in terris.* Iam verò Oedipo non est opus, qui subtile hoc arcanum ingenio rimetur: coronam scilicet Franciæ à Papa pendere, si vllâ omnino ex causâ, aut occasione possit eam donare aut eripere Pontifex.

Pag. 108. 109. 110. Vbi Dom. Cardinalis pro Carolo VI. sep. ponit.

Et quoniam in Gersonem incidimus, opportunum hic erit eas sigillatim excutere sentẽtias, quas ex eiusdẽ publica apud Regem Carolum VI. Academiæ Parisiensis nomine

nomine habitâ oratione desumptas, dictionis suæ calci inseruit D^{us} Cardinalis, vbi ipsum introducit asserentem *Tyrannicidium* Deo gratum esse sacrificium. Verùm illud etiam atque etiam attendendum, eam non Gersonis esse vocem, sed personatæ Seditionis; quam postquam hæc, & similia loquentem introduxerat, se statim ipse Gerson ita interponit stomachabundus, *Ad furiosam hanc Seditionis vocem ego, quasi exanimis, faciem deflectebam, rabiem eius in dicendo amplius ferre non valens.* Quippe postquam hinc Dissimulatio, illinc contrà Seditio partes vtriusque extremi aduersas aliquantisper tutatæ essent, moderatricem, ac Mediocritatis vindicem inducit idem author *Discretionem*, ea ipsa quasi de tribunali pronunciantem, quæ D^{us} Cardinalis contra se allegat. *Concludamus*, inquit, *quod si caput, aut aliquod ciuitatis membrum tale incurreret inconueniens, quod tyrannidis mortale venenum sorbere vellet, membrum quodlibet suo in loco, toto posse, obuiare deberet, per media conuenientia, & talia, per quæ non peius sequatur. Non congruit, si caput paruo afficiatur dolore, manum ipsum percutere. Hoc enim fatuum esset, nec conuenit ipsum statim abscindi, aut à corpore separari, sed in omni dulcedine medicari, tàm per verba bona, quàm aliter ad bonorum medicorum exemplum. Nec quicquam esset irrationabilius, & crudelius, quàm per seditionem tyrannidem impedire velle.* Isthæc mihi videntur perquàm apposita & rotunda aduersus Regum etiam Tyrannorum lanienas. Ac paulò post de eijcienda Tyrannide agens, nihil de exigendo Tyranno loquitur, sed de Tyrannide tantum auferenda: Remedia igitur petenda monet, non à Papa Regem abdicante, sed à *Philosophis, Iuristis, Theologis, & bonæ vitæ hominibus.*

minibus. Ex his, quæ diximus constat, cum in septima consideratione *contra Blandientes* dicat, quòd *si subditos manifestè, & cum obstinatione in iniuria, & de facto prosequatur Princeps, tunc regula hæc naturalis; Vim vi repellere licet, locum habet: & id Seneca in tragœdijs, Nulla Deo gratior victima, quam Tyrannus.* Hæc verba (*locum habet*) eo sensu, quo alibi ab eodem authore vsurpata sunt, esse accipienda: nempe inter seditiosos. Vel idem valere *tunc locum habet* ac si dixisset, tunc temporis in vsum & praxin venit; nec tamen suum hac in re calculum interposuisset.

Neque vero D^{m} Cardinali omittendus erat Sigebertus, quem nihil obstat quin in Gallorum, siue Francorum numero habeat potius quàm Thomam Aquinatem, aut Gulielmum Occamum: quos quidem nobis pro Francis obtrudit. Is in Annalibus suis ad annum 1088. de Imperatoris per Papam depositione loquens, *Hæc sola*, inquit, *nouitas, ne dicam hæresis, necdum in mundo emerserat, vt Sacerdotes illius, qui dixit Regi apostata, & qui regnare facit hypocritam propter peccata populi, doceant populum quòd malis Regibus nullam debeant subiectionem, & licet ei sacramentum fidelitatis fecerint, nullam tamen debeant fidelitatem.*

Cum causæ suæ firmamenta, quæ potius ex verbo Dei, veterisque Ecclesiæ exemplis quæsiuisse oportuit, D^{m} Cardinalis ex nouissimorum sæculorum historijs adeoque vt vidimus, anxiè diffusis petierit, (ex quibus tamen si ab ipsius partibus starent, nulla huic controuersiæ terminandæ conciliaretur authoritas) relictis tandem probationum suarum cohortibus, aduersariorum tela

ipse

ipse videri vult & acuere, & retundere.

Vt obiectionibus liberam sternat viam, ita intercedentes Regum sceptrorumque defensores introducit. *Pag. 52. & sequentibus.* *Verùm* (occurretur inquit) *fieri potest, vt Regibus crimen hæreseos, aut apostasias nil tale merentibus intendant Pontifices, aut turbulento scilicet animi impetu abrepti, aut incertis, fallacibusque facti narrationibus aurem præbentes.* Ad hæc responsum suggerit Regum exactoribus. *Eos hæresin intelligere notoriam, ac præuiâ Ecclesiæ sententiâ damnatam. Itidem si Papa in facto errauerit, Clero incumbere vt Regi suo adhærentes Pontificem monitis, argumentisque propositis obtundant, flagitentq; vt ad plenum Concilium res referatur, præsente Ecclesiâ Gallicanâ dijudicanda.* In quo quidem hic noster cum Bellarmino Concardinale haudquaquam eodem torquetur cardine, qui apertè tuetur Regem iniustè damnatum à Papâ, debere nihilominus Regno cedere, *Aduersus Barclaium.* adeoque sententiam summi Pastoris iniustam Regi nihil detrimenti creaturam, cedat modò, seq; vndiquaque obsequentem præstet, ac Papam errori suo tandem agnito abrenunciaturum patienter expectet. Quibus quidem astruendis bina hæc supponenda, cùm eum, qui Regni iam compos est, idem Sancti patris iussu continuò dimissurum; tum Regem immeritò deiectum, pendente interea lite, tutum à sicarijs incolumemque permansurum. D^no^ autem Peronio non placet concessa Papæ adeo vasta potestas: Rege enim iniustè deposito per Papam, vt loquuntur, *male informatum*; Regnum non vult Pontificis iussa pati, sed eundem rationum refutationumque telis repellere, ac in frequentis Concilij campum prouocare: Isthoc certè di-

cto Papam Concilio prorsus subiecit? Quod, præsertim in Cardinale haud quidem gratum habiturus est Sanctus Pater. Iam verò hoc, quod requirit, Concilium proculdubio vniuersale esse oportet, ad quod, Gallicani Episcopi non sunt vt Iudices admittendi, cum partem faciant, ac Regis sui causam foueant. Eapropter scil. Do.[us] Cardinalis Ecclesiam Gallicanam huiusmodi Concilio interesse tantùm postulat. En ergo quo res redierit Gallicana: Ad Episcopos Italicos, Hispanicos, Siculos, Germanos, Principum in Franciam forte parùm beneuolorum, nonnunquam etiam hostium subditos referendum, vtrum Francia Regem sit suum exactura, vtrum seditionis flamma sit in medijs Regni illius penetralibus accendenda. Verùm numnon fieri potest, vt subditi Regi suo male velint, ac eiusdem opprimendi ansam hinc arripiant? Annon vsu euenire potest, vt, quibus Pontifex, ijsdem etiam populi pars bene magna calumnijs per credulitatem decipiatur? Annon probabile est populum in factiones discessurum, hos Papæ, illos Regi suo constanter adhæsuros, inde bella intestina incalitura? An certum est Francorum rationibus postulatisque Pontificem acquieturum? Cum autem intra septa Ecclesiæ Romanæ, Synodus vniuersalis non nisi Papæ auspicijs nutuque nunc dierum celebrari possit, nunquid credibile est Papam velle Concilium conuocare, a quo ipse iudicetur? Quî vero poterit Papa Concilio præsidere, in quo ipse reus agendus est, ac pro quæstione, cui definiendæ conuenitur, proponitur vtrùm rite necne atque ordine Papa sententiam tulerit. Enimuero dum hæc primo propositionibus expostu-

lantur,

lantur, deinde Synodicis disceptationibus ventilantur, ecce maiestatem interea loci pendulam, ac quasi nube spissâ obuolutam, arbitrium expectantem generalis scilicet Synodi, quæ si, Tridentinam imitata, biennio triennioue coalescat, annosque duret vndeviginti, en misellæ Franciæ quo interim loco positæ sunt Fortunæ. Verbo vt absoluam, quæ ad soluendum hunc nodum affert D^{us.} Cardinalis, omnia & supra fidem sunt, & planè ludicra. Quod ex ijs, quæ subiungit, constat. *Quod si Papa errore facti deceptus præcipitanter iniustéque Regem hæreticum declarauerit, declarationem hanc Papalem non poterit, nisi* „ *interueniente Regni ipsius consensu, sequi depositio*, vt loquuntur, *actualis*. Quid nos opus erat hoc moneri? Quis nescit Regem, dum à subditis suis sustentatur, atque propugnatur, non posse dici actu effectuque depositum? Ita qui loquitur, idem dixerit Regem coronâ, quam iam custodit, non orbari; non posse nudum constitui, dum adhuc vestitus manet: nunquam fore regno extorrem, dum inimicis est fortior. Denique semper Regem futurum quamdiu regnum possederit. Interim etiam obiter Cardinalis verba obseruemus. Quod *ad Regem deponendum opus est populi consensu*. Qua voce populus supra „ Regem euehitur, ac Regiæ depositionis iudex constituitur.

En verò, quod longè maius. Etenim posse Papas in fide errare ab ipsis etiam Papis agnitum est: E quibus nonnullos facilè est nominare, qui Papam Honorium damnârunt, eo quod esset *monothelita*. Sanctissimi Hieronymus, Hilarius, Athanasius Liberium Romæ Episcopum deflexisse, ac Arianismo subscripsisse testantur. Iohannes

Can. Si Papa dist. 40. Nisi sit à fide deuius.

hannes XXIII.* à Concilio Constantiensi damnatus est, quod Paradisum pariter infernumque de rerum natura sustulisset. Modo non absimili etiam alij Pontifices: Si quis igitur Papa hæreticus Regem Orthodoxum falso hæreseos crimine damnauerit, adeoque deposuerit, numquid censes bellum hunc hominem, qui se *omnia iura in scrinio pectoris* habere recondita gloriatur, velle propositis Francorum rationibus acquiescere? Qui verò ipse ab hæresi non est semper immunis, quî poterit contra Regem esse iudex de hæresi? Regestum est supra posse eum vt hominem, non vt Papam errare. Scilicet. Atqui verò hoc in casu cur Papa ille hominem illum non instruit? vel contrà cur ab illo Papâ homo ille alter-idem se doceri non postulat? Certè quidem Rex, si per hunc vel hominem, vel Papam deponatur, tantundem est, regno deponitur. Occurrunt alij, errare posse Papam in quæstione facti, in iuris quęstione non item. Nugæ, gerręque germanæ. Si enim Papam latere poterit vtrum necne IESVS CHRISTVS pro nobis mortuus sit, quid ni itidem lateat vtrum in morte CHRISTI nostra collocanda sit fiducia? Videte mihi prisci sæculi Prophetas: illi certè cælitùs inspirati instructiq; ad Reges Iudaicos Israeliticosque commonefaciendos atque obiurgandos, non de facto magis, quàm de iure vnquam titubarunt, æquè oculati, inuictique contra obrepentes calumniatorum fraudes, ac aduersus fucum falsorum dogmatum. Denique vt in re fidei nunquam errarûnt, ita in innocentes, immeritosq; linguam nunquã exacuerunt, nedum virgulam euibrarunt. Lepidum verò tunc temporis fuisset affirmare, eos in hæresin erro-

remve

remve labi potuiſſe, quâ Eſaiam, quâ Danielem, non autem quâ Prophetas. Iſthoc enim in caſu proculdubio Eſaias ille Prophetam adhibuiſſet in conſilium, hoc eſt ſemetipſum. Denique ſi Reges tantum eouſque pro Regibus habendi ſint, donec eos tandem Papa hæreticos declarauerit, atque depoſuerit, in ſummo ſemper periculo verſantur iniqui valdè iudicij ſubeundi, adeoque ipſis longè tutius eſſet nihil omnino ſcire, ac per vicariũ ſiue procuratorem credere, ne fortè, ſi de Deo loquutuleij videantur, aut de religione ſolliciti, in hæreticorum priſtino molant. Vniuerſa quæ apud D^num^ Cardinalem ſequuntur exempla, quid aliud ſapiunt quàm nouitatem, leuitatem, temporumque ſeruitutem? in quibus etiam Pontifices in cauſa propria ſibi perhibent teſtimonium. Neq; verò circa Regum depoſitionem verſantur, ſed excõmunicationem, interdictionemq; quæ controuerſiam noſtram nõ incurrunt. Hinc fit quod ſępè ſe profiteatur non niſi *de facto* loqui, quaſi conſcius hæc *de iure* non patrata: quid euenerit narrat, non quid fieri oportuerit. Quod planè nihil docentis eſt, ac non tam Perronicâ grauitate, quàm Pyrrhonica leuitate omnia vellicantis.

SECVNDI INCOMMODI EXCVSSIO.

SEcundum, quod ex propoſiti à plebeio Ordine Articuli receptione emerſurum ſcilicet animaduertit D^nus^ Cardinalis incommodum, eſt, quod *de religione iudicandi ſibi arriperent Laici poteſtatem, ac ſtatuendi, eam, quæ theſi illa continetur, doctrinam verbo diuino eſſe* Pag. 86. » »

„ *esse consentaneam, denique necessitatem imponere possent Eccle-*
„ *siasticis huiusce propositionis partem alteram prædicatione pro-*
„ *mulgandi, iuramentóque obsignandi, alteram voce scriptisque*
„ *oppugnandi.* Quæ dum meditatur indignabundus, qui-
„ bus verborum ampullis intumescit? *O opprobrium, O scandalum, O portam omnium hæresum cohorti apertam!* Hanc igitur Laicorum vsurpationem odiosam reddere, & rationibus satagit, & Scripturæ locis. Quæ dum voluit saxa, sudando, hilum non proficit, illud pro concesso arripiens, quod nusquam est gentium. Cum enim hanc proponeret Thesin Ordo ille plebeius, se non vt iudicem gessit, sed vt indagatorem, vel etiam petitorem; nec ad aliud collimauit, quàm vt prędictus articulus in publicos conuentus illius codices referretur, inde Regi honorificisque Consiliariis exhibendus, eorum expectato super hac re iudicio, cui quidem postulato promouendo sibi suffragaturos vnâ Ecclesiasticos Proceresque sperabat. Non ita rerum ignari, officiique parùm memores erant populares, vt quod à se semel propositum esset, aut rogatum, vim legis obtinere crederent, vtroq; Ordine superiore adhuc reclamante, ac Rege ipso nondum consentiente. Neque verò hic ab ijs articulus in medium adductus est, vt inter religiosa dogmata conseretur, sed vt pro Reip. cuius illi & partem, & curam gerebant, lege fundamentali in posterum obtineret. Si enim Rex articulum hunc assensu suo ratum habuisset, ac Ecclesiasticis imperasset, vt eius vim effectumque executioni mandarent, illis, vt subditis, incumberet Regi suo præstare obedientiam, obligatis scilicet ad operam Regi nauandam, opemque conferendam, in iis, quæ Re-
giæ

giæ incolumitati, Regniq́ue tranquillitati inſeruiunt. Atque hoc dum pro virili conarentur, non Plebeio Ordini, ſed Regi eſſent dicto audientes, qui mandata huiuſmodi dediſſet pro imperio ſuo, commonefactus quidem à fideliſſimis ſubditis, quorum diligentiam ipſa Cleri, Papæ quàm Regi obſtrictioris, exacuit negligentia. Hìc itaque cum laruis luctatur Cardinalis, ac quæſtionem mouet abſque aduerſario. Neque id quidem fruſtra; ſed pro ingenio ſuo, verſutè ſatis hoc pacto liberiùs Regem ſuum in diſciplinam vocat, eique iura præſcribit, orationem perſonatam ad popularem Ordinem ſpecie tenus dirigens; ſed reipſa Regem, Principes, honoratiſſimoſq́ue Conſiliarios ſub Laicorum laruâ pungens, atque obiurgans, quorum hac in re iudicijs, quam populari poſtulato, Eccleſiaſticos veriſimile eſt plus commoueri. Hi ergo ſunt, quos inducit alieni muneris inuaſores, portarumq́ue ad hæreſes admittendas recluſores: ſiquidem enim ad ſolos Clericos, eorumq́ue præcipuè caput pertineat de iure Regum inuiolabili iudicare, certè Rex ipſe cum Principibus, vniuerſaq́ue Nobilitate non minùs, quam Ordo plebeius, erit à ſacro hoc ſenatu eliminandus.

Pleno itaq; imbre Scripturarum teſtimoniis depluit, quibus nempe monetur populus, vt Paſtores ſuos debitis officiis proſequatur. Quaſi verò hiſce præceptis retundenda ſit populi diligentia, quâ Regiæ vitæ ac incolumitati inuigilat, etiam contra nefarios quorundam conatus, quibus ſtimulos ſubdunt viri ſcilicet Eccleſiaſtici, qui ſe Regibus ſubiectos negant, externo capite freti, longè diſſimiles ijs, quos loca allegata deſcribunt, ſacerdotibus Pag.61.

 ac

ac præpoſitis, qui nihil vnquam priuilegij adeô inſolentis ac odioſi ſibi arrogârunt. Imperatores quinetiam inducit, Conſtantinum cauſarum Epiſcopalium iudicium à ſe amouentem: necnon Valentinianum, qui ſubtilium Theologiæ quæſtionum enodationem à ſe amoliens, *Nolle ſe dixit in abſtruſarum eiuſmodi contemplationum nodos ingerere*. Quaſi verò Regiæ ſecuritati prouidere ſit cauſas Epiſcopales diſcutere, aut ſubtilia curioſè rimari. Qua quidem reſponſione facilè occurritur omnibus, quæ à Cardinale hic allegantur, ſanctorum Patrum ſententiis. E quibus illud è Gregorio Nazianzeno parùm candidè citatum eſt: qui non Imperatorem, ſed Præfectum, ſiue Præſidem affatus, inquit ἄρχομεν γὰρ καὶ αὐτοί. Etenim *nos etiam imperitamus*, id eſt, authoritate quadam nobis peculiari pollemus. Quod ſic reddidit D.^us Cardinalis. *Nos etiam Imperatores ſumus*. Cum neque Imperator fuerit, apud quem hæc pronunciata ſunt, neque ſine inſigni leuitatis notâ potuerit exiguæ (quale Nazianzum) villæ Epiſcopus nomen Imperatorium ſibi arrogare. Quod enim ad ſubiectionem Imperatoribus debitam attinet, ſe *cum vniuerſo grege ſuo poteſtatibus ſupereminentibus ſubditum, vſq; ad tributi debitionem* paulò ſuperiùs agnouerat. Euiſdem Gregorij vita, cuius deſcriptio ipſius operibus præfigi ſolet, teſtatur eum ab Arianis protractum ad tribunal Conſulare, ac inde dimiſſum abſolutum, & à plagis contumeliiſque immunem. En verò poſt iſthæc omnia Prælatum Eccleſiaſticum, qui hunc Gregorium ſe titulis Imperatoriis venditaſſe ſomniat. Lubenter illud quidem fatemur, ad ſe nunquam rapuiſſe ſupremum de fidei doctrinâ Iudicium Imperatores, atqui Synodis moderandis,

Pag. 61.

Oratione ad ciues timore perculſos.

ὑπερτελεῖς ἐξου.

derandis, earumque decretis approbandis, adeoque disciplinæ Ecclesiasticæ promouendæ suam interposuisse authoritatem, id probè perspectum habemus, accuratéque defendimus. Concilium Constantinopolitanum I. hac gaudet inscriptione. *Dedicatio sanctæ Synodi ad pientissimum Imperatorem (Theodosium Magnum). Cui canones ab ipsis editos subiecerunt.* Ibidem Concilij confirmationem, approbationemque petunt ab Imperatore: Similia habet Concilium Trullanum, à quo Quinti ac Sexti Conciliorum Canones editi sunt. Non quod Imperatores se Iudices de religione erroris expertes constituerent: sed hæc eum in finem administrarunt, vt ea, quæ ab Episcopis deliberata erant, atque conclusa, (viris, vt est hominum genus vniuersum, suæ sortis amplificandæ cupidis) cognoscerent, atque perpenderent, numquid in iis occurreret, quod regiam authoritatem violaret, Reipub. pacem conturbaret, aut præcedentium Conciliorum decretis salutaribus repugnaret. Quibus causis hactenus tractandis qui Regem arcent, certè in statuam mutant, à Regij officij sollicitudine semouent, ac eo redigunt, vt nil aliud quàm publici lictoris, ne dicam carnificis partes obeat, dum Ecclesiasticorum iussis se procuratorem ac mandatarium præstat, nulla etiam in iis, quæ Regem maximè attinent, ipsius præuiâ causarum recognitione. Ad scholas fateor Theologicas pertinere de potestate clauium, eiusdemque amplitudine disputare, ac iudicium interponere: nec diffiteor quidem posse, ac debere Ecclesiasticos, Laicorum iudicio minimè requisito, in Principes, qui spreto, quo se obligârunt Srcramento, IESV CHRISTO bellum indicunt, censuras sacras contorquere.

Canones Græci à Tilio editi. προσφωνητικὸς τῆς ἁγίας συνόδου πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα. ᾧ ὑπέταξαν τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἐκτεθέντας κανόνας.

Hoc autem non impedit, quò minùs nonnunquam accidat, vt clauium suarum potestatẽ Clerici iusto longiùs extendant, aut si quando hoc prætextu freti populum bonis, Regemve sceptrò priuare sategerint, Regem, populumve penes sit sibi cauere, sua tueri iura, ac Clericos postulare, vt diplomata sua in medium producant, sacræq; paginę oraculis eam, quam vendicant authoritatem à Deo sibi porrectam ostendant. Hoc enim Papæ, vt Iudici absoluto, negotium committere, in quo ipse pars est, quodque dominij sui summum propugnaculum, ac splendissimum apicem facit, vt de Regum scilicet coronis pro arbitrio statuere possit, quid est aliud, quam extra omnem iuris sui obtinendi viam, aut recuperandi spem Reges amandare?

Haud grauabor etiam illud profiteri, siquid verbo diuino prorsus contrarium, ac Ecclesiæ subuertendæ pronum fortè Rex mandauerit, Ecclesiasticorum esse hoc in casu non modò populum ab omni in rebus huiusmodi obedientiâ liberatos pronunciare, sed ipsi etiam Regi, ne faciat, aut iubeat, apertè interminari. (Deo quippe semper potius quàm hominibus parendum.) Iisdem verò interim incumbit populum, vt huic principi, in reliquis, quæ Dei maiestatem non imminuunt, fideliter, constanterque pareant, cohortari, ac ab omni tumultu, & seditione inhibere. Id certè veteribus solenne erat Imperatorum à Christo alienorum iugo laborantibus Christianis; quorum patientiâ ac mansuetudine vberius fæliciusque creuit olim Ecclesia, quam hodie suis artibus, hoc est Regum abdicationibus, Regnorum interdictionibus, lanienis, parricidiis, insanisque machinarum sulphurearum sub-

substructionibus, Papismus vnquam est inualiturus.

Eâdem, quâ priora, integritate Do.nus Cardinalis loca Scripturæ quædam distorquet in eorum gratiam, qui Papæ Reges deponendi authoritatem vendicant: *Allegant* (inquit) *Samuelem deposuisse Saulem, aut depositum declarasse, eo quod Religionis Iudaicæ leges violasset.* Eundem etiam alibi depositum ait propterea quod Sacerdotium vsurpasset. Vtrumque falsò, & contra apertam sacræ historiæ fidem. Neque enim vnquam Saulem legimus depositum eo significatu, quo Rex hâc in controuersia *deponi* dicitur, hoc est dignitate Regia spoliatum, ac ad vitæ priuatæ sortem detrusum: cum vsque ad supremum anhelitum & Regnum proprio iure administrauerit, & Rex semper in Scripturis fuerit appellatus; ne ipso quidem Dauide, cum iam & promisso diuino, & præuiâ vnctione sceptris immineret, suos illi titulos minuente. Quod si eum Samuel ex Dei mandatis regno iam submouisset, non sine graui & Ecclesiæ Israeliticæ, & Prophetæ ipsius peccato ab vtrisque rex etiamnum salutatus fuisset, contra clamante Dei ordinatione, per hunc promulgatâ, ab his susceptâ. Nec ab eius cæde manum ea ratione Dauid abstinuisset, quòd erat *Vnctus Domini.* Siquidem ex illo momento, quo Samuel eum ne rex esset amplius à Deo reiectum renunciârat, regni gubernaculis excidisset, adeoque regnare desijsset, Dauidem, ne regnum illud Rege vacaret, iam tum oportuerat gubernaculis se admouisse: vnde sequeretur etiam sacram historiam erroris insimulandam: quæ regni Dauidici annos a Saulis interitu auspicatur. Deum quidem 2. Samue-

Pag. 66.

1. Sam. 23. 10. & 24. 15. 2. Sam. 2. 5.

1. Sam. 26. 11.

lis

lis cap. 15. denunciasse verum est, eum a se reiectum, ne Rex esset amplius super Israelem; huiusce autem sententiæ denunciatoriæ exequutio in diem illum dilata est, quo Saulem Deus supplicio in exemplum memorabili affecit, regioque simul decore ac vitâ tradidit
1.Sam.16. spoliandum. Vnde vnctione Dauidis a Samuele prius obitâ constat, non tam præsentem in solium euectionem, quàm promissionem diuinam obsignatam, electionisque Dauidem imperio designantis declarationem celebratam. Quo in genere simile occurrit Dei mandatum, 1. Reg. cap. 19. Eliæ Prophetæ commissum, Hasaelem in Syriæ Regem inungendi. Neque enim quemquam crediderim in historia adeo peregrinum, vt Reges Syros existimet à Prophetis Israeliticis constitutos, aut consecratos. Hanc denique ob causam Dauid cum regnum iniret se denuò inungi passus est.

Item eosdem Paparum pugiles inducit asserentes, „ *Roboamum Regiâ in decem tribus Israeliticos potestate priuatum per* „ *Abiam prophetam; quòd pater eius Salomon à lege diuina de-* „ *fecisset*. Quod quidem non minus abest a veritate. Nusquam enim legitur Ahias Rhoboamum affatus, aut Dei verbis illi quicquam annunciasse. Nec locus a Dno Cardinale citatus 3. Regum cap. 11. Rhoboami regnantis, sed Salomonis tempora attingit: nec destituendi Regis sententiam præ se fert iudicatoriam, sed prædictionem propheticam. Quî potuerat scilicet regno deiici Rhoboamus nondum regnum adeptus? Denique (quod improbius est) hoc pro exemplo iustæ Regis deponendi causæ, sententiæque legitimæ allegare, quid aliud est, quàm serui erga Dominum perfidiam

 approbare.

approbare; & Ieroboamum perduellem, quem sacra historia impietatis stigmate infamauit, tacitè collaudare.

Quod subiungit, exemplum eiusdem classis est. Achabum nempe, *quòd falsorum Deorum cultus admisisset, per Eliam prophetam regno exutum.* Hoc æquè falsum, ac illi dij falsi. Achabus non prius regno excidit, quàm vitâ. Scripturæ ipsæ, quæ non ex hominum opinione, sed rerum veritate loquuntur, regni Achabici annos ad eiusdem vsque mortem vnâ producunt. De imminente Regis interitu vaticinia depositionis sententiam non sonant. Achabi subditos datæ fidei religione solutos Elias non pronunciat, nec loco Achabi alium in solio statuit Regio. 1. *Reg.* 19. „ „

Nec verius illud, quod mox sequitur, *Regem scilicet Oziam populi consortio exterminatum per Azariam Sacerdotem; Inde Regni etiam administrationem illi ereptam.* Postquam enim Deus lepræ plagam illi inflixerat, in secretâ recessit, ne contagione alijs obesset. Summus Sacerdos in eum nihil statuerat, quod depositionem saperet, vel a Regno administrando suspensionem. Eius regnum in Scripturis cum vitâ terminatur. Quod si cum Sacerdos secundùm legem Leu. 13. immundum iudicauerit, de eo sententiam tulit, vt infirmo, atque ægro, non vt criminis reo, ac depositionis pœnæ obnoxio. Lex sceleribus, non morbis supplicia solet irrogare. Iosephus cum vitam priuatam eum traduxisse asserat, non innuit regno deiectum, sed ciuilium negotiorum procuratione atque onere subleuatum. *Pag.* 68. „ „ 2. *Chron.* 26. *Antiq. lib.* 9. *cap.* 11.

Mattathiæ exemplum Iudæos ad rebellionem aduersus *Pag.* 69.

ſus Antiochum inſtigantis tantundem valet. Ibi enim nulla depoſitionis ſententia, ſed populi afflicti, oppreſſique animatio, atque erectio. Qui ſe coniurationi contra Regem ineundæ præbet anteſignanum, non continuo iudicis perſonam ad Regem gradu ſolenniter deijciendum induiſſe cenſendus eſt. Huic ſeditioni dux acceſſit Mattathias, non vt ſacerdotis vice fungens, ſed vt vir inprimis bellicoſus, ac inter ſuos egregius. Facinora denique ſubito populi impetu patrata pro legibus haudquaquam ſunt habenda, nec ordinariam, qualem Papis attribuunt, adeſſe comprobant poteſtatem.

Pag. 67. Hæ certè noſtræ ſunt reſponſiones: non autem illæ, quas nobis pro libitu affingit Do.^us Cardinalis, vt ſibi delicias creet, dum leuem, quam ipſe nobis induit, armaturam confodit, atque diuexat. Operæpretium itaque facturus non ſum, ſi retundere coner, quæ ab eo allata ſunt, de noui Teſtamenti miſſione ordinaria, de lepra, de lapidibus, de floccis, & argutulis huiuſmodi titiuillitijs, quæ peritus ſcilicet ſcabiei medicaſter ex intimo leprario delibauit, Regum capitibus obnubendis, eorumque coronis infœlici arbori ad Papæ arbitrium ſuſpendendis: hæc ideo omnia, quia hæreſis quandam lepræ ſimilitudinem gerat, quod quidem non minus aptè de quauis animi labe inueteratâ, ac contagioſâ poteſt prædicari. Iure itaque optimo ſe profitetur nihil hac in parte ſtatuere, infirmiſſimis nimirum nixus rationibus, quibus ſuperſtrui erecta & conſtans neſcit ſententia.
Pag 66.

Deiectis his ratiuncularum machinis, videamus num *noſtrum mage ſit penetrabile telum.* Cuius cuſpidem

ita

ita intentat. *Qui negatiuam* (inquit) *partem tuentur, Sancti Pauli præceptum inculcant, Omnis anima potestatibus supereminentibus subdita esto. Qui enim potestatibus resistit, diuinæ resistit Ordinationi, & Petri illud, Subditi estote, siue Regi, vt præcellenti, siue magistratibus &c. Vnde Regibus obedientiam iure diuino deberi colligunt, ideoque nulla authoritate seu spirituali, siue temporali dispensabilem.* En quæ nos asseuerantes introducit. Atqui, quod in argumento hoc nostro est neruosissimum, sciens dissimulat: Imperatores scilicet, de quibus locuti sunt sanctissimi Apostoli, apertos fuisse Christi hostes, ac tyrannos sanguinarios: hæc tamen non obstitisse, quo minus *omnis anima*, ideo Episcopus etiam Romanus ijs subijceretur: Quod nos apertè docuit Sanctus Chrysostom. homil. 23. in Epistolam ad Romanos. *Ista imperantur omnibus & Sacerdotibus, & monachis, non solum sæcularibus. Etiamsi Apostolus sis, si Euangelista, si Propheta, siue quisquis tandem fueris.* Illud etiam obseruatu dignum, generale hoc mandatum, quo omnes æquè obligantur Christiani, a Sancto Paulo ad Romanam Ecclesiam speciatim, rectâque dirigi, quasi præscio ac præmonente, illâ in vrbe, seditionum fontem erupturum, ibi nascituram belluam, quæ ciuili obedientiæ neruos corroderet. Cuius quidem Ecclesiæ capiti si quod in promptu sit priuilegij munimentum ex Scripturæ archiuis desumptum, quo se generali huic mandato eximat; Cardinalem decuerat obsignatis tabulis egisse, ac in celeberrimo conuentu, qui hoc auidè expectabat, in medium protulisse. Ille autem huiusmodi confirmationis loco leui declinatione vtitur, caussatus fundamentum illud, quod a nostris positum est, con-

Pag. 69.

„ trouersiæ nodum non attingere. *Illud enim* (inquit) *haud* „ *controuertitur, vtrum Regibus obedientia iure diuino debea-* „ *tur, quamdiu Reges sunt, aut pro Regibus agnoscuntur: sed in* „ *eo vertitur cardo, vtrum ius diuinum postulet, vt qui semel ab* „ *vniuersis Regni ordinibus pro Rege agnitus sit, pro non Rege* „ *vnquam haberi nequeat, hoc est committere quicquam non pos-* „ *sit, per quod iure suo excidat, & Rex salutari desinat.* Quod quidem responsum merum est Iesuitarum subterfugium: quorum delicatis auribus nimis truculentum sonant illa, Regem trucidari: atqui eundem Exregem reddi, ac tum demum occidi, iustum istud, ac salutare. Regem scilicet solio deiectum perimere, Regem perimere non est. Isthæc dum commentarijs consigno, non neminem in vinculis teneo, qui hæc dogmatum nouellorum monstra fouet animo, linguâque profiteri sustinet. Eandem profectò chordam pulsat Cardinalis: qui vult Regi obediri dum Rex est: Papæ autem Exregem faciendi concedit potestatem. Respondeo itaque hæc Sanctorum Pauli, Petrique oracula reuerâ nihil ad causam præsentem spectatura, si, quam iam excudit, nostra esset quæstio. Verùm is non est controuersiæ status, vtrum Rex quispiam quicquam possit patrare, cuius gratiâ iure suo excidat, vel pro Rege amplius non habeatur: sed de Papæ in Regibus deponendis potestate inter nos litigatur: cum tamen in eâ, quam iam de nouo fabricauit, quæstionis structurâ de Papâ verbum nullum: Licet enim in illud vterque nostrum consentiret, posse Regem electitium regno excidere, adhuc tamen hæreret nodus, vtrum Papam penes sit huiusmodi Regem deponere, ac, quod nonnunquam in eum contulerat,

lerat,

lerat, auferre; atque quo demum Scripturæ testimonio hanc sibi commissam potestatem demonstret Pontifex.

Atqui se strenuè protegit D^{us} Cardinalis regeritque, *Sicut præcipitur, vt omnis anima potestatibus supereminentibus subiecta sit, ita etiam imperatum, Obedite præpositis vestris, & illis vos submittite: Pro animabus enim vestris inuigilant, vt rationem reddituri.* Hæc eius ratio rationis prorsus expers est, & contra ipsum militat. Prę-latis enim obedire in promptu est citra Regum depositionem. Imo si secundum Euangelij mentem vox Prælatorum sonet, ad Regi rebellandum populus de suggesto sacro nunquam instigabitur. Quinetiam cum, in partes adeo discrepantes vniuersali hodie discedente Ecclesiâ, Prælati omnes idem inter se non sentiant, perquam difficile est vniuersis simul obedire, præsertim si Deo etiam parere meminerimus. Hoc denique aduersarij telum ipsi in iugulum sic retorqueo. Quemadmodum omnibus imperante Deo vt Regibus subiecti sint, non patitur tamen Cardinalis inde colligi, penes Reges esse Prælatos Ecclesiasticos gradu deijcere: ita cum iubeat Deus vt Prælatis dicto simus audientes, ego hinc sequi pernego, penes esse Prælatos Reges solio deturbare. In vtrisq; mutuum quoddam manet officium & obsequij, & imperij, quæ suis circumscripta finibus non se iugulant mutuò, sed iuuant amicèq; conspirant. Pag. 71.

Cum iam a nobis steterit vniuersa Ecclesia primitiua, quæ pluribus sæculis sub Imperatoribus gemens infidelibus, hæreticis, persequutoribus, de rebellione, aut defectione ineundâ verbum nullum vnquam mutiuit,

nec fidelitatis Imperatori debitæ vinculo per quenquam mortalium liberata est: veteres tunc temporis Christianos fatetur Cardinalis ad fidem obedientiamque Imperatoribus præstandam mansisse obligatos, eò quod illos Ecclesia (Papę nomen puduit obtrudere) nondum iuramento dato absoluisset. Suaue vero somnium, vel iocularem potius ludum, cogitare penes Romæ Episcopum fuisse, Neronem, aut Claudium, aut Domitianum orbis Imperio deijcere, qui ne illud quidem, credo, nouerant, an Roma haberet Episcopum. Hosce autem Orbis terrarum Dominos adeo fuisse obesæ naris, vt proxima nequirent subodorari? adeo parum oculis & suis, & alienis vsos, vt hominem in ipsa Imperij matrice hospitantem ordinariâ legitimâque Imperij exeundi, induendi, transferendi potestate præditum nunquam persentiscerent? Habent profecto hi Imperatores, habent quo se tueantur, quòd Imperij Papalis serui cum essent, atque (vt loquitur hæc ætas) vasalli, se tamen in Pontificis famulitium, vt homines seruos decuit, non tum insinuârint: Illis scilicet prorsus ignotum erat vtrum in orbe vniuerso, ne dum in vrbe Romana, quid esset eiusmodi, quod officiosa posteritas peculiari Papæ nomine indigitauit, adornauit, adorauit. Etenim tunc temporis Episcopi Romani authoritate potentiâque pollebant, perinde ac vnus, aut alter ex hodiernis, quos in regnis meis videre est, Episcopis.

Verùm primitiui illi Papæ, suo sibi iure minimè vtendum censuerunt; erga perditos illos Imperatores se potius mansuetos, lentosque præbuerunt, idque tribus de causis quas sigillatim proponit D^us. Cardinalis.

Prima

Prima ratio in eo fundatur, quod non ausi sint Pontifices, ne Ecclesiam dirioribus vexandam persecutionibus propinarent, censuris huiusmodi emissis Imperatores lacessere, ac irritare. Mihi verò nisi iudicium infra nō Theologi modo, sed & plebeij Christiani modulum subsidat, facilè est probare ex huiusmodi assertione non Episcopos modò Rom. sed & omnes, qui antiquitùs CHRISTO nomen dederant, dissimulationis, ac perfidiæ palàm postulari. Tantundem enim est, ac si dixisset, eam, quam Principibus Christiani præstiterunt, obedientiam non ingenuam fuisse, ac liberam, sed simulatam, & coactam; vocésque sanctorum omnium Patrum supplices, fidei, humilitatis, patientiæ testes ac obsides, personata esse dicta, quæ non suggessit veritas, sed metus extorsit. Vnde etiam sequetur eorum cruciatus & supplicia internecina splendidis Martyrij titulis immeritò decorari, quorum patientiæ non electio vitam attulit, sed vim intulit necessitas: adeoque si tyrannos facto impetu non domuerint, potentiam, non voluntatem defuisse. Quam quidem ipsi olim à se depulerunt calumniam. Tertullianus in Apologetico, *Hesterni sumus, & omnia vestra impleuimus, vrbes, insulas, castella, municipia, castra ipsa,* &c. *si tanta vis hominum in aliquem orbis remoti sinum abrupissemus à vobis, proculdubio expauissetis ad solitudinem vestram, ad silentium rerum & stuporem quendam quasi mortui, vrbes quæsissetis quibus imperaretis. Plures hostes vobis, quam ciues remansissent.* Cyprianus contra Demetrianum, *Nemo nostrum se aduersus iniustam violentiam vestram, quamuis nimius & copiosus noster sit populus, vlciscitur.* Sub Iuliano certè Christianismus vniuersum penè Imperium iam peruaserat; Eius

Tert. Apol. cap. 37.

Præfecti Ducésque erant Christiani, inprimis Iouinianus, & Valentinianus (postmodo ipsi Imperio potiti) quibus facilè erat Episcopum Romanum ad exauthorandum Imperatorem sollicitare. Tametsi enim vniuersus Iuliani exercitus fidem Christianam abnegasset (quod nobis suadere satagit Do^us^ Cardinalis, etiam reclamante eodem exercitu, qui, mortuo Iuliano, vocem illam vno omnes ore ediderunt *Christiani sumus*) cum tamen in fide persisteret Italia, & Iuliani cohortes apud Persas extremo Imperij Romani margine iam fecubarent, satis commodam Episcopus Romanus tunc nactus est ansam potestatis huiusmodi, siquam haberet exerendæ, ac exercendæ. Addo etiam subitaneâ hac communique totius militiæ Augustæ confessione, qua se *Christianos* profitebantur, satis demonstrari, milites, si modò Ethnicismum fouerint, id inuitos compulsósque fecisse; vnde sequitur eisdem Iuliani depositionem minus grauatè ferendam, quàm si liberâ ipsis indulsisset religionis optionem. Ne plura prosequar, S. Augustinus suo rem conficit testimonio, apertéque monstrat, militiam Iulianicam in fide Christianâ perseuerasse. *Milites*, inquit, *Christiani seruierunt Imperatori infideli. vbi veniebatur ad causam Christi, non agnoscebant, nisi illum qui in cælo erat. Quando volebat vt idola colerent, vt thurificarent, præponebant illi Deum.* Quibus verbis statim annectuntur illa, quæ contra se prouocare audet Do^us^ Cardinalis, *Distinguebant Dominum æternum à domino temporali: & tamen subditi erant propter Dominum æternum etiã domino temporali.* Hoc modo itaq; se gesserunt Christiani, vt Deo obtemperarent, non autem Imperatoris irritandi, aut persecutionis deuocandæ metu.

Socr. lib. 3. c. 19 Theodor. l. 4. c. 1 Sozomen. l. 6. c. 1

Aug. in Psal. 124.

Pag. 81.

metu. Quas quidem causas dum affingit Do[us] Cardinalis, scholam aperit seditionis, subditosque, quoties viribus præualent, ad rebellandum instigat. Quod si exitu optato aberrauerit coniuratio, hinc tacitè præmonentur, non eo se peccasse, quod consilia inierint infida & proditoria, sed quod temporibus vsi sint alienis atque aduersis, nec copias suas satis attentè prius lustrauerint. His formata præceptis, his imbuta disciplinis ingenia desperata, quid mirum si puluerem nitratum spirent, sicamq; tractent parricidialem?

Dimisso Iuliano Valentinianum iuniorem aggreditur, quem Arianam impietatem etiam apertâ vi fouentem cum facilè poterant imperio submouere Christiani Orthodoxi, nil tale machinati sunt, aut vnquam cogitarunt. Pag. 81. Respondet Do[us] Cardinalis, *eos recenti fratris patrisque memoriâ infirmâque filii iuuentute commotos seuerioribus consiliis abstinuisse.* Quæ quidem valdè infirmæ sunt coniecturæ, ac ad libitum excogitatæ. Illi enim erga Imperatorem non alio se modo gessissent, si patrem sortitus fuisset Arianum, ac annos sexaginta tunc numerasset. Subiungit populum ad seditionem spectasse, propositi adeo tenacem, vt turbarum metu cedere coactus sit Imperator, milites autem interminatos, se eum defensuros quamdiu Catholicorum partibus adhæreret. Quæ certè ad propositum nihil faciunt de Papali virgulâ in Regum exterminium depromendâ. Enimuerò arctissimum consequentiæ vinculum contemplemur. Valentinianus ad populi Mediolanensis tumultum expauit: Ergo Pontifex Romanus Reges hæreticos deponendi ius habet. Quantum distant Româ Mediolanum, à Populo Episcopus

ſcopus, tumultus inconditus à ſententiâ iudicatoriâ, factum à iure; tantum profectò à ratione abeſt hæc oratio, à conſequentiâ hæc ſententia. Hic itaque exemplo adhibendus erat Mediolanenſis, non populi furor effrenis, ſed Epiſcopi feruor rectа ſuadentis: Ambroſij, ſcilicet, paſtoris optimi ea tum mens fuit, ea vox, vt ſe Martyrio offerret: tantum abfuit à plebe ad rebellionem concitandâ. *Si ſuo*, (inquit, narrante Theodoreto) *ad tyrannidem abutatur imperio, en me morti ſubeundæ paratum.* Ac Imperatori quidē non aliter reſtitit quàm ſupplicando. *Rogamus* (inquit) *Auguſte, non pugnamus, Non timemus, ſed rogamus.* Item, *Si patrimonium petitur, inuadite: ſi corpus, occurram. Vultis in vincula rapere? vultis in mortem? voluptati eſt mihi.* Idem in oratione in Auxentium. *Dolere potero, potero flere, potero gemere aduerſus arma, milites, Gothos quoque lacrymæ meæ arma ſunt. Talia enim munimenta ſunt Sacerdotis. Aliter nec debeo, nec poſſum reſiſtere.*

Epiſtol. lib. 5. Epiſt. 33.

Epiſtolar. lib. 5.

Iuſtinianus Imperator iam ſenex in Aphthartodocitarum hęreſin lapſus eſt: contra eum tamen, etiamſi perpaucos in hæreſi fautores ſortitum Epiſcopus Romanus nullam depoſitionis, interdictionis, aut excommunicationis ſententiam euibrauit.

In Italia Oſtrogothorum, in Hiſpaniâ Viſigothorum, in Africâ Vandalorum Reges Arianam omnes tuebantur impietatem, quidam etiam in Orthodoxos ſæuiebant. Quinetiam loco ſatis diſiuncti à Papa erant Viſigothj & Vandali, ne quid illorum crabronum rabiem metueret, ſi irritaret: nihilominus eorum neminem vnquam regno ſubmouendum cenſuit. Attendenda verò præcipuè ſunt tempora, cum in Africa Vandali, in Italia Gothi,

Gothi, aſperis diutiniſque bellis à Narſete, & Beliſario Orthodoxis attriti ſunt: Ioui Romano tunc in regum iſtorum capita fulgurandum, & detonandum fuerat; tunc excutienda Arianis ſceptra, tunc ſubditi rectè ſentientes datæ fidei iugo diſſoluendi, vt Catholicis hoc pacto ſubſidia accreſcerent. Atqui eo certè ſæculo tela huiuſmodi Cyclopica incudem Pontificiam non obtuderant.

Gregorius I. ſe gloriatur Longobardorum, Romanos Epiſcopos acriter infeſtantium reſque, ſpeſque potuiſſe ſubuertere, ſed Dei timore cohibitum: quod à nobis alibi eſt obſeruatum: Eius verba in libri 7. Epiſtola 1. ſic habent, *Si ego in morte Longobardorum me miſcere voluiſſem, hodie Longobardorum gens nec Regem, nec Duces, nec Comites haberet, atque in ſumma confuſione eſſet diuiſa. Sed quia Deum timeo, in mortem cuiuſlibet hominis me miſcere formido.* Illorum ſaltem Regem regno priuare potuiſſet, nec vllo inde ſcelere ſe inquinaſſet, ſi D^{nu} Cardinalem ſequamur iudicem.

In Apologia pro iuramento fidelitatis.

Enimuerò quid hoc eſt aliud, quàm antiquiſſimos Romæ Epiſcopos crudelitatis inſimulare, quòd Eccleſiæ ſub tyrannis, quos ſcilicet loco deiicere poterant, laboranti opem debitam non attulerint? IESVMne CHRISTVM credibile eſt in S. Petrum, eiuſque ſucceſſores munus quoddam transfudiſſe executionis incapax, atque intractabile? Illis in manum tradidiſſe gladium non niſi poſt mille annos euaginandum? Numquid iis demum ſæculis, quæ Papas viderunt impuriſſimos, ac (quod fatentur, qui loquuntur molliùs, ipſorum aſſeclæ, ac aſſentatores) vitiis omnibus coöpertos, Officij Papalis vigor

ac neruus cœpit innotescere? Si enim metu, vel impotentiâ manum inhibuerint, cur Pontificum vnus saltem non producitur, qui se à potestate per IESVM CHRISTVM illi sedi traditâ exercendâ impediri olim conquestus sit? cur ex veteribus neminem laudat, qui Pontifici consultor, hortatorque fuerit, vt animos sibi sumeret, quantus ipse vir fiet cogitaret, in Reges impios Ecclesiæque graues fulmina disploderet? Cur mitioribus Ecclesiæ temporibus, cum per Imperatores pietate & clementiâ insignes liberè liceret proloqui, rationes suas, quibus ab hoc telo intorquendo olim retracti sunt, non exposuerunt? Id certè inprimis curandum erat, ne, dum in vaginâ hic gladius tot seculis delitesceret, rubiginem contraheret ita pertinacem, vt, cum vsus venerit, postea nequiret deuaginari: imò ipsa ex *non vsu præscriptio*, contra Ecclesiam Romanam curreret tot annorum centuriis decursis confirmata. Quod si his fulminibus obicem ponat, iustumque imperet silentium virium debilitas, vnde, quæso, euenit quod in Philippum Pulchrum, Ludouicum XII. Francorum Reges, ac (vt alios omittam,) nuperrimè in decessorem meam fœlicissimę memoriæ heroinam *Elisabetham* Pontifices brutum depositionis fulmen contorserint? In his certè virium imparitatem testata est experientia: Inde etiam plerumque bella, turbæ clades subsecutæ, quæ lege iustissimâ in authorum capita resultarunt. Quod antea in Gregorio VII. & Bonifacio VIII. Orbis vidit Christianus. Hinc profecto est, quod, ne suo se laqueo strangulet, Papa (qui consultior haberi velit) Regem præcipitem deturbare non prius conetur, quam eundem videat in lu-

brico iam, ac decliui titubantem, intestinâ nempe factione iam confirmatâ, & Regi ipsi legem dicente, aut vicino aliquo Principe potentiore prædam sitiente, ac oculis emissitiis inuolandi ansam exquirente. Regem sic positum Papæ tam facilè est in malam rem detrudere, ac murum suffossis iam fundamentis ac columellis nutantem manu deiicere. Sin factiones obtriuerit Rex, hostesque conculcarit, en obuios à sancto Patre pacis sequestros, qui præteritorum ablutionem, absolutionemque etiam non roganti obtrudent. *Ecce Oratores aderunt ex vrbe Latinâ Velati ramis oleæ, veniamque ferentes.* Tum quidem pro sua benignitate, quod eripere nequit, regnum illi permissurus, paternum Pontifex amorem atque indulgentiam in dilecti filij caput cumulabit, *Non modio neque trimodio, verùm ipso horreo.*

Quot viri illustres, egregijque Principes in supremos rerum Dominos sub Papa signifero coniurati, ac res nouas moliti aut vitâ, aut honore exciderunt? vt alios taceamus, exemplo sit Rodolphus ille Sueuiæ dux, qui, Papa stimulos admouente, contra Imperatorem Henricum IV. etiam affinitate fratrem arma sumpsit, sibique Imperij sacra est ausus arrogare. Quantum inde insequutum præliorum, occidionum, atque deuastationum? Historias qui volet scrutetur, calculum subducat, præter vrbium obsidiones, ab Henrico IV. & Frederico I. sexagies aperto Marte pugnatum reperiet, iuri suo tuendo contra Imperij hostes à Papis concitatos. Sanguinis autem Christiani quantum bellis hisce Papalibus effusum est, nec modus, nec numerus capit. Propria vt reuisam, annon Papa, metas etiam suas transgressus, cum suorum

in regno meo copias debiles esse probè nouerit, eos nihilominus ad rebellandum contra me tacitè instigat? quid enim aliud facit, cum, ne fidelitatis sacramento mihi adhæreant, interdicit? Quo quidem facto filiorum suorum capitibus, quantum in se est, supplicia, &, quam vocat, persecutionis procellam sciens, volensque deuocat, ac suis proscribendis publicas quasi tabulas suffigit. Vniuersa hæc, adeoque singula exempla fidem faciunt, Papas à Regum Imperatorumque depositione, quoties huiusmodi fulminationibus se crescere posse sperarent, non ideo abstinuisse, quod persecutiones, turbas, cædes ea occasione essent inuecturi.

Denique penes quosuis præiudicio imbutos, imò ipsos aduersarios esto iudicium, numnon hâc doctrinâ, quę subiectionem Regibus Infidelibus, aut hæreticis eousq; præstandam imperat, donec ad eos deponendos, aut exigendos vires suppetierint, Turcici Imperatores, reliquiq; Reges à Christianismo alieni moneantur, vt omnes sub ipsorum ditionibus degentes Christianos prorsus exterminent, ciues nempe perniciosos, ac rebellandi opportunitatem captantes, nec aliâ parendi lege obstrictos, quàm necessitate, ac metu, pessimo custode diuturnitatis. Hęc itaque celebri illa Hosij Imperatorem Constantium Arianum per epistolam alloquentis sententiâ tandem concludamus. *Quemadmodum qui tuum imperium occultis conatibus inuadit, contradicit diuinæ ordinationi; ita & tu caue, ne quæ Ecclesiæ sunt ad te trahens, magno crimini fias obnoxius.* Vbi sanctus ille Episcopus hanc, quam ingent Cardinalis, exceptionem oblitus est intertexere, nempe saluo semper Ecclesiæ iure viribus semel præualentis, ac iugi Imperialis

Apud Athanasium in epistola ad solitariam vitam agentes.

perialis excutiendi nactæ opportunitatem. Nec verò de priuatis tantùm loquitur, aut certâ hominum conditione, sed normam vniuersalem, ac simplicem omnibus præscribit; ne maiestatem Imperatoriam quocunque prætextu eant imminutum.

Vt hæc, quam excussimus, ratio a debilitate petita perquàm debilis est, ita eidem congener, quæ secundo loco sequitur, apud D^{um} Cardinalem. In qua statuit *immani inter se spatio distare illinc Paganos Imperatores, qui Christo nunquam nomen dederunt, nec a subditis suis ea lege recepti sunt, vt imperio Christi se semper subijciant, nec sacramento interposito aut inito contractu mutuo sunt obligati; hinc Principes Christianos, per Apostasiam degenerantes, ac Arianismum, aut Mahumetismum amplectentes. De his, quasi pactum Sacramentumque ineuntibus iuramento illi, a quo regnum auspicati sunt, contrarium, & religionem Catholicam infestantibus,* posse regnis submoueri asserit: per quem autem submouendi sint, non adjicit; Papam semper subinnuere intelligendus. De Regibus autem, in quos stupiditatis, matrimonij violati, aut beneficiorum Ecclesiasticorum perperàm collatorum prætextu Pontifices intonuerunt, Childerico, Philippo I. & Philippo Pulchro verbum nullum; ne si vllam in partem eloqueretur, aut hinc Papæ, aut illinc auditorum offensiónem incurreret. Pag.77. Ratio 2.

Hanc dum adducit rationem, palàm testatur Papam in Rege deponendo Ecclesiæ commodo incolumitatique parùm studere. Nec enim minùs Ecclesiæ obest Princeps, qui nunquam non fuerit Infidelis, religionisque deuastator, quàm qui olim Christianam pietatem

amplexus est. Quod autem ad sceleris grauitatem attinet, non ita multùm interesse videtur. Rex enim is, qui nulla se religione Christo obstrinxit, non minus obligatur, quàm si Sacramento huiusmodi se deuouisset. Non secus ac filius in patrem rebellis æquè peccat, iuratus, an iniuratus ad præstandam patri obedientiam. Eo quod hæc obligatio fundetur non in pacto voluntario, sed natiuà lege, quasique publico Naturæ Sacramento. Mandatum de osculando filio, quem Pater Regem Regum constituit, omnes ex æquo obligat Reges tam Ethnicos, quàm Christianos. Ex altera parte Constantium Imperatorem quis neget Imperium auspicantem solenni iuramento suscepto vouisse se fidem Orthodoxam protecturum, ac ea interposita conditione Cæsarem a patre declaratum. Episcopus tamen Romanus hunc Imperatorem solio non depulit, sed contra hic Episcopum Romanum cathedrâ. Quòd si iuramenti in Regià consecratione præstiti violatio causam ministret solidam Regi apostatico, vel hæretico per Papam deponendo, sequetur etiam eum Regem a Papa similiter deponendum, qui, cùm nec Apostasiâ laboret, nec hæresi, iustitiæ interim officijs desit, nec populo ad amussim iura dispenset: quæ pars est Regij Sacramenti non minima. Hoc tamen a Cardinale Sancto Patri non conceditur, cui ille nouas scilicet leges ausus est præscribere, ac *potestatis plenitudinem* ripis quibusdam, atque aggeribus coercere; id solummodo largitus, vt Reges deponere possit Christianos, fidei Catholicæ desertores, non item Paganos, qui Christo nunquam militarunt. Oblitus interim Regi Attabalibæ regnum Peruanum

Psal. 2.

per Pontificem nuper erectum & Hispaniarum Regi dono datum: cum tamen nec misellus ille Rex Ethnicam vnquam exuisset superstitionem; nec istiusmodi exhæredatio terrena viam illi strauerit ad cœlestem hereditatem. Quinetiam a Cardinale paulò post docemur, *Quantumcunque diutinâ possessione Turcicæ inueterauerint victoriæ, quibus Christianorum sedes inuaserunt, nullo tamen temporis tractu posse Turcarum Imperatorem contra Christianos de minimo terræ digitulo præscribere.* Quasi dixerit Turcam semper esse malæ fidei possessorem, adeoque iure optimo posse deponi: cum tamen Imperatores Turcici nunquam fuerint Christiani. Quod si Regum illorum, ad quos deponendos Papæ surrexerunt, exempla percurramus, vix vnum reperiemus, qui Sacramentum inierit illi, quo se IESV CHRISTO obstrinxit, Sacramento contrarium, aut qui in Apostasiam sese præcipitauerit.

Ac certè singula accuratiùs pensitanti falsum illud esse constabit, Franciæ Regem a suis recipi, eâ conditione, vt IESV CHRISTO seruiat, cum iam Rex fuerit antequam consecratus, ac priusquàm subditis suis quicquam pollicitus sit, aut stipulatus. Illud enim fixum stat, immotumque, in Regno hæreditario nullum esse Interregno locum, sed ex ipsa, non tam Regis, quàm hominis morte continuò proximum hæredem regno, cui non adsciscitur, sed adnascitur, inuestiri. Nihil autem agit, qui responsat Reges hæreditario iure succedentes sub maiorum, siue decessorum suorum personâ iusiurandum huiusmodi olim præstitisse. Iuramenta quippe iurantium sunt propria, ac, vt loquuntur, personalia: neque

que mortalium quiſpiam pro filio ſuo, aut hærede ſponſionem poteſt apud Deum interponere, quòd futurus ſit vir probus, pius, aut frugis bonæ. Poterit quidem pater polliceri, idque ſolenniter, ſe filio aut hæredi deſignato nulla ex parte defuturum monendo, ac pro viribus cohortando, vt Deum timeat, ſtudeatque pietati. Parentum iuramentis, ſi a pietatis officijs dimanauerint, obligantur filij, ſiue iurati, ſiue iniurati: iiſdem, ſi modo impia fuerint, contrauenire tenentur. Quod ſi circa res medias verſentur, ac pro varia rerum inclinatione vel perniciosa, vel præſtitu haudquaquam poſſibilia euentu comprobentur, penes eſt Regum hæredes, ac ſucceſſores leges ſuas temporibus, præſentique reip. vtilitati prudenter accommodare.

Hæc dum accuratius cogito, non dubito certè quin D^no Cardinali ignota prorſus ſit illius Sacramenti mens ac ſententia, quo ſe Rex Francorum in ſolenni inauguratione obſtringit ad Eccleſiam protegendam, ac fidem Catholicam conſtanter retinendam. Quid enim inconſultius, quam exiſtimare Clodouæum poſtquam annos quindecim regnaſſet Ethnicus, iam baptiſmi lauacro tinctum ea lege factum Chriſtianum, vt, ſi quando à fide deficeret, per Eccleſiam regno ſpoliaretur? Si verò quicquam de regno amittendo fuiſſet ſtipulatus, ſemper ſubintellexiſſet hanc ſui exauthorationem, non à Pontifice Romano, ſed ab iis, per quos in ſolium euectus eſt, expectandam. Atqui, vt quod res eſt eloquamur, Franciæ Regibus non eſt in more poſitum, vt huiuſmodi vllum iuſiurandum, pactum, aut ſtipulationem cum ſubditis ſuis ineant. Quod ſi quis Regum vſpi-

am

am iuramento, aut solenni sponsione vtatur, conceptis verbis huiusmodi, *Esto dies ille mihi regni simul & vitæ vltimus, haud abnuo, quo religioni Christianæ primùm abrenunciauero.* Deum quidem hac voce vindicem appellat, caputque suum diris deuouet: sceptrum autem hoc pacto nec Papæ, nec Ecclesiæ, nec populo submittit.

Quod autem ad nummorum inscriptiones attinet, quas obiter perstringit Do^us Cardinalis, exaratum Christi nomen nec percussæ monetæ conditionem mutat, nec sua Regem mulctat dignitate. Documento quidem esse potest hic character subditis, se, dum Regi debitam præstant obedientiam, ipsi Christo obsequi, eos autem, quibus hæc sacra nomina visum est nummis suis inscribere, IESVM CHRISTVM pro supremo omnium Rege agnoscere: non autem profitetur ab Ecclesiâ pendere diadema Regium, aut per Pontificem Romanum posse auferri: quod nobis suadere conatur D^nus Cardinalis, sed detortis prorsus, inuersisque Domini Saluatoris verbis: qui imagine inscriptioneque monetariâ citra omnem ambagem vsus est ad comprobandam Cæsaris, non subiectionem, sed intemeratam maiestatem. Quod si Princeps huiusmodi supremus Deo se perduellum perfidumque præstiterit: eo ipso certè meruit, vt eum Deus a vitæ æternæ spe excludat: hinc autem nec Papæ, nec populo regni ciuilis abrogandi potestas vllo iure porrigitur.

Illud etiam a D^no Cardinale subiungitur, *Eos qui Papæ tribuunt Regum deponendorum facultatem, mandatum illud Sancti Pauli, quo omnis anima superioribus potestatibus subijcitur, ita interpretari, vt nil aliud sonet, quàm cautionem* "

 tempo-

„ *temporibus affabricatam, eousque duraturam, dum, coalitis Ec-*
„ *clesiæ viribus, penes esset fideles, citra rei Christianæ con-*
„ *cussionem, obsistere, ac sibi cauere, ne Reges alios reciperent,*
„ *quam Christianos, secundum illam Deuteronomij legem. Tibi*
„ *Regem constitues vnum de fratribus tuis.* En autem egregiam, cui innituntur rationem. *Sanctus Paulus* 1.*Cor.*6.
„ *ait pudori esse Christianis, quòd in litibus, quæ inter eos inter-*
„ *cesserant, iudicium subirent Infidelium. Cui incommodo etiam*
„ *lege postea cauerat Iustinianus, cum statueret nullum neque*
„ *Ethnicum, neque hæreticum ad reip. administrationem admit-*
„ *tendum.*

In hac Cardinalis argumentatione, animaduertenda inprimis vox illa *recipiendi*, quâ controuersiæ statum leui declinatione dextrè, callidèque immutauit: cum inter nos non agatur de Rege recipiendo, stabiliendo, aut eligendo (quod in Regnis electitijs solet euenire) sed de obsequio illi Regi exhibendo, quem iam stabiliuit Deus, ac successionis hæreditariæ quasi manu traditum commendauit. Neque enim Franciæ populo, qualis nunc dierum est, illud imperatum, *Tu tibi Regem constitues.* Iamdudum est scilicet cum hoc ab eorum suffragijs pendere desierit. Ita ad rem æque hic facit locus, ac lex illa Iustinianea. Illud enim libenter concedimus, inprimis curandum Principi Christiano, ne iustitiæ procuratio Prætoribus Ethnicis committatur. Verùm hic de magistratu agitur, non subordinato, sed supremo, nec de Præfecto per liberam Principis optionem designando, sed de libero, suique iuris Principe, quem natura porrexit, ac successio obsignauit. De hoc quæritur, num Papa, quem non constituit, possit destituere,

tuere, num illud, quod nunquam contulerat, auferre; idque huiusmodi aliquo prætextu: obiecto nempe vel hæreseos crimine, vel stupiditatis morbo, vel quòd Cœnobij alicuius priuilegia concusserit, vel denique quòd matrimonij leges ac septa perruperit.

Hoc autem Apostoli præceptum, quo omnis anima potestatibus superioribus subjicitur, non temporibus famulari, sed eodem tenore vigere, ac perennare inde constat, quia rationibus superstruitur suâ naturâ constantibus, ac nulli non temporum statui necessarijs. Nempe quia *potestates a Deo sunt ordinatæ.* Quia *illis resistere est diuinæ resistere ordinationi.* Quia *magistratus vindictæ causâ gladium gestat.* Quia *necessariò illi obediendum, non solum propter iram* (hoc est supplicij metu) *sed etiam propter conscientiam.* In conscientiæ ergo radicibus hæc fundatur obedientia, non in prudentiæ humanæ superficie ad varias temporum inclinationes fluctuante. Oracula Apostolica, quæ moribus destinantur informandis, nouos colores non induunt ad dubios inconstantium sæculorum aspectus, nec pro Mundi vetustate consenescunt. Qui id semel concesserit, pestes duas inuehit teterrimas. Si enim homini liberum sit mandata diuina pro cautionibus habere prouisorijs, cuiuis impietati valuæ aperientur, ac sacrarum Scripturarum susdeque vertetur authoritas. Alterum incommodum quod Martyrum antiquissimorum victimæ non viuæ, ac rationales, sed stupidæ ac demortuæ, ipsique cruciatus martyrij nomine prorsus indigni sint iudicandi, eorum scilicet, qui magistratus Ethnici violentiæ non ideo cesserint, vt Dei mandato necessario, certoque obtemperarent; sed vt re-

gulæ plumbeæ, temporibus inſidianti ſe acclinarent. Hinc eſt quod tabulam hanc ſuam Do^mus Peronius probabili colore non potuerit incruſtare, niſi Scripturas nouis aſſumentis interpolaret: cum nempe ſcribat, Paulum Corinthijs dicere *pudori, vel opprobrio Chriſtianis eſſe, ſi ab Infidelibus iudicentur.* Cuiuſmodi nihil eo in loco habetur. Cum enim Sanctus Paulus dicat πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω, *In pudorem veſtrum hæc dico*, non ait fideli turpe eſſe, ſi ab Infideli iudicetur: Sed illis pudorem incutit, quod inter ſe litigantes ad Iudicum Infidelium tribunalia fratres ſuos protraherent. Non quod iugum, cui eos ſubdiderat Deus, ſubirent Chriſtiani, ſed quòd litium gurgitibus ſe mutuò deglutirent, ac in Eccleſiæ ſcandalum Chriſtianorum lapſus, atque infamiam Infidelibus propinarent, hoc Sanctus Apoſtolus pudori ac opprobrio habuit. Hic ergo aduerſarium teneo, ac poſtulo manifeſtæ falſitatis. Quod ſi Rex in hæreſin impingens diademate exui mereatur, quid ni etiam Cardinalis in ſacroſanctis Dei oraculis ludens, galero ſpoliari?

Quàm graui interim præiudicio, periculoque inuoluat hæc doctrina omnes, qui ſub hæreticis aut Infidelibus degunt, Chriſtianos, lector æquus iudicato. Si enim Turcarum Imperatori innotuerit, a Chriſtianis ſuę ditioni ſubiectis diuinum de pręſtandâ Principibus, quos pro Infidelibus habent, obedientiâ mandatũ iuſſionis tantum prouiſoriæ vim obtinere, ac plane teſſeram eſſe, qua excitentur, vt omnes auidè captent ſeruitutis depellendę occaſiones, certè vniuerſum, quem aliquatenus fouet, Chriſtianorũ gregem ſimul ac ſemel duceret exterminãdum. Hic quoq; ſi repetamus, quod ex Cardinale ſuprà deſump-

desumpsimus, nō posse Turcam in deuictos Christianos vllo temporum circuitu vnum saltem præscriptionis digitum acquirere, reperiemus ab illo moneri Turcicum Imperatorem, ne subditis suis, quos magno numero habet, Christianis, diuini quicquam, aut humani credat, docerique, vt omni tormentorum genere in eosdem crudelissimè sæuiat. En misselli, qui Græciam, Syriamque incolunt, Christiani quantum Cardinali debent Romanensi! Ac me quidem quod attinet, subditosque è meis Pontificios, quibus ego hæreticus sum scilicet; annon hic nouæ disciplinæ magister stimulos admouet inuito, &, quantum in se est, exacuit, vt mansuetudinem seueritate commutem, hoc est, mores meos naturamque exuam, asperiores induam, dum illos docet ne aliâ se mihi subdant lege, quam prouidę cuiusdam cautelæ retinaculo, cui semper adsit insidiosa mei prodendi, perdendiq; expectatio? Præsertim cum Turcas, infideles, & hæreticos in eâdem naui collocet, imò hæreticos (quos vocat) duriore loco habeat, vt oppidò nequiores, ac longè iustiùs depositionis fustem, imò fulmen expectantes, vtpote qui sacramenti olim præstiti religionem violauerint. En quibus tandem Rex Christianus accipior modis! Infidelibus, vt causâ par, adnumeror: imò (lentum hoc nimis) vt reatu fœdior, ac intestabilior: regnorum denique, quibus me præfecit Deus, prædo, vsurpatorque audio, cui obsequelam tantùm coactam exhibere fas sit, eamque non perpetuo vinculo firmatam, sed cautionis aucupio illaqueandam, donec iugi ceruicibus amoliendi, ac coronæ Regiæ huic capiti auellendæ, adeoque (quod nunquam non subsequitur) hoc pectore spiritum

exturbandi opportunitas emerserit.

Quod ad expeditiones militares à Francis, Anglis, ac Germanis susceptas recuperandis Hierosolymis; si euentu consilia metiamur, haud videntur quidem adeo gratæ Deo, atque acceptæ. Id profectò apertè constat Papam hoc Belli sacri telo ad manum paratissimo sibi prouidisse de Regnis Christianis suo nutui subiugandis. Vnusquisque enim (vt cum illo sæculo loquar) *Cruce-signatus*, siue Francus, siue Anglus, seu Germanus, nihil erat horum, sed merus Papæ assecla. Latronum, adulterorum, sicariorum, obæratorum quicquid erat, quod votum de salutando Oriente susceperat, ac scapulas cruce distinxerat, continuò extra brachij sæcularis ambitum prosiliit, ac in Curiæ Ecclesiasticæ amplexum se proiecit. Ita eo sæculo ad Papæ arbitrium integræ regiones nunc nobilitatis flore, nunc fortissima populi pube sunt orbatæ, tot legionibus ad quid aliud emissis, nisi vt Saracenorum gladio mortem oppeterent, nec sibi, nec aliis inde profuturi? Eo sæculo redacta ad paupertatem Nobilitas Ecclesiasticis vili vendere latifundia sua cogebatur. Vnde mirum in modum auctæ res Ecclesiæ, sacrique fundi, partem benè magnam, acquisiti. Eo deniq; sæculo munificentissimi Papæ cuiuis bipedi, qui Terram sanctam cogitaret, liberè condonarunt in hac vitâ peccatorum omnium *Indulgentiam Plenariam*, in futurâ gloriæ gradum altiorem, supraque plebeias Paradisi sellas eminentem. His vt addamus Colophonem, ego certè fortitudinē, virtutésque bellicas & laudo, & magnifacio; sed ea lege, vt iustitiæ ancillentur, eâque cautione, vt ne magnanimos, generosósque spiritus pietatis vmbrâ

captos

captos artes Italicæ circumueniant.

Ad alia vt transeamus, videte mihi, quæso, in tota hac dissertatione Do[ni] Cardinalis prudentiam, qui parcè adeo, modicèque Scripturarum testimonia quædam selecta tantùm, ac percolata contentus est delibare: abire iussis interim totis nobilium testium cohortibus, a quorum stemmate Papæ ipsi, ipsorumque pugiles Pontificiæ omnipotentiæ quasi natales soliti deducere. En horum cateruam longo ordine incedentem. Dixit Christo Petrus, *Ecce duo gladij. Respondit Iesus, satis est. Dixit Petro Christus, Mitte gladium tuum in vaginam tuam.* Dixit Deus Ieremiæ, *Ego te constitui super gentes, ac Regna.* Sanctus Paulus ait, *Hominem spiritualem dijudicare omnia.* Ipse Iesus Apostolos affatus, *Quicquid* (inquit) *vos solueritis &c.* Ergo penes Papam est iuratæ fidelitatis religionem soluere. *In principio creauit Deus cœlum, ac terram*: Quibus locis Bonifacius VIII. contra Philippum Pulchrum Galliæ Regem, in arenam descendens, suam in temporalibus superstruit potestatem. *Extrauag. Vnam Sanctam.* *Alij* similes euocant triarios suos. Christi de se vocem, *Omnia mihi data sunt a Patre. Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra.* Item Dæmonum ad Christum: *Si nos eijcias foras, immitte nos in porcorum gregem.* Christi ad discipulos: *Inuenietis pullum asinæ ligatum: soluite eum, ac ad me adducite.* Cum scilicet his monstretur Christum de temporalibus disposuisse, cur non itidem Christi vicarius? quæ sequuntur valdè sunt opposita. Psal. 45. *Loco parentum erunt filij tui: præficies eos Principes in tota terra.* Item Iesus Christus Petro non solum in mandatis dedit, *vt pasceret oues*, sed etiam *Surge*, dixit, *macta, & manduca.*

(quam

(quam lepidam certè glossam D^no Baronio debet Sanctus Pater) Iohannis 12. scriptum est, ***Cum exaltatus fuero, omnia post me traham.*** Quid impedit quò minus hoc Papæ conueniat? Sanctus Paulus Corinthijs, ***An nescitis quòd Angelos iudicabimus, quanto magis res seculi?*** Et paulò post: ***Annon habemus potestatem edendi?*** Isthæc, in quę tribus abhinc, vel quatuor sæculis monarchia Papæ temporalis incubuit, fundamenta vsurpare non est ausus Do^us Cardinalis, ne auditoribus risum commoueret. Ac id prudenter quidem, si, quæ Genio haud magis propitio attigit, a leprario, scabieque manum abstinuisset.

Age verò committamus inter se Christum Cæsari tributum soluentem; ac Papam a Cæsare tributa exigentem. Christum Iudæis, vt Imperatori Ethnico vectigal pendant, suadentem: Papam subditos ab obedientiâ Principibus Christianis præstandâ soluentem. Christum inter duos priuatos hæreditatis herciscundę arbitrium a se amouentem: Papam deponendis Regibus, se pro iudice absoluto ingerentem. Christum apertè profitentem Regnum suum non esse de hoc mundo: Papam in mundana Imperia sibi ius arrogantem. Apostolos ab Imperatoribus extrema passos; ac Papam pede nunc Imperatorijs ceruicibus insultantem, nunc coronas Imperiales conculcantem. His ob oculos positis, haud difficile est conijcere, a Cardinale in Domini sui gratiam Scripturas iocularitur contrectatas, vt Iesu Christo potius illuderet, quàm sanis imbueret præceptis auditores. Quod quidem ipse non obscurè subinnuere videtur, cum ad Papalem de deponendis Regibus astruendam potestatem, a se conglobatis Scrip-

turarum,

turatum, Doctorumque modernorum testimonijs, hanc tamen fateatur nec Scripturæ oraculis, nec antiquitatis calculo vnquam decisam esse controuersiam. Quod quid est aliud, quàm, quæ prius pluribus contexere visus est, vna voculà dissuere, & conscientiæ obloquentis luctam, turbellasque prodere? Pag. 85.

Vnicus hìc Cardinali adhuc hærere videtur scrupulus, quem sic euellere satagit. *Partis* (inquit) *negatiuæ assertores ad processus Ecclesiastici analogiam confugiunt: allegantque propter hæresin dominos, siue possessores plebeios bonis suis non excidere, ideò multò minùs supremos Principes dignitatibus suis.* His respondentes inducit Regum abactores. *Legum contra hæreticos sancitarum in Franciæ Regno executionem pacis, tranquillitatisque publicæ fouendæ gratiâ inhiberi.* Alibi, *Conniueri ait propter eorum multitudinem, eo quòd Gallicanæ gentis partem faciant non contemnendam.* Ego profectò hoc ab eius humanitate profectum dixerim, quòd eos, quos hæreticos deputat, quid sint expectaturi præmonitos velit, cum legum de ijs acriùs statuentium exequutionem tantùm suspendi asserat. Quippe suspensiones non nisi ad tempus solent obtinere. Quo quidem in negotio polliceor mihi, honoratissimum fratrem meum Francorum Regem alijs vsurum consultoribus, ac cùm vicinorum amicitias beneuolè culturum, tùm regni inprimis sui tranquillitatem studiosè tutaturum: vt qui probe meminerit, ab huiusmodi ciuibus, vtcunque de religione idem cum ipso haud sentientibus, Patri illi suo (de cuius gloriâ nulla vnquam ætas conticescet) Sceptrum Franciæ esse conseruatum: Id etiam seriò cogitaturum, esse eos longè Pag. 84.

M

gè dissimiles subditis meis Romano-Catholicis, qui vitæ meæ insidiantur, qui externo famulantur domino, cui solenne est, emissis epistolis bullatis, hos suos (imo meos) a fidelitatis iuramento mihi præstando reuocare: qui denique (si quid habeant ponderis, quæ in celebri hoc conuentu Parisiensi in Papæ gratiam promulgata sunt, atque defensa) me pro Rege parùm legitimo habere necesse habent. Edocti iam scilicet, præceptum Apostolicum de subiectione potestatibus suæ religioni aduersantibus exhibendâ iussionem esse prouisoriam, temporis aucupem, iugo insidiantem excutiendo. Quos tamen ego clemẽter mollitèrq; tracto, erroréq, hunc adeo perniciosum, cum reuera læsam Maiestatem sonet, animi impotentis morbum appellare & cupio, & soleo. Præterea frater idem meus huic Cardinali Gallicano quot nominibus obligetur, etiam atque etiam cogitabit. Cum enim reformatæ religionis professores apertè, liberèque prædicent, se, secundùm Deum, Regum suorum prudentiæ, ac benignitati eam debere, quâ fruuntur, incolumitatem: en hic Præsulem, qui hanc ijs fiduciam conatur eximere, ac eos sine ambagibus docet salutis suæ securitatisque neruos in partium multitudine ponere, seque ideo tutos existimare, quod rerum nouarum metum possint incutere.

Obiter notandum Romanam Ecclesiam hic sectam appellari.

Subiungit Dn Cardinalis: *Si inter Francos secta tertia emergeret, eius sequaces bonis, adeoque vitâ ipsâ mulctatum iri.* „ *Quemadmodum Geneuæ Seruetus, & in Anglia Ariani* „ *vltimo luerunt supplicio.* Ego verò respondeò, hæreticorum rite atque ordine damnatorum pœnas non a Papali placito, sed a politici Magistratus, qui loco præest, decreto

decreto pendere. Addo insuper, ab eo contra omne ius, & fas Serueto, & Arianis quasi consortes apponi Ecclesias reformatas. Illi etenim hæretici verbi diuini gladio transfossi sunt, ac a Concilijs antiquis vniuersalibus, vbi causam ipsi suam egerant, damnati. Contrà autem ea, quam hæ mecum profitentur, religio a nullo vnquam, in quo pars vtraque audita est, Concilio est explosa. Quod si qua nupera nobis obtrusa sit Synodus, eiusmodi certè fuit, quæ Papam, qui pars est, iudicandusque venit, iudicem admisit: eum sortita locum, a quo saluus, quem vocant, conductus, liberque egressus non erat expectandus: ijs denique conflata suffragatoribus, quibus pietas est in nostrorum capitibus ludere, infamemque, qua dudum Iohannes Hus, & Hieronymus Pragensis proditi perditique sunt, perfidiam imitari: quosque hoc non pudet impietatis arcanum profiteri: fidem hæreticis datam non esse seruandam.

Vt igitur ad rem redeamus, cum adhuc in neminem de plebe Gallicanâ propter prætensæ hæreseos crimen aggressus sit Papa confiscationis sententiam, quæ fundos, aut ruta cæsa prædæ exponeret, cur quæso Reges audet Regnis suis spoliare? cur in Reges diriora molitur, quàm in priuatæ sortis, infimique subsellij homunciones? cur sacra Regum capita tristiùs vapulant, quàm de vulgò abiectissima? Instar legitimi ad hæc responsi D^{us} Cardinalis, extra oleas euagatus, exempla repræsentat hæreticorum, non Papæ, sed ciuili magistratui pœnas persoluentium. Quanto liberiùs cordatiùsque Bellarminus, qui disertis verbis statuit, Papam penes esse de rebus totius Mundi temporalibus disponere. *Secu-*

Contra Barclaium cap. 27.

rus (inquit) *affirmo, potuisse Dominum nostrum Iesum Christum tempore mortalitatis suæ disponere de temporalibus omnibus: & Reges, ac Principes Regnis, dominijsque priuare. Et hanc potestatem Vicario suo sine dubio concessisse, vt eâ vtatur, quando necessarium iudicauerit ad animarum salutem.* Ita omnino nihil excipit. Notum enim est, penes Iesum Christum fuisse æquè de priuatorum possessionibus, ac de regnis integris pro arbitrio statuere, si modo hanc expromere potestatem, eâque vti visum fuisset. Eandem ergo Papa, scilicet ex asse hæres, sortitus est. Concilium Lateranense vltimum blasphemantem laicum nobilem Ducatis mulctat primâ vice quinis-vicenis, secundâ quinquagenis. Id nempe quasi concessum arrogauit, posse suo iure Ecclesiam plebeia pertundere marsupia, ac de eorum bonis sortem iacere. Concilium Tridentinum eâdem licentiâ etiam iura suffodit hæreditaria: *Imperatores, Reges, Duces, qui locum ad monomachiam in terris suis inter Christianos concesserint, eo ipso, ciuitatis, castri, aut loci, in quo, vel apud quem duellum fieri permiserint, quod ab Ecclesiâ obtinent, priuari. Et si feudalia sint, directis Dominis statim acquiri. Qui vero pugnam commiserint, & qui eorum Patrini vocantur, omnium bonorum proscriptionis pœnam incurrere.* Quæ dum satis pro imperio, etiam contra Imperium decernit, necesse habet præsupponere, penes esse Ecclesiam de vniuersis Christianorum fundis, ac feudis pro arbitrio statuere, cum ad hoc exemplum omne feudi genus, siue ab Ecclesia, seu a domino sæculari pendens, huic auferre, in hunc transferre, ac priuatorum bona fisco possit applicare. Si me audiet, a duellis cauebit sibi Regnum Neapolitanum, vtpote Ro-

Sess. 9.

Sess. 25. cap. 19.

manæ

manæ ſedi feudatarium; adeoque vnico publicitùs permiſſo duello in ſacri Piſcatoris ſagenam liquidò illapſurum. Neque vero fundus, aut area eſt vlla ſoli Gallicani, quam hiſce artibus non poſſit Romanus Pontifex de manu in manum ad nouos ſubinde dominos transferre. Melius itaque ſibi conſuluiſſet D^us Cardinalis, ſi, omiſſis, quas rimatus eſt, ſubterfugiorum latebris, apertè ſtatuiſſet, Papæ adeſſe plenam de priuatis poſſeſſionibus æquè ac Regnis diſponendi facultatem. Neque enim rationi conſonum eſt Pontifici ius arrogare in rem integram, in partes non item; in ſyluam totam, non item in ſingulas arbores; in domum vniuerſam, non tamen in triclinium, aut cœnaculum.

Aliam ſuperaddit rationem farinæ haud melioris. *Multum* (inquit) *intereſt inter poteſtatem, quam in bona ſua domini priuati, & eam, quam in reſpublicas nacti ſunt Reges. Bona enim ſunt propter dominum poſſidentem, Principes autem propter populum.* Me verò iudice, ſi hæc valeat argumentatio ad probandum, poſſe propter hæreſin regno ſuo Regem priuari, non autem virum plebeium domicilio ſuo, pariter ſequetur, poſſe ob hæreſeos crimen patrem omni in liberos poteſtate excidere, non item bonis ſuis Dominum. cum bona ſint propter poſſidentes, pater autem filiorum ſuorum bono promouendo deſtinetur. Quinetiam Reges certum eſt ſolijs ſuis longè immobiliùs affixos, propter conſtantem Dei, quem repræſentant, imaginem, quam priuatos quoſpiam patrimonijs ſuis, quæ leuiculis de cauſis ab alio in alium quotidiè transferri videmus: cum rex regno ſuo exui nequeat ſiue graui totius communitatis luxatione, quæ

priuatos innnumeros vnâ inuoluit ruinâ, non secus ac humiliora arbusta quercu ingenti decusâ conteruntur. Quod si quid neruorum huic inesset argumento, illud vnâ esset addendum, Regem non regno solum, sed & bonis fundisque certis, quos *Dominicos* appellant, dotari; quorum gratiâ nemo Regem creatum dixerit: hi tamen cum sceptro vnà semper amittendi. Si denique largiamur quicquam hæc valere ad Reges faciliùs, quàm priuatos sorte sua deiiciendos, non tamen inde sequitur, huiusmodi depositionem à Papæ virgulâ petendam; qui, quod non dedit, cur conetur auferre?

En verô argutam, quam inter priuatas possessiones „ Regnumque ponit, differentiam. *Bona* (inquit) *inanima* „ *sunt, nec vi, nec exemplo, nec hortatu dominorum suorum indu-* „ *ci possunt ad vitam æternam amittendam.* Mihi autem contra videtur dominus, aut paterfamilias hæreticus maiorem habere & potestatem, & opportunitatem ad seruos, aut liberos hæresi sua imbuendos, quàm Rex ad subditos suos huiusmodi contagione vitiandos. Nec tamen religionis causâ liberi parentibus, aut serui dominis auferuntur. Turgent quidem historiæ exemplis florentissimarum Ecclesiarum sub aduersæ religionis Principibus degentium. Quod si haud ægrè concedendum sit, vt in hæretici potestate maneant res inanimatæ, habeat, quæso, sua sibi Rex hæreticus coronam, terras, tributa, vectigalia, ipsam denique rerum administrationem, quæ singula nemo, nisi rationis expers, negauerit animæ vitæque esse expertia. Imò suus sibi gladius hac lege reddatur furioso citra incommodum, qui acie quidem valet, sed non oculorum, acumine, sed non ingenij. Respondeo

ſpondeo itaque periculoſius videri ac pernicioſius, poſſeſſori impio atque effræni rerum ratione expertium vſum atque imperium permittere. Quòd ex intellectu iudicioque minimè polleant, quo ſe peruerſis eximant officiis, ac impia pati iuſſa reformident. A Principe quidem hæretico non leue fateor ſubditorum animis periculum ingruere. Verùm damna non ſunt grauiori incommodo reſarcienda. Errorum morbis peſſimum perfidia medicamentum, hæreſi periurium, impietati ſeditio, ac in Deum Regemque armata rebellio. Qui Eccleſiam his ſæpe exercet, ac repurgat modis, Deus non opus habet ad gregem ſuum protegendum à perfidorum Chriſtianorum conatibus proditoriis opem emendicare. Fuit olim, eritque Dei Eccleſia rubo ſimilis ardenti. In mediis perſequutionum flammis rutilabit illa, non ruet, conſummabitur, non conſumetur: quia Deum habet in medio ſui aſſeſſorem, aſſertoremque. Quod ſi demum Francis vlla cauſa porrigi poſſit iuſta in Regem ſuum rebellandi, haud ſequetur tamen, huiuſmodi motus Romani Pontificis flabello eſſe concitandos, cui illud neutiquam incumbit, vt ſe negotiis exterorum politicis immiſceat, ac regnis ſuſque deque obturbandis claſſicum canat.

Hæ medullæ ſunt, hi lacerti Cardinalitiæ de ſecundo, quod obtendit, incommodo, diſſertationis; quam hâc perplexâ viſum ei eſt claudere, ſeu cõfeſſione, ſeu cõceſſione. Hanc nec Scripturarũ oraculis, nec Eccleſiæ veteris calculo quęſtionem eſſe enodatam. Mirari ſe itaq; quòd eo audaciæ proruperint Laici, vt ex controuerſo dogmate nouum fidei articulum excudere conati ſint. Hoc *probroſum*

„ *ſum* clamat eſſe, *hoc ſcandali plenum, hinc Eccleſiæ cancellos ef-*
„ *fringi, hac omnes demum facto agmine hæreſes intromitti.* Ego autē ex aduerſo illi occino, hoc opprobrio potiùs habendum, hoc ſcandalo, hoc atrociſſimo perduellionis crimini imputandum, audere ſubditum beneficiorum cumulo non leui oneratum; tenerâ Regis ſui ætate adhuc herbeſcente; patris laudatiſſimi, à recenti parricidio, cruore nondum abſterſo, vix dum deferueſcente; in geminas Galliâ iam geſtiente nuptias, ſibique Hiſpaniam & toris, & thronis copulante, palàm in conuentu totius floris Gallicani celeberrimo, ſubditum audere Regis dominique ſui ſceptrum virgulæ, caput ferulæ ſubiicere, ac de eiuſdem deponendi cauſis neſcio quibus argutari? vt illud interim taceam, quòd iam ſenex non modò ætati omni anteactæ quaſi in os dicat contumeliam, ſed etiam voce ſe ſua in diuerbium propinet, cognomen reportaturus *Martyris problematici*: quippe qui ſe palo, flammiſque victimam deuouerit, tuendo cuidam dogmati, quod ipſe non niſi problematicè, hoc eſt, ſummis digitis timidè attrectat, ac de quo, per Papam, Francis licet partem tueri Papali iudicio repugnantem, dummodo quaſi primoribus labris vltrò citròque reciprocent, vt problematicum quiddam, ac vagum, non mordicus teneant, vt certum, ac neceſſarium.

IN-

INCOMMODI TERTII PENSITATIO.

TErtium, quod ex articuli illius plebeij receptione oriturum causatur D^{us} Peronius, incommodum, est *inuehendum schisma apertum, atque ineuitabile, quo à Papa, & reliquo Ecclesiæ corpore vniuerso discederetur. Ea enim, quam cum reliquâ Ecclesiâ Papa iamdiu comprobauit, ratámque habuit, doctrina pro impiâ ac detestabili iam damnaretur: adeóque Pontificem, Ecclesiámque in fide, rebusque ad salutem spectantibus errare crederetur.* Huic telę suæ attexit etiam luculentas contra schismata, schismaticosque tragicarum exaggerationum phaleras.

Enimuerò quid hoc est aliud, quàm Panicos incurere terrores, ac lupum, quod aiunt, pingere Cerbero truculentiorem? Toto certè cælo errat noster Cardinalis, si à Francis sceptrum Regium ad pedes Pontificios prouoluere detrectantibus reliquas credat nationes sese separaturas, ac ab eorum (quod in genuino schismate fieri solet) communione omni, commercioque se subtracturas. Hâc ipsâ in palestrâ contra sanctum Patrem pia tamen filia Illustrissima Venetorum Respub. certamen decertauit, ac, vt quod res est loquar, planè victrix palmam reportauit. Neque verò eapropter eorundem cum regionibus vicinis Sacramentorum Communione Veneti abstinuerunt, nec à reliquâ Ecclesiâ Romanâ schismatico iam distant diuortio. Ipse noster Peronius, cum contra tyrannidis Papalis impetus Regiæ dignitatis arcem non ita pridem propugnaret, non ideo reliquas credo Eccle-

 sias,

ſias, pro ſchiſmaticis habuit, membriſque putridis Antichriſti. Neque verò ipſe linearum ſuarum decempedator optimus Papa in huiſce dogmatis aſſertores omnes aperti ſchiſmatis fabam cudit. Quî enim poteſt,cum (quod poſtmodo nos edocebit D^m Cardinalis) Francis liberam concedat poteſtatem vtramuis huiuſce quęſtionis partem conſectandi, adeóque à ſe in fidei capite diſſentiendi. Pontificum Romanorum dextra ac deliciũ audit Rex Hiſpaniæ, qui tamen nunquam quicquam aut facti admiſit, aut pacti tranſegit,quo ſe in cauſis hęreſeos, tyrannidis, aut ſtupiditatis à D^no Papa regnis ſuis poſſe depelli agnoſceret. Neque certè hunc illi viſum eſt mouere lapidem, cum probè ſciat non tam ſibi Papam, quàm ſe Papæ eſſe terriculo. Interim verò Baronij Cardinalis librum (in quo regnum Neopolitanum regni titulis ſpoliatur, Regi Hiſpano non vt proprietario, ſed vt depoſitario aſcribitur, ac Eccleſiæ Romanæ in feudum vindicatur) damnare, ac ditionibus ſuis explodere non dubitauit. Hanc placidè vorauit contumeliam ſanctus Pater, nec filium ſuum, vtvt fortè audaculum, ac à ſe pluſquam problematicè hac in parte diſſentientem, vllâ ſchiſmatis labeculâ dehoneſtauit: Illi inurendo ſtigmati nempe commodiora expectat tempora, cum inteſtinis fortè diſſidiis laborante Hiſpaniâ, ſine ſuo periculo Regem ſolido pulſare poterit infortunio. Ipſi denique D^no Peronio haud ita inſalutatus eſt Orbis Chriſtianus, vt neſciat pleroſque in Hiſpaniâ, imò in mediâ Româ liberos rerum æſtimatores, quoties de commentitio iſthoc Papali in ſceptra Regia dominio garritur, aut frendere, vt ad rem indignam, aut ridere, vt lepidam; iam

potiſſi-

potissimùm postquam lite hac cum Venetis contestatâ Pontifex foro cesserit, causâque ceciderit.

Videtur igitur otio abundasse, qui de Schismatis Gorgone horribili tantas excitauit tragœdias. Christi non tunicam, sed corpus, quæ est Ecclesia, discerpere, membratimque dissecare quanti sit piaculi nemo certè est nescius: verùm vbi huic monstro nec locus, nec color, ibi quid attinet inanes Quiritando terrores incutere.

En autem alterum huiusce belluæ cornu longè formidolosius, meram hæresin. *Hic* (inquit D^{us} Cardinalis) *articulus in hæresin nos præcipitat manifestam, eo quòd cogat credere à multis sæculis toto orbe exulasse Ecclesiam Catholicam. Si enim, qui partem huic articulo oppositam tuentur, opinionem foueant verbo Dei repugnantem, impiam, ac detestabilem, Papa certè per complura sæcula, non Ecclesiæ caput, sed hostis, hæreticus, adeóq. ipse Antichristus habendus esset.* Addit insuper ex eo sequi, *Ecclesiam Catholicæ cognomento excidisse, nec inter Francos iamdiu sedem, aut pedem fixisse; cum per multa retro sæcula Gallicani Doctores vniuersi contrariam sententiam defensitârint. Non posse hæreticis trophæum illustrius etiam nostris ipsorum manibus erigi, quàm si regnum Christi visibile de terris perijsse concedamus, ac tam longo temporum tractu nullum Dei templum, nullam Christi sponsam extitisse, sed vbique terrarum regnum Antichristi, synagogam Satanæ diaboli sponsam inualuisse, atque omnia peruasisse fateamur. Non posse denique firmiores optari, aptariq. machinas ad transsubstantiationis, auricularis confessionis, aliasque dogmatum huiusmodi arces demoliendas, quàm si quis largiatur, Ecclesiam absque legitimâ authoritate de iis statuisse*, &c. Pag. 89.

Toto hoc argumentationis filo videtur profectò mihi

Dni. Cardinalis lora quædam satis tenacia contexuisse, quibus Roma Mater vapularet, ac sua ipsius religio infamaretur. Quippe valde debilem, vacillantemque oportet eius Ecclesiæ esse structuram, quæ semel admisso hoc, de quo quæritur, articulo, statim corruit, ac in Diabolicæ Synagogæ puluerem computrescit. Regibus autem hâc incude pulchella sors extunditur, si Domini supremi atque inuiolabiles haberi non possint, nisi pessum eat Ecclesia, nec a Papæ tyrannide liberari, nisi, cui seruiunt, Papa Antichristus renuncietur. Ipse, si probè excutiatur, hæc, quæ voce, ac calamo consignauit, non credit Cardinalis. Etenim apertè fatetur hanc nec diuinis oraculis, nec veteris Ecclesiæ iudicio decisam esse quæstionem: ac Francis quibusdam eam à Papa indultam opinandi licentiam, vt hac in parte contra ipsum Pontificem sentiant, modô sententiam suam vagâ problematis leuitate emolliant, non necessitatis clauo obfirment. Papæ! Numquid Papam non esse Antichristum, Ecclesiam Romanam non esse Satanæ Synagogam firmamento innititur adeo vago, & labili, nec Scripturis fundato, nec antiquitate stabilito; quodque opinionis problematicæ vento, etiam bonâ cum Papæ veniâ, possit agitari? Supra quidem ostendimus, quàm dominio huic Papali in Reges arrogato non solum sacra, quæ parui forte penditur, pagina, ac veneranda antiquitatis canities reclamârit, sed & Ecclesia Gallicana, etiam sub ipso Pontificij tumoris æstuantis quasi plenilunio, animosè semper restiterit, nec tamen ideo toto orbe euanuisse Ecclesiam suspicata. Enimuero qui Papam fidei mysterijs præficiunt, hac tamen in causâ ad

fidem

fidem eius responsis absolutè præstandam se minimè putant obligatos: eam quippe non inter sacra Christianorum dogmata recensent, sed Imperij arcanis annumerant, quibus Monarchiæ suæ temporalis fastigium tanquam columnis superstruit Romanus Pontifex. Quē extra sphæræ suæ cancellos vagantem, nemo vnquam mortalium credidit promissi vllius diuini affluxu ab errore lapsuque immunem conseruari. Etenim in cathedram illam sublimem irrepere quidem non posse errorem contendunt; at irruere posse ambitionem concedunt: adeoque in re Pontifici supra modum compendiosâ, quæ eum Regum Regem statuit, sceptrorumque diribitorem, ipse vt iudex sedeat, ipse de se, pro se sententiam ferat, nec fas, nec æquum esse. Quid multa? Valde profectò stupida huic oratori exquirenda sunt ingenia, quibus nullam non dogmatis imaginem imprimat, suadeatque, quotquot Pontificem in Regnis Mundi temporalibus disponendis Christo solidum esse hæredem denegauerint, à regno cœlesti exhæredes esse vniuersos.

En verò, quod longe nequius. Ab ijs, quos per opprobrium hæreticos indigitat, videtur mihi certè conductus, ex aduersario vt fieret derepente patronus: illorum quidem commodo iam præuaricatus, cum, posito semel hoc articulo, tolli funditus clamet placentariam illam incarnationem, ac clanculariam confessionem. Agite, rationem eius audiamus, imo amplectamur. Quia scilicet harum vtraque, non aliâ, quàm Papale hoc in Reges dominium, fundetur authoritate. Hoc autem de Papali virgulâ censoriâ postulatum non è Scripturæ fon-

tibus nasci, non ex antiquioris Ecclesiæ riuulis delibari, sed ex nouitiorum Pontificum, Conciliorumque cisternis hauriri non obscurè confitetur. Hinc recto quidem pergit gradu, statuitque, & hoc, & illas eidem solo insistere, eodem motu conquassari. Concedit itaque μετουσίας portentum ac coactæ confessionis Sacramentum altis natalibus genus suum non deducere, Scripturis ac antiquitati prorsus nihil debere. Neque enim quæ profundioribus inhærent radicibus, ad nouitèr adstructorum vacillationem solent contremiscere. Hoc autem visus argumento D^ns^ Cardinalis non posse videtur mihi non censeri quædam eius disciplinæ vestigia etiamnum retinere, quâ a patre olim suo imbutus est adolescens *Ministro* (quod honoris causâ tacuisse nollem) *Euangelico.*

Parum interea candidè cum iis agit, quos hæreticos vocat, dum illis impingit, quasi pro inuisibili in terris Ecclesiâ nimis poterue litigent, vt in eius latebris tanquam lucifugæ delitescant. Quod quidem a vero abest quàm longissimè: cum illi Ecclesiam Christi semper visibilem haud illubenter agnoscant. Quamuis enim electorum cætus quandam constituat familiam oculis humanis haud vsurpandam, nos tamen firmiter credimus, apertèque profitemur Ecclesiam in terris nunquam non fuisse visibilem. Verum iis, qui eius pars sunt, intuendam. Ab aliis conspiciuntur fortè, vt homines, non vt veræ Ecclesiæ membra. Nec me authore quisquam negauerit, vniuersalem Ecclesiam visibilem ex pluribus Ecclesiis particularibus esse conflatam, quarum aliæ aliis sunt defæcatiores: semper autem con-

tingere

tingere, vt quæ, purior eſt, ſit etiam amplior, magiſque conſpicua, id conſtanter pernegamus.

QVARTI ET VLTIMI INCOMMODI TRVTINATIO.

INcommodo vltimo explicando anteambulonem præmittit, vitæ quandam ſuæ anteactæ, officiorumque a ſe erga Henricos III. & IIII. præſtitorum commemorationem. De Regum horum poſteriore ita gloriabundus, *Ego* (inquit) *eum ad religionem reduxi Catholicam, per Dei gratiam,* " *vel potius Dei gratiâ per me. Ego Romæ a Papa Clemente* " *VIII. eius abſolutionem impetraui, eumque Sanctæ ſedi re-* " *conciliaui.* " Quod ad horum euentuum primum attinet, " illam animi Regij mutationem nimis conſtat aliis adſcribendam rationibus, quàm quæ ex placitis peti ſolent Theologicis, aut ex D^{ni} Perronij ſuadelâ, vel cuiuſquâ Rhetoris officinâ depromi vnquam potuerunt. Perplexa illa tempora, turbulentæ reip. tempeſtates, difficiles, quibus iam tum Rex premebatur, anguſtiæ, hi oratores, hi authores, vt a vitæ prioris inſtitutis cultuque diſcederet. Poſtquam vero mutatâ velificatione portus Romanos appellere ſtatuiſſet, quid mirum, ſi, quod in eiuſinodi negotijs vſitatum eſt, externis ritibus concinnandis, ſe Epiſcopo, aut Confeſſario Romanenſi dederit effingendum. Quod autem illam attinet, quam a Papa ſe ait obtinuiſſe, abſolutionem: hominem certè Cardinalem decuiſſet, ſi honori vel Regio, vel Gallicano, vel demum ſuo conſultum voluiſſet, eam æterno potiùs

potiùs silentio ac obliuione sepeliisse. In hac enim reconciliationis seu pugnâ, siue pompâ nemini obscurum est, quàm fœdè, abiectèque Regis sui dignitatem prostituerit; qui (quod in Apologiæ meæ præfatione breuiter attigi) Regis ipsius personam, sortemque repræsentans, locupletis scilicet pœnitentiæ debitor, scipione scapulis luit, cernuusque vapulauit. Quas quidem plagas Papa Clemens pro clementiâ suâ abundè compensaturus, Cardinalem nostrum, Episcopum tunc Ebroicensem, granis benedictis, crucellis, laminisque sacro emblemate consignatis ditatum dimisit. Eos scilicet thesauros quicunque mortalium summo osculo contigerit, spondeto animæ suæ indubitatam sæculum integrum longam peccatorum indulgentiam. Enimuero concinnis hisce crepundiis non modo ipsi vapulanti omnes continuò lachrymæ absterſæ, sed Rex Henricus alienâ cute luens, ingens sibi, soliduımq; solatium posteà exuerat. Illud autem quo ore D^us Cardinalis arrogat sibi, Regis absolutionem se a Pontifice impetrasse? Id enim non multo priùs sollicitè tentârat Dux ille Niuernensis, eâque gratiâ beatorum pedum oscula supplex expetiuerat: sed, quòd tunc temporis videbantur res Henrici deploratæ, re infectâ domum rediijt. Quamprimùm autem Papæ innotuisset, reuiuiscere fortunas Regias, ciuitates Galliæ munitissimas ad eum admittendum spectare, confœderationis, quam sacram appellarunt, neruos iam languescere, tum demum opportunè suggerit Sancto Patri Spiritus Sanctus, vt in Ecclesiæ gremium ouem errantem reciperet. Nec iniuriâ. Non enim e re sua fore censebat, vt proteruo ac difficili supercilio

Gal-

Gallorum patientiam irritaret, ac pertinaci ſeueritate ad id, quod antea ſæpius ſe facturos interminati ſunt, adigeret, vt, nempe Papâ valere iuſſo, domeſticum Eccleſiæ Gallicanæ Patriarcham præficerent. Quod ſi ſinus ſuos excutere, ſeque ſerio interrogare vellet D^us Cardinalis, reſpondebit legationis ſuæ exitum ſibi, antequam Romam inuiſurus pedem domo efferret, ſatis fuiſſe exploratum.

Conciliatâ demùm per hanc ſuam præfatiunculam audientiâ, ad rem redit, itque demonſtratum, hoc Plebeij Ordinis Conſulto ambigua cum conceſſis confundente, remedium omne, quod Regibus periclitantibus inde afferre conatur, irritum reddi, atque infructuoſum. Rationem neruoſam ſubiicit, quod parricidiis impediendis ſacro opus ſit anathemate, ac pœnarum à morte inualeſcentium terroribus; quibus vt par reuerentia, ac inconcuſſa adhibeatur fides, à certa authoritate, fallique neſciâ irrogari eaſdem oportere. Neminem verò hac poſſe muniri certitudine, ſi in hoc anathemate certis exploratiſque admiſceantur controuerſa, ea nempe, de quibus ab Eccleſia Catholica non eſt vbique conſenſum. Rei certæ, miniméque conteſtatæ nomine intelligit Regicidij prohibitionem; controuerſis autem aſcribit poteſtatis ad Reges deponendos Pontificiæ abnegationem.

Totâ hâc verborum congerie probatur nihil, nihil diſputatur, ſolummodo quiddam conſilij porrigitur. Ad quod reſpondeo. Si in hoc Tertij Ordinis Articulo quicquam ſit, de quo inter omnes haud conuenit, Papis, Papicoliſque aſſentatoribus acceptam referendam hanc hęſitationem: A quibus cum natiuæ rerum certitudini

quædam obductæ ſint nubeculæ, publicæ incumbit authoritati ſuam veritati lucem, firmitudinémque reſtituere. Iis autem, quæ per ſe haud obſcura, à nonnullis citra rationem in dubium vocantur, optimus certitudinis reſarciendæ modus eſt, ſi aliis eiuſdem materiæ propoſitionibus indubitatis, atque conceſſis conſocientur.

Nec verò hic poſſum lectorum iudicia conſcientiasque non appellare, vt ſubſiſtant aliquantulum, mecumque veritas quàm valida ac inuicta ſit, etiam atq; etiam cogitent. Fatetur nimirum, ſaltem tacitè, D^{us} Cardinalis bina hæc quæſita, Vtrum Reges licitè poſſint trucidari; Vtrum à Papa deponi; adeo eſſe ſibi inuicem connexa, atque complicata, vt, qui de altero dubitauerit, alterum etiam in quæſtionem vocet. Quibus verbis mihi videtur ad ipſam teterrimæ, quâ hæc laborant ſæcula, peſtis ſcaturiginem intendere digitum, verumque Regicidij fontem aperire. Etenim quicúnque crediderit Papam penes non eſſe Reges ſolio detrudere, pari etiam fiducia credet, non licere in eorundem vitas inuolare. Cui enim niſi ſancto Patri gratificaturi ſacrum hauriunt ſanguinem ſceleſti Regicidæ? Cui niſi Capitolino numini hæ immolantur victimæ? Hoc itaque non modò inconcuſſis principiis, ſed & oraculis annumerandum, Non poſſe, ſi vitam Regum ſaluam velimus, concedi Papæ ius eoſdem ſolio deponendi. His etiam ſuffragantur ea quæ apud D^{um} Cardinalem ſubſequuntur, *Quod ſi*
» *illa hominum monſtra, furiæque infernales, à quibus duorum*
» *Regum proximorum viſcera transfoſſa ſunt, leges vnquam le-*
» *giſſent Eccleſiaſticas, à Concilio Conſtantienſi diſertis ſe ver-*
» *bis æterno ſupplicio adiudicatos reperiſſent.* Hac nempe voce

Cardi-

Cardinalitiâ non tam monſtra illa,quæ execrari videtur, quam ipſe, quem colere ac reuereri cupit, Papa apertè damnatur; qui, feruente nuper bellis ciuilibus Galliâ, ac omnia turbis, cædibuſq; miſcente ſacri Fœderis furore, leges has Eccleſiaſticas, quarum aculeis parricidarum retunderetur audacia,Orbi Chriſtiano iam tum non inculcauit; ſed contrà prorſus triſulca ſua fulmina eſt eiaculatus, quorum diſploſione,vt ad prædam transfixam canis, ita ad Henrici III.lanienam, ſacer ille ſicarius è Clauſtri latibulis eſt euocatus. Quinetiam Clerus ipſe Gallicanus eodem reatu implicâtur, qui, cùm ea tempora flagitarent, vt leges illas Eccleſiaſticas populo intra officij metas cohibendo ſtrenuè promulgarent, de his obmutuerunt, nec id ſolùm, ſed ipſas contentionum, ſeditionumque faces de ſuggeſto concionatorio palàm vibrarunt; ac quoties in ſacerdotum aures populus confitebundus turbidos peccatorum ſuorum fluctus effuderat, in populi aures viciſſim ſacerdotes vndas ſanguinis refuderunt, quo ex fonte ille bellorum torrens,horrendumque Regis illius parricidium emanauit.

Enimuerò aureas illas Sanctiones Eccleſiaſticas Regicidij auerruncas propius intueamur. Legum inſtar omnium,Regum excubitorem,ſicariorum malleum nobis in manum porrigit D^us Cardinalis Synodum Conſtantienſem: quæ, ſi excutiatur, pro Regum ſalute parum facit, neque verò rem noſtram ad viuum reſecat. Ipſum hiſtoriæ caput, commentarijs relictis Peronicis, è monumentorum tabulis breuiter placet repetere. Iohannes Burgundionum Dux, poſtquam Ludouicum Aureliæ Ducem in Pariſiorum vrbe trucidari curaſſet,

huic cædi palàm defendendæ Magistellum quendam cognomento *Paruum* submisit futurum huic facto patronum, à quo in Academia Parisiensi discutiendæ nouem Propositiones promulgatæ sunt. Earum hæc summa, atque sententia. Cuiuis subdito aut priuato ius, fasq; imò laudi fore, si tyrannum contra Regem suum res nouas molientem vi, dolo, aut quacunque ratione è medio sustulerit: adeoque hunc ciuis perfidi, hostisque publici interfectorem à Rege prœmijs ornandum. Propositionis primæ hic stylus, *Licitum est vnicuique subdito absque quocunque præcepto, vel mandato, secundùm leges naturalem, moralem, & diuinam occidere, vel occidi facere quemlibet tyrannum, qui per cupiditatem, fraudem, sortilegium, aut malum ingenium machinatur contra salutem corporalem Regis sui, & superiorum, pro auferendo sibi suam nobilissimam & altissimam dominationem.* In Propositione tertia, *Licitum est vnicuiq; subdito, honorabile, & meritorium occidere, vel occidi facere supranominatum tyrannum, proditorem, & infidelem suo Regi.* Denique in sextâ, *Rex debet præmiare, vel remunerare illum, qui occidit modo, qui dictus est, vel occidi fecit tyrannum supranominatum.* Has Iohannis Parui assertiones vt impias, ac in Ecclesiæ scandalum pronas Synodus damnauit Constantiensis. Cum autem nemini dubium sit à dicto Concilio Tyranni nomen eodem sensu intellectum, quo à Iohanne Paruo est vsurpatum; sequetur sanè hanc fuisse illi Concilio mentem, vt eum diris deuoueret, non qui Regem liberum, aut absolutum Principem trucidaret, sed qui subditum fortè è primoribus vnum Regi suo rebellem, ac pestem patriæ molientem obtruncaret. Illud enim in se susceperat Iohannes, vt Ducem

Gerson.

Ducem Aurelianenſem iure cæſum tueretur; quem licet minimè ſupremum ſuæ ditionis dominum, ſed ſceptri Gallicani clientem, tyranni nomine deſignauit. Ita ſcilicet ſi quis Patrum Conſtantienſium ſenſus intimos fuerit rimatus, facilè deprehendet, eorum decretis Regum incolumitatem non confirmatam, ſed concuſſam, non communitam, ſed comminutam. vtpote prohibentibus, ne priuatus quiſpiam ſubditum in Regis ac domini ſui caput nefaria ineuntem conſilia è medio tollere audeat.

Verum concedamus a Concilio Conſtantienſi contra Regum percuſſores his diris eſſe fulminatum. Hoc enim mihi prorſus perſuadeo, ſi de liberorum ac independentium Principum vitâ temerandâ orta tunc fuiſſet quæſtio, ab illis Epiſcopis reſponſum ſanum piumq; fuiſſe exiturum. Hoc, inquam, ſi largiamur, quid inde Regibus præſidij? vt nunc ſunt ſæcula, quod inde frænũ parricidis? Dirarum capitalium vinculis innodantur? Ex officinâ Ieſuiticâ oleum ijs ſuppeditat Do^us Cardinalis, quo vbi ſe perfuderint, ſtatim anguillæ fiunt; elabuntur. Reatus damnationiſque catenâ grauantur? Ex armamentario Ieſuitico limam ijs porrigit in manum noſter Cardinalis, quâ craſſas atterant compedes, & fugiant. Reges ſcilicet (en oraculum) tantiſper pro Regibus habendi, dum tales ſunt, nec iure ſuo exciderunt. Si igitur in eos ſacrę diſciplinę magiſter virgam vibrauerit, ſi flagello plagoſus inſonuerit, imò intonuerit hic Orbilius, iam non ſunt amplius Reges, iure ſuo exciderunt, ne pilum quidem habent reliquum natiuæ maieſtatis. Hos trucidare non eſt Reges lædere, vnctos manu ſa-

crilegâ tangere, Dei vicarios conculcare: ſed vmbras, laruas, ac nuda nomina verberare. Ita hi ſorices de muſcipula ludunt, ac plane capti dentibus tamen exitum moliuntur.

Interea deprehendet, credo, lector dolum hunc impensè improbum, ac prodigioſum, quo Regibus os ſublinit D^{us} Cardinalis, dum eorum ſaluti adminicula exquirere videtur. Regicidia clamat ſacris Eccleſiæ oraculis prohiberi. Ad hanc vocem aures arrigimus, ac Regum capitibus protegendis Scripturæ diuinæ paginas ore Cardinalitio citandas expectamus. Ita ſcilicet maiori cum authoritate, ac pondere loquentem lubentiùs audiemus. En vero, huiuſce nectaris loco, conuiuis frigidum apponit decretum e recenti Concilio depromptum, nec alio quàm Conſtantienſi: quod quidem Pontificio ſordet palato, Papiſq; putidi ſchiſmatis nauſeam olet: quod nec crudum, nec coctum præſentem controuerſiam ſapit: quod denique, ſi rei medullam acu tangeret, Cardinalitiâ manu furcam diſtinctionis bicornem protendente protinus eluderetur. Via vix vlla compendioſior ad prauam opinionem ſtabiliendam, quàm ſi argumentis inualidis, ac ridiculis impetatur; nec ad veram doctrinam concutiendam, quàm ſi ratiunculis ſtramineis, ineptiſque teſtimoniis ſufflaminetur. Sic Plato animas inde probat eſſe immortales, quod *olores cantillent morituri.* Sic Scripturis non nemo fidem ideo vult adhiberi, quòd Papa iis authoritatem conciliauerit. His certè paria ſunt illa firmamenta, quibus Do^{nus} Cardinalis Regum vitam incolumitatemque ſuſpendit.

Plato in Phædone.

Haud

Haud absimili artificio præ se fert, detestari se, ac Orco deuouere Regum trucidationes, eos interim per depositionis callem rectâ ducit ad lanienam. Illud enim extra omnem dubitationem ponendum, Regem a Papa exauthoratum nihil non tentaturum, vt se, suamque tueatur dignitatem, omnibus se præsidiis, copijsque munitorum, quibus subditos rebelles per Papam fidelitatis nexu exolutos in officij gyrum reuocet, atque compescat. Hac in rerum perturbatione factionumque fluctibus Rex quibus non obsidetur periculis? capite suo belli aleam subit, proditorum insidijs patet, totam denique fortunæ procellam odijs, telisque obuius sustinet. Neq; enim aliud expectari potest, quàm vt Rex recte atque ordine (vt videtur) regno exutus, si gubernaculum nolit deserere, pro Tyranno, ac vsurpatore habeatur, ac inde vita eius proscriptioni, prædæque exponatur, cum leges publicæ cuiuis permittant priuato in Regni vsurpatorem insurgere. *In reos Maiestatis, & publicos hostes omnis homo miles est*: inquit Tertullianus. Regi eripe Regis legitimi titulum, vitæ custodem illi aufers satellitibus quibusuis, ac stipatoribus firmiorem: quos quidem haud difficulter peruaserit proiectæ audaciæ sicarius, vitæ iam Dominus alienæ, quia contempsit suam. Qui igitur eâ in Reges pietate sunt, vt eos vitâ exturbari nolint, solio velint; ita se comparant, ac si dicerent, Regem ne occidamus, sed, vt malè pereat, exarmemus. Regi vitam haudquaquam eripiamus, sed media vitæ tuendæ necessaria. Regem ne iugulemus, dum manet Rex; hoc impium, hoc sacrilegum, hoc ipso sono horrendum. Sed cautè, prudenterque regnum ei tanquam vestem detrahamus: *Apolog. cap. 2.*

hamus : ita nudatum qui transfoderit, non poterit esse Regicida. Hæc de Rege breuiter dicta sunto, qui post Papalem depositionis sententiam armis se, iusque suum propugnat.

Quod si finem optatum Papalis censura sortiatur, si Rex reipsa Exrex, solioque extorris deuenerit, fieri vix posse reor, vt, qui regnum non potuerit, vitam possit suam sartam tectam conseruare. Non est Regibus, non est a natura inditum, quod felibus, vt de loco excelso in terram deiecti pedites semper cadant, illæsique abeant. Imperatoribus, Regibusue paucissimis datum, vt suo superuiuerent imperio. In thronum regalem clemens ascensus datur, scalâ gradibusue paulatim increscens. De fastigio non est quâ descendatur: cliuo ruitur præcipiti. Qui reip.nauem, excusso gubernatore, inuadit, non satis se tutum putat, si, dum ipse ad gubernaculum sedeat, veterem Palinurum per foros cursitantem videat, vel sub transtris captiuum habeat, potius in imos fluctus demittendum clamabit in Thetidos sinu dormiturum. Si qui autem regno exuti percussoris manum effugerint, ij profecto aut exules profugique inter ignotos ignobiles nunc errarunt, nunc latuerunt, aut domi æternùm carceribus mancipati vitam traduxerunt quauis morte funestiorem. Dionysius Syracusanus regno pulsus Corinthi Scholam aperuit, ac pueros docuit : eo nempe vitæ genere delecto, vt quadam regni imagine se oblectaret. Hic solus, credo, inter mortales occurrit, cui post regnum ereptum ridendi animus erat, fortunæque suæ priori ioculariter illudendi. In regno hoc meo Anglicano complures solio excussi sunt, Edouardus,

Edouardus, Richardusque II. ac Henricus VI. qui omnes in carcerum latibulis crudelissimè sunt trucidati. Regnante Edouardo III. publicis omnium Ordinum decretis perduelles declarati sunt, maiestatisq; rei, quicũq; Regis mortẽ vel facto machinarẽtur, vel (qui legis stylus) cogitatione efformarent. Qua lege freti Iudices Angliæ consultissimi proditores deinceps pronunciârunt, quotquot de Rege deponẽdo consilia inirent, vel etiam semel mussitarent. Id enim optimè perspectũ habuerunt, non posse Regem sceptro, nisi simul vitâ etiam, spoliari.

In re igitur seriâ ludit Do^us^ Cardinalis cum dicat, *In Regum subditis ab obedientiæ vinculo soluendis Ecclesiam se non nisi in foro Ecclesiastico intermiscere; ac præter hanc censuram duplicem, absolutionis in subditis, excommunicationis in Principe, pœnas alias non infligere. Quarum censurarum prætextu tantum abesse ait, vt consentiat Ecclesia eorum vitæ per vim temerandæ, quos huiusmodi censuris percussit, vt omnes prorsus lanienas abominetur: eas præsertim, quæ ex improuiso patrantur: Quòd in huiusmodi cædibus animæ plerunq; cum corporibus in malam rem pessundentur.* Illud enim à nobis satis est demonstratum huiusmodi Regum proscriptiones vnâ secum semper trahere aut necem Regis violentam ac acerbam, aut aliquid nece longè intolerabilius. Quid verò inde nobis commodi emergit, si Ecclesia ipsos non submiserit percussores, nec Regicidium modo, & formâ (vt aiunt) patrandum imperârit, id tamen interim sedulò curauerit, ex quo hæc sequuntur necessariò, adeoque regum pectora vulneribus hisce excipiendis planè denudauerit? A rectâ autem ratione longissime abludit ea Cardinalis sententia, quâ asserit

Pag. 95.

Ecclesiam tela sua in Reges e foro tantum Ecclesiastico, eaque propria & domestica vibrare, cum subditos a iuratæ fidelitatis officio liberat. Quasi verò hæc pœna, quâ officia ciuilia & naturalia intercluduntur, ac iura natiua & hęreditaria auferuntur, non sit vsquequaq; ciuilis; aut pro tribunali Ecclesiastico queat taxari, quin politicę potestatis iura potiore sui parte mutilentur. Id autem vehementius miror, quâ fronte asserat Ecclesiam nec probasse, nec tolerasse vnquam, vt in eorum, qui censuris spiritualibus icti sunt, vitas temerè inuoletur: cum Papæ Vrbani de cathedrâ pronunciantis ita sonet vox, *Eos homicidas non arbitramur, quos aduersus excommunicatos zelo Catholicæ matris Ecclesiæ ardentes, aliquos eorum trucidasse contigerit.* Enimuerò si Regicidia neutiquam approbet Romanus Pontifex, cur quæso, cum alios Iesuitæ Marianæ libros percensere, ac dispungere non fuerit grauatus, pestilentem illum eiusdem codicem Regicidiorum præconem, ac laudatorem non damnat? Cur Curiæ Parisiensis meritissimam contra Iohannem Castellum latam sententiam censuris suis confixit? Cur Garnettum, & Oldcornum meos puluerarios suffossores patitur albo scilicet Martyrum inscribi, adeoque Romæ libellis celebratos, tabulisque ad viuum delineatos apertis officinis venditari? Cur cum duos Franciæ Reges potentissimos nouerit non ita pridem sicâ transuerberatos, cum ingenti Europæ gemitu cecidisse, super hac re quid sentiat, quid probet, quid iubeat, orbem non docet Christianum? Cur Decretum nullum, aut commonefactionem promulgat, quo Regum incolumitati meliùs inposterum prospiciatur? Becani certè libellum

Can. Excom. Caus. 23. Quæst. 5.

perstrinxit,

perſtrinxit, ſed leui brachio: vt cenſurâ illâ languidâ & captioſâ, ſeueriori e ſcholâ fortè Sorbonicâ proditura occurreret. Etenim Becanum Pontifex generali tantum increpatione inuoluit, quâ nihil, quod Regum capita attingat, ſpeciatim explicatur. Poſt binos autem vel circiter menſes iterum typis editus, ac Papæ apud Germanos Legato nuncupatus idem orbi renatus eſt Becanus, nullâ ſui parte mutilatus, extra duos articulos, in quibus de abſoluta populi ſupra Reges poteſtate agebatur. Quorum detruncationi compenſandæ tres quatuorue de nouo ſuccreuerunt (de Papali in Reges dominio) æque certè diſtorti, ac improbi, imo paulò nequiores dentatis & vncinatis illis, quibus Regum paludamenta antea vellicauerat. Quod ſi exemplis vacaret immorari veterum, vt Henrici IIII. in cuius etiam mortui cadauer ſæuijt Papa; Frederici II. in quem Papa Sultanum inſtigare ac immittere non erubuit: heſternorum, vt toto orbe laudatiſſimæ Eliſabethæ noſtræ, quam non ſemel, ſed ſæpiuſcule ſicarij Româ, plane quidem Româ emiſſi e medio tollere conati ſunt, ſi huiuſmodi exempla animus eſſet conglobare (qualia in Apologia noſtra commemorata ſunt) luce clariùs conſtaret, quàm longè a veritate abſunt illa, quæ, quâ eſt confidentiâ, D^nus Cardinalis aſſerrat, *Neminem Pontificum eo vnquam prorupiſſe,* » *vt Regibus iugulandis conſilium præberet, aut conſenſum.* » Alia vt miſſa faciamus, hoc ipſum, quod iam proſequuti ſumus, ſatis habet ei conuincendo: quia nempe Papa eo ipſo quòd Reges ſceptro exarmat, rectâ ad macellum mittat; ac dum regno cedere iubet, eadem voce vt tumulum parent, commonere cenſendus ſit.

Pag. 97.

 Mihi

Mihi profecto nonnihil subolere videtur, quòd dicat
Pag. 95. *Ecclesiam lanienas præcipue subitaneas ac inopinatas abominari.* Tacite scilicet agnoscens non vehementer abhorrere eam a cædibus vi aperta patratis. Quinimo ipse sinum suum explicat, ac profitetur sibi non displicere, vt Rex a Papa exauthoratus bello aperto impetatur. Vnde, me quidem iudice, sequitur posse eundem in bello iure licitèque occidi. Quod eximiæ eius est erga Reges comitatis benignitatisque argumentum. Longè scilicet, supraque quàm dici potest, mitiùs cum Rege agetur, si in aperto campi æquore globo sclopetico transuerberetur, quàm si intra domesticos parietes pugione transfodiatur: longè mollius tractabitur, si, vrbe, in quam se recepit, obsessâ, cuniculis actis spiritu Sulphureo in altum subuehatur, membratimque displodatur, quam si in media pace subterranei huiusmodi ductus Palatij Regij pauimentis substruantur. En autem rationem. In cædibus nempe improuisis plerunque cum corpore anima simul it in malam crucem. O clementes, ô suaues parricidiorum hortatores! Amicis quam studiosè inseruiunt, qui sic inimicos beant? Quorum corpora lanienæ destinant, animas Orci faucibus student liberare. Affine profecto hoc est illi Marianæ Iesuitissimi consilio, cui non placet scilicet, vt veneno cibis, vel potibus ingesto tollatur tyrannus; ne si manu suâ sumat, ore suo hauriat venenum illud, quo intimis medullis concepto pereat, ipse sibi mortem conscire; adeoque manus inferre censeatur. Clementiam hominis prædicandam! imo dementiam, cui illud interim inprimis arridet, vt exteriùs isthæc ab alio adhibeantur: ita vt nihil

hil

hil adiuuet is qui perimendus eſt. Laudatis itaque pluribus Maurorum Regum exemplis, ſuadet, vt venenis ipſo odore, aut contactu interficientibus Regum perimendorum ſellæ, ephippia, arma, ocreæ, interulæ, vel aliæ veſtes intingantur. Ita nempè miſeri tyranni pereuntis animam fore ab hac αὐτοχειρίας noxâ liberam, atq; de exitu ſuo innocentem. Vah homines Tartaro emerſos, vel potiùs dæmones hominem indutos! Qui, ſi in Regibus quicquam ſui, in populis quicquam viri adhuc vigere ſuſpicarentur, ab immanibus, horrendiſque his conſiliis Orbi propinandis ſibi, credo, temperarent. Vſquequò autem, quos vnctos ſuos indigitat Dominus, qui in terris ſpirantes ſunt Dei ipſius imagines, quibus in promptu eſt vermiculos hoſce venenum peſtemque exhalantes minimo digitulo, imò ipſo ſupercilij nictu leuiſſimo conterere, quouſque ſibi in os impunè inſpui patientur, ac in ſuâ diuinam conculcari maieſtatem?

Eiuſdem leuitatis eſt manifeſtum illud, quo nos Doᵐᵘˢ Cardinalis ludificatur, delirium. Poſtquam enim in tyrannide exercitium ab vſurpatione diſtinxiſſet, rationem procudit validam ſcilicet, & maſculam, cur ſibi non probentur profanæ illæ Ethnicorum leges, quæ contra eum, qui exercitio ſeu adminiſtratione tyrannus eſt, inſidias necti, ac coniurationes iniri permiſerunt. Ea ſic habet. *Quòd poſt ereptum Imperium, inhæreat Regibus interna quædam ad Regiam dignitatem habitudo, & quaſi character politicus, qui eos à priuatis plebeiiſque diſtinguit, ac, remoto tandem obice, legitimæ regni adminiſtrationi tandem reſtituet.* Hæccine eum ex animi ſententiâ loqui? Nihil minus. Si enim Regno ſemel ſpoliatus Rex, neci ſe poſſit ſub-

 ducere,

ducere, tantum abest vt priuatam vitæ conditionem iam subeunti dignitatis quicquam, aut characteris politici remaneat, vt contra contemptior abiectiorque sit euasurus, quàm si eidem plebeio nasci contigisset; nec sceptra vnquam contrectasset. Pauone auium nulla speciosior, nulla augustior: idem deplumis corniculâ Æsopicâ insulsior; imò noctuâ deformior. Quiuis è grege artifex, quilibet Romæ olim degens, ac libertate gaudens vespillo, vel sutor claudus fortunas, si saperet, mutare nollet cum Imperatore Valeriano apud Saporam Persarum Regem in vinculis detento. Quod si quo fato malo D[no] Peronio contingeret vt purpura, mitra, reliquisque Ecclesiasticæ dignitatis insigniis spoliaretur, annon illi in tanta nuditate ingenti foret hoc solatio, quod quandam ad amissos honores recuperandos habitudinem, & characterem retineret Cardinalitium? annon isthæc honorum vestigia in se contemplatus mulo lubentius esset valedicturus, ac promptiùs foras pedes semper profecturus? Ecce autem, quo se solidè consolentur Reges à Papa propter hæresin regnis depulsi. *Sub-*
» *lato nempe hoc obstaculo* (hoc est, cum ad frugem bonam
» redierint) *hæc* (inquit) *habitudo, hic character inhærens eosdem*
» *legitimæ regni administrationi est redditurus.* Frigidam verò consolationem; vbi hoc pro concesso sumitur, cum à quo Rex sceptris depulsus est, si modò Exrex ille pœnitentiam egerit, ac merus verusque redierit Romano-Catholicus, huiusmodi conuersioni ex animo gratulaturum, & hunc nuper erronem, iam reducem in patria iura sedesque antiquas bonâ fide remissurum. Ego verò subuererer potius, ne nouus hic Regaster aliquot annorum

norum

norum morulam sit postulaturus, ad pertentandam, penitusq; cribrandam repetitoris illius conscientiam, num admissorum dolorem verum imbiberit, an simulatum induerit. Fronti, voci, lachrymis, planctibus causaturus non continuò fidem adhibendam. Si fucata non sit, crudam tamen, insipidamque esse pœnitentiam, quam nondum concoxit dies. Morbis chronicis similem esse hæreseos luem, qui perrarò in sanitatem proximè desinunt, sed in alios plerunque morbos transmigrant. Si priorem excusserit hæresim, in nouam fortè est prolapsum. Aut denique prioris labeculæ si non vulnere, saltem cicatrice esse adhuc, semperq; fore deformem. Toti scilicet personæ ab hæresi characterem semper imprimi moralem, charactere illo Maiestatis politico longè *indelebiliorem*. Duram, miseramque Regum conditionem! quibus hanc depositionis pœnam semel subeuntibus nullus pœnitentiæ locus relinquitur. Quasi illorum aberrationes ipsa essent peccata contra Spiritum sanctum, aut peccatum illud ad mortem, super quo deprecari nefas. Nemo priuatus ea viuit conditione, vt lapsus non possit attolli, læsus sanari, exhonoratus restitui. Vni Regi semel deiecto sua pœnitentia semper est infructuosa. Denique priuato patrifamiliàs nemo seruitia inuito eripit, nemo in suam transfert non manumissa domum. Nostros autem Papa cum in Cleri sortem, aut Monachatus secessum adsciscit, nobis inconsultis, pro libitu facit è subditis non subditos.

Ego verò vlteriùs quæro. Si à Papa deponatur Rex in hæresin lapsus, cui filius sit Catholicissimus, quis, quæso, in vacuum veniet? quem, sodes, Papa est suffecturus?

cturus? Num hominem nouum, aut peregrinum? Inde insignem hæres filius iniuriam patietur. Num ipsum filium? Inde maiorem faciet. Qui si vlla patris, Deive reuerentiâ tangatur, sedulò cauebit, ne, per quem regno nascitur, eundem regno deturbet; nec Imperatoris Henrici V. vestigiis insistet, qui Papâ hortatore, patrem suum ætate prouectum, doloribus confectum Imperio depulit. Multò minùs Doctorem Soarium nominatissimum Iesuitam audiet: qui in libro contra me scripto, postquam numeroso scil. accinente Doctorum choro, *cathedraliter* Lib. 6. cap. 4. pronunciasset, *Regem à Papâ depositum ab illis tantum posse expelli, vel interfici, quibus ipse* (Papa) *id commiserit*; paulò post subiungit, *Si Papa Regem declarauerit hæreticum, & à regno depositum, & de exequutione nihil amplius declaret*, hoc est nulli in mandatis det, vt eum occidat: *tunc solus legitimus successor eius habet illam facultatem, si Catholicus sit, vel si ipse negligat, vel nullus sit, communitas regni in illo iure succedet, si sit Catholica*. Tetram verò sententiam, non atramento scribendam, sed sanguine. Regi quis in regno hæreditario successor, nisi, si quem habeat, filius? Filium itaque, ex huiusce scholæ placitis oportet statim à disploso per Papam depositionis fulmine, genitoris sanguine manus parricidas cruentare. Quæ quidem eo apud me tenaciùs hærere poterunt, quòd liber hic furialis rectâ Britanniam spectet, me nominatim petat, contra me virus suum eiaculetur; adeoque teneram filij mei indolem ijs institutis imbuat, quibus, siquando in Romano-Catholicum degenerauerit, simulac in me Papa depositionis flagellum contorserit, ipse continuò animæ traducem suæ hunc sanguinem effundere teneatur.

Hæc

Hæc reuerendorum huius sæculi Patrum religio: hæc regni Pontificij assertorum stupenda sanctitas; præ quâ quicquid inter Ethnicos inhumanitatis, inter Anthropophagos immanitatis vel factum, vel fictum reperitur, clementiæ dehinc, pietatísque nomine Orbi veniat Christiano. Isthæc potius D^no^ Cardinali cogitanda erant, ac diluenda, quam de *habitudinibus, & politicis characteribus* garriendum: quæ fortè populus æquè intelligit, ac * *Kiskildriuia*.

* *Vox* Erasmi *fictitia in præfatione ad opera S. Augustini.*

Hæc omnia videntur aliquo modo posse tolerari, si cum extremâ huius argumentationis clausulâ comparentur: in qua suadere conatur, hunc, qui Papalem in Reges tyrannidem coercet, Articulum, si modò reciperetur, *Regibus & periculo futurum & damno. Inde scilicet* „ *schisma oriturum, ex schismate bella intestina, Regum despe-* „ *ctum, animorúmque inclinationes ad eorum vitas impetendas;* „ *iram denique diuinam incubituram, quas non inflicturam cala-* „ *mitates?* Mirum verò παράδοξον, & oculis eruendis natum! ad vitas Regum in tuto collocandas opus esse, vt Regni arce fulmine Papali possint deiici? Ad Regum augendam dignitatem optimum esse, vt sceptra alieno submittant arbitrio. Precariò regnandum esse, vt regno gaudeant diuturno. Quasi dicat quispiam, ne denuderis, nudus incedito, imperio ne excidas, excede. Ego quid alij in re tam arduâ philosophentur subtiliùs non exquiro, apud me certè iamdudum statui bona mea, tum verè mea esse, cum, præter meipsum, in ea nemo hominum quicquam iuris possit vendicare: tum certiùs, securiúsque possideri, cum meo tantum, non alieno, subsint dominio. Sed hunc errorem mihi video ex ingenij

mei tardidate, atque hebetudine obrepsisse. Vnde metuendum fortè, ne (quod in sæculo hoc adeo sagaci ego vnus obtusæ naris, tardulusq; repertus sim) me Dominus Papa detonsum in claustra sacra detrudat, futurum bono Childerico confraterculum. Cum itaque admirandæ huius ratiocinationis neruos non capiant angustiæ pectoris mei, experientiam ego magistram adhibui; neque verò ab eâ ediscere potui, vspiam gentium inde bella, turbásue increbuisse, quòd populus non crederet Papæ ius esse Reges exauthorandi. Ex aduerso autem, vt hæc Pontificia tyrannis populo obtruderetur, quæ in Anglia ólim decessoribus meis Henrico II. Iohanni, & Henrico III. turbæ, periculaque oborta sunt, quas populi seditiones, nobilium dissidia, regnique huius deuastationes ea tempestas inuexit? Huius disciplinæ furoribus infestata sub Imperatoribus Henrico IV. & Frederico I. Europa, sanguine Christiano redundauit; dum intereà in Oriente Saracenorum incursionibus, & victorijs nomen pænè intercideret Christianum. Hisce dogmatum seditiosorum scintillis accensæ faces, quæ intima regni Gallicani viscera combusserunt, ac Confœderationis nouissimæ furiis inflammarunt: quæ eandem Franciã ad extimum perduxêre periculi marginem, vt tribus vix digitis abfuerit, quin genti peregrinæ in seruitutem concederet: quæ denique eiusdem Franciæ regum par nobilissimum fędo, horrendoque extinxêre parricidio. Ita tanquam tela Regum vitæ muniendæ, dignitatique tuendæ opportuna dum tricas has, & theses diabolicas nobis porrigit D[us] Cardinalis, haud aliter aut nos, aut operam ludit suam, quàm si homini nudo, ac naufra-

naufrago consuleret, vt se in mediis pelagi fluctibus desiccet, aut ad Lunæ radiolos calfaciat.

EXAMEN EPILOGI CARDINALITII.

POstquam rationum aculeis acriter depugnasset, placidè tandem ad preces, hortationésque descendit; quibus auditores adiurat suos, *ne temporali Regum incolumitati ita prospiciant, vt eos cogant salute æternâ excidere: Ne Ecclesiæ vnitatem interruptum eant in sæculo hæresum feracissimo; quæ cum Galliæ partem non exiguam peruaserint, Catholicorum dissidiis etiam amplius sunt inualituræ. Hac peste longiùs prorepente religionem illidi non posse, quin simul Reges eodem ictu impetuque percutiantur. Non alio fine hunc offensionis lapidem moueri, quàm vt Ecclesia in partes distrahatur.* Nec sibi quidem videri *hunc, qui proponitur, articulum esse à Tertij Ordinis Delegatis excogitatum, sed à nescio quibus suggestum, qui cum se ipsi ab Ecclesia Romana diuulserint, quosdam nomine tenus Catholicos, imo Ecclesiasticos suâ naturâ faciles, ac infirmos illaqueârunt, ac specioso obedientiæ Regibus exhibendæ prætextu eorundem simplicitati illuserunt. Iuliani scilicet Apostatæ exemplum sequuti, qui Christianos ad Idololatriam adacturus, imagini Imperatoriæ Iouis, Venerisque simulachra curauit intermiscenda,* &c. Hic sparsis quibusdam ex horto oratorio flosculis, hunc Articulum clamat *quiddam esse Monstri in piscem desinentis, ac ex Angliâ Galliam vsque tranantis. Hoc nempe parum putum esse iuramentum fidelitatis Anglicanum, nisi quod illud Anglicanum aliquanto mitius sit, modestiusque.* Inde arreptâ ansâ

in laudes statim meas digreditur, mihique literarum scientiam, virtutésque ciuiles benignè scilicet attribuit, ac eo potissimum nomine gratulatur, *quòd contra ipsum in a-*
» *renam descenderim Theologicam.* Me interim leuiter vellicat,
» quasi *inter Romanenses dissidij schismatisq; semina immittentē.*
» Quod tamē mihi facilè ignoscere vult videri, vtpote *faci-*
» *enti quod cum officio meo coniunctū sentiam. Veruntamen nec fas*
» *nec æquum esse, vt quod Angliæ regno præscriptum est, Fran-*
» *ciæ etiam legis nomine obtrudatur: nec vt Catholici, multo mi-*
» *nus Ecclesiastici, quò suis in Gallia immunitatibus fruantur, ad*
» *eadem credenda, iuramentoque obsignanda adigantur, quæ Ca-*
» *tholici Anglicani, vt aliquantum respirare, vel potiùs suspi-*
» *rare possint, admittere, ac aduouere coguntur. Quod si inter*
» *Anglos viri reperiantur constantes, paratique ad omne genus*
» *supplicia potius subeunda, quàm vt in huiusmodi verba iurent,*
» *numquid* (inquit) *in Gallia non occurrent plurimi haud minori*
» *constantiâ ac fortitudine muniti?* Certè quidem, *Auditores,*
» *paria inter nos non deerunt exempla. Nos verò quantum su-*
» *mus Episcoporum hac in causa ad Martyrium rectâ adprope-*
» *rabimus.* Denique pro exuberanti probitatis suæ affluentiâ, ac superpondio, odiosam satis inter Regem suum ac me subinnuit comparationem, Deoque gratias agit, quod ipse, reliquique Franci *Regi non subsint Martyrifico.*

Totum hoc quicquid est orationis tumidæ, ac ampullatæ, si propiùs inspiciatur, debilitatem facilè suam, inanitatémque prodet. Neque enim adduci potest Tertius Ordo, vt credat, se, quòd Regis sui vitæ, salutique prospiciat, eundem ad inferos, pœnásque detrudere sempiternas. Nec tam torpido sunt, plumbeoque cerebro, vt somnient, non posse vnquam in Cælos Regis animam

ascen-

aſcendere, niſi de ſolio terreno deſcendere ad Papæ arbitrium velit.

Quòd hæreticos aſſerit Gallicanos ex hac diſſentione ſuas ſibi commoditates nectere, id hinc videtur præcipuè fidem emendicare; quòd ſcilicet, quotquot religionem reformatam, hoc eſt à Papiſmo defæcatam profitentur, ſint, ac verè dici poſſint hæretici. Quam quidem propoſitionem tum demum ſolidè probabit Cardinalis, cum Pontifex è tripode ſuo nouum nobis effuderit Euangelium, aut alia Biblia ſacra ex Apoſtolicâ ſuâ officinâ procuderit. Me profectò iamdudum D^us Cardinalis erudiendum ſuſceperat; verùm in medio eum itinere neſcio quid detinuit, ac ab incepto reuocauit. Anni iam tres pręterlapſi ſunt, ex quo ſcripto cuidam meo intra paucos certè dies contexto reſponſionẽ parat, quam ſępe fingendo, refingendo, expoliendo, elimando iam, credo, aut nitidam, aut nullàm reddidit. cum tamen & Regis perquàm amica concertatio, & rei tractatæ dignitas aliquid ſaltem reſponſi in lucem emitti iamdiu flagitârint. Quod quidem diutinum ſilentium ego eius tribuendum cenſeo non ingenij tarditati, quod ſcio quam ſit acre ac vegetum; ſed prudenti cuidam diffidentiæ, quæ cauſam male fundatam præterire malluit, quàm tractando confringere.

Sed, vt ad iſtos, quibus tanto eſt compendio hæc Catholicorum diſcordia, hæreticos redeamus, eorum profectò, adeòque piorum omnium officium eſt, non diſſidiis ſeminandis, ſed fidei erga Regem præſtandæ excubare. Quos ſi, id dum ſedulò ſatagunt, his placere, illis diſplicere contigerit, id bonis ſanè meritò dolendum,

quòd, dum Regis ſalutem, veritatiſque partes ſuſtinent, placere nequeant vniuerſis. Nam ſi hi Articulo propoſito fabri fuiſſent, quorſum ſe occulerent? Cur eius facti authoritatem defugerent? Hoc ſcilicet ijs honorificum foret, atque palmarium, vnicos fuiſſe, reliquis altum ſtertentibus, diademati, vitæque Regiæ vigiles proſpectores. Neque vero video cur Ordinis popularis delegati opus habuerint id aliunde edoceri, quod exempla domeſtica, hiſtoriæque adeo frequenter inculcant Gallicanæ. Quid opus hanc vt doctrinam quaſi piſciformẽ aduenam, alio ex orbe maria penetrantẽ expectarent? Domi habent de ſuo oculis inerrantia, auribus inclamantia, quibus excitentur, monimenta; Adhuc fluit Regum transfoſſorum cruor; Adhuc ſonant a recenti vulnere vltimi cadentium anhelitus: adhuc bellorum ciuilium ſæua facies animos triſti recordatione vulnerat. Si funeſtis hiſce calamitatibus non ſatis apertè moneantur, quod remedij genus in populi fide exquirendum, legunt in Archiuis frequentia Curiæ Pariſienſis decreta, quæ idem ipſum, quod iam propoſitum eſt, remedium haud obſcurè deſignant. Cum iuxta cubet, manuque palpetur, quod pungit, malum, quid opus externo, qui de longè clamans expergiſaciat, monitore. Mihi itaque videtur D^{us} Cardinalis Ordinis Tertij delegatis iam non tam abblanditus, quam feciſſe contumeliam, quaſi ad Regiam ſalutem tuendam, neç amoris, nec prudentiæ ſatis e proprio penu depromentibus, ſed ab ijs, qui hæretici paſſim, audiunt, ea, quibus nomen ſuum obtendunt, præſidia haurientibus.

Quod me autem attinet, qui in ea claſſe collocor, vt ſchiſ-

ſchiſmatum ac diſſentionum architectus; Deus mihi, & pia teſtis conſcientia, me nunquam huic negotio manum, aut mentem admouiſſe. Mihi ſemper erecta placuere conſilia, & lucis, ſoliſque patientia. Ego me non latebris, aut diuerticulis, ſed aperto calli, campoque libero aſſueſeci. vtpote cui neceſſe non ſit cuiuſquam metu, aut verecundiâ me, aut incepta mea occultare. Iulianus mihi nec pro magiſtro eſt, nec exemplo. Ille à Chriſto transfuga: ego, quam ſemel imbibi, Chriſti fidē ſemper teneo. Ille catus dolorum artifex: ego apertus, ac ſine fuco. Ille ſubditos ſuos ad perfidiam adegit, bellumque contra IESVM CHRISTVM: ego meos adduco ad fidem mihi præſtandam ex IESV CHRISTI mandato debitam. Quàm autem Iuliano ſim diſſimilis, pluribus habetur in noſtrâ Epiſtolæ Bellarminianæ ad Blackwellum ſcriptæ refutatione. Vnde cum hoc exemplum deſumpſerit D^{us} Perronius, indidem etiam reſponſum ſibi nouerit addiſcendum.

Quemadmodum, quibus me aſpergit, ſuſpicionibus vanis, ac futilibus haud quicquam commoueor, ita nec laudum nænijs, quas mihi quaſi cunas motans cantillat, poſſum conſopiri. Qui ſcientiæ laudem cuiquam tribuit, Dei autem timorem denegat, perinde facit, ac ſi quis in milite pulchellos cincinnos admiretur, ac eidem ſimul ignauiam exprobret. In homine hæretico ſcientia, ingenium, literatura cui rei inſeruiunt, niſi vt eum, quò pluribus vapulet, grauiore reatu cooperiant? Impietati famulantes virtutes omnes in vitia coaceſcunt. Quas ad ſe vocat, ancillas diuiniſſima Domina Sapientia, virtutes ſunt, ſcientiæque humanæ, tum pernicioſæ, Prouerb. 9.

cum

cum herifugæ, tum homini exitiales, cum, relictâ hac Reginâ, se Diabolo in obsequium tradunt. Viros nobis proponamus binos rectâ Dei cognitione destitutos, quorum alter literaturæ, virtutumque ciuilium phaleris splendescat, obbrutescat alter barbarie, ac turpi morum deformitate. Inter hos hanc ego pono differentiam, quod ille agiliùs, ac maiori cum pompâ in Inferorum barathrum ambulet. Qui quidem impensè nequam, bisque detestabilis euadit, si huiusmodi virtutibus, tanquam machinis, telisque vtatur ad vexandam Ecclesiam, illudque ei possit exprobrari, quod olim Cæsari, quòd sobrius, suique compos ad remp. perdendam accesserit, quæ fortè ab ebrio, gulæ, ac popinæ nato cladem mitiorem reportasset. Neque vero adeo auidus gloriolæ auceps sum, vt laudes huiusmodi siccas, & steriles, amplectar, quæ prorsus nihil sapiunt, quod de Mauritaniæ Rege Mahometico non possit prædicari. Eas, me respuente, redhibeat sibi benignus Cardinalis: qui minuta quædam mihi largitus crepundia, veris interim solidisque me diuitijs cupit spoliatum: cum mihi auferat meæ rei, speique anchoram, salutis proram ac puppim, cognitionem, ac fidem, quâ Deum intueor meum, timorem ac reuerentiam quâ eidem inseruio. Cui ego me, meaque omnia, sceptrum, ensem, calamum, industriam, quicquid possum, quicquid sum, voto perenni consecraui; in perpetuam misecordiæ illius recordationem, quâ me circumsonis sæculi erroribus, regnum graui onerosoque Paparum iugo dignatus est liberare. Regnum, inquam, meum, in quo iam Deus nec ignotus colitur, nec linguâ ignotâ inuocatur. In quo Scripturæ sacræ

ſacræ populo patent citra ſpeciale priuilegium legendæ, eâdemque, quâ a populis Epheſino, Romano, Corinthiaco Paulinæ ad ipſos datæ epiſtolæ, libertate peruoluuntur. In quo populus, non, vt * proximis retro ſæculis, ſoluto viritim cenſu, peccatis emit indulgentiam. In quo quam itineribus tranſmarinis, ac tranſmontanis longè petere, ac nundinari olim cogebantur, remiſſio, eaque per Chriſtum gratuita, ſubditis meis intra limen domeſticum præconio Euangelico in aures porrigitur, in corda inſtillatur. Si his, ſimilibusque de cauſis mearum ditionum Eccleſiæ miſeræ ſint D.[no] Cardinali; Eſto: noſtram profectò miſeriam nos cum illius fœlicitate non permutabimus. Quod ſupereſt, ego, diuinâ adſpirante gratiâ, animo, totiſque viribus conitar, vt eam vitæ rationem conſectèr, quæ vt vt fortè in calumniam, in reprehenſionem certè iuſtam non impingat. Nec vero ita mihi male conſcius ſum, vt de meipſo tàm deſperatè, deploratèque ſentiam, quàm de ſe Papæ, quorum nonnulli cum Cœli, Tartarique clauigeri, cum ſalutis promi-condi audirent, Papas ipſos ſaluari non poſſe pronunciarunt. Quæ non a tetris, qui ſedem illam quandoque occupârunt, hominum propudiis, ſed a duobus, qui inter meliores cenſentur, Pontificibus vox eruperat. Ego ſcilicet Dei ac Saluatoris mei promiſſis in Euangelio promulgatis innixus, plane confido, me de peccatis meis agentem pœnitentiam, omnemque fiduciam in Ieſu Chriſto defigentem, per eius nomen ac merita remiſſionem conſequuturum. Inanibus autem laruis, ac nihili argutiis terreri haudquaquam poſſum, quandiu Ieſu Chriſto adhæſero capiti

* *Onuphrius in vita Pauli IV.* Aliquot annis poſt Apoſtolicæ Sedis Nuncius in Angliam ad colligendum S. Petri vectigal miſſus. *Vide & Mattheum Paris.*

Onuphrius de vit. Pont. in vita Marcelli II. ait poſt Hadrianum IV. etiam dixiſſe Marcellum, Non video quomodo, qui locum hunc altiſſimum tenent, ſaluari poſſint.

piti Ecclesiæ, quasi extra sim Ecclesiam. Cuius nempe significatu nunc dierum non venit cætus in Christum secundum ipsius verbum vocemque credentium, sed pompatica quædam Monarchia, eaque iam temporalis, cui caput Romanus Pontifex. Ita nomen hoc speciosum iamdiu inseruijt infinitis recentium sæculorum erroribus obtegendis, putridisque humanæ officinæ assumentis deaurandis.

Quod si D^no^ Cardinali vt fortè fando auditæ, ita probè perspectæ ac cognitæ essent, horrendæ illæ, quæ in caput hoc, meamque stirpem vniuersam conflatæ sunt, coniurationes; si repetita illa, ac renata seditionum, proditionum, periuriorum monstra, quæ in subditorum meorum Romanensium etiam Clericorum pectoribus & nidulata esse, & pullos exclusisse ex publicâ reorum conuictione abunde constat: tantum abesset ab illâ in me contorquendâ calumniâ, *quasi Catholicos respirandi, suspirandique libertate arcentem, ac omni suppliciorum genere cruciantem*: Vt contrà potius me tot periculis intentatis adhuc spirare, tot ruptis proditionum laqueis, etiamnum cum ijs clementèr, mansuetèque agere vehementer miraretur. Enimuero si in regni sui visceribus Francorum Rex foueret subditos, qui (quod plurimi apud nos Romano-catholici) supremâ ac Regiâ eum Maiestate mulctarent, haud facile dixerim, D^num^ Cardinalem Regi suo suasurum, vt hoc hominum genus benignè molliterque tractet; aut eorum, qui Regem sicâ perfodere, vel sulphureo puluere in sublime rapere conati pœnas dederunt meritissimas, constantiam laudaturum; aut denique quenquam sustinere potuisse oratorem,

qui

qui (quod ipſe iam fecit) alios ad Martyrium horum exemplo ſubeundum, & perduellium confidentiam imitandam hortaretur. Suauis illa, quâ me nuper inuitum afflauit, aura, en quid ſpirat veneni; ingens, quem in me effudit modò, laudum cumulus, en quo iam rediјt, vt ſubditos nimirum meos ad necem mihi inferendam, etiam pietatis nomine, inſtiget, & æterni præmij ſpe exacuat. Voces enim illæ annon tubam ſonant, quâ ad bellum parricidiale acclamatur? annon digitos habent, quibus ſicæ in proditorum dextras ingeruntur? Qui in caput meum plane conſpirarunt, hos Martyrum titulis decorare? Eorum audaciam maioribus theatris oſtentare, admirationi, imitationiſque proponere, qui non aliud quàm perduellionis ſcelus vltimo luerunt ſupplicio? Etenim illud verè conſtanterque aſſero, eorum neminem, me regnante, religionis cauſam capite, aut cute vnquam luiſſe, ſed nefariæ in vitam meam, dignitatemue initæ coniurationis, aut atrocis alterius delicti, obſtinationiſue pœnas debitas perſoluiſſe. Quo è numero quendam audaciæ non ferendæ Ieſuitam, qui me Papæ iura inuaſiſſe, ac nullo iure in regnorum meorum poſſeſſione hærere pro tribunali contumaciſſimè affirmauit, nuperrimè in Scotia ſuſpendio tollendum curaui. Quæ cùm ita ſint, dum ad exemplum Romanenſium, qui intra ditiones meas omne genus ſupplicia (ipſe dixit) ſuſtinuerunt, ſe offert Martyrio Do^us Cardinalis, proditorum ſe, ac parricidarum æmulum, velit, nolit, profitetur. Hi ſunt, quos miratur, hæroes: horum toties laudatas virtutes imitandas Epiſcopis proponit ac propinat Gallicanis. O

sacrum olim Martyris nomen, iam ludibrio habitum, fœdèque prophanatum! O Sanctè Apostolorum chorus, qui diuinorum oraculorum veritatem effuso sanguine consignastis; quàm splendido vos nostra bearunt sæcula assessorum consortio, in cohortem vestram adscriptis scilicet proditoribus, sanguinarijs, Regicidis? vel, vt mollissimè loquamur, pseudo-martyribus, qui Papæ regno temporali vindicando animas suas proiecerunt? Episcopis denique, qui ad Martyrium procurrunt *problematicum*, dogmatis pugilibus nec calamo vestro nec Ecclesiæ vobis propinquæ exemplo stabiliti? quodque ipsi non nisi problematicè, tepidè, trepidè audent prædicare? Mihi ignoscet, spero, D^us Perronius, si fortè cum sagaciorem existimem, quàm vt hæc ex animi sensu intimo credam deprompsisse. Cum enim (vt ipse de se testatur) inuitissimus in hæc subsellia, causæ Pontificiæ tuendæ protrusus sit, quam nec prece, nec lachrymis poterat a se amoliri prouinciam; quædam in se fortè suscepit publicè asserenda, contra quæ ipsius intus oblatraret conscientia; quædam enarranda, quæ e vanis tantùm mendacibusque rumusculis conuerrebantur. Cuius farinæ illud, quod multos in Anglia Catholicos dicat, potiusquam huic postulato assentirentur, nullum non suppliciorum genus subijsse: cum reuerà (quod in nostra ad Apologiam præfatione Orbi Christiano palàm fecimus) in Angliâ vnica obtineat supplicij forma, quâ in omnes Maiestatis quocunque scelere læsæ reos animaduertitur.

Annon me iam pulcherrimis cohonestauit elogijs,

quasi

quasi Sanctorum sanguine ebrium, ac cruciatibus excogitandis ingeniosum? Annon optimis proditorum nostrorum exemplis studet; quorum stimulis excitus, ad palum, palmamque Martyrij gestiat cursim properare? His si addamus, quàm subdolè Reges Angliæ Pontifici Romano feudatarios faciat, regnumque hoc eidem ciuili mancipet subiectione; facilè constabit, in illâ laudum, quibus me perfudit, aspergine exiguas mellis guttulas fellis fluctu decumano fuisse dilutas, adeoq; iustam humanitatis temperiem immodicâ acerbitate longè superatam. Cum enim sub orationis suæ ingressum de Regibus quibusdam egisset, quos Pontifici vult esse feudatarios, nec suprematu temporali præditos, se paulò post explicans Angliæ Reges in hæc inferiora detrudit subsellia. *Cum* (inquit) ***Iohannes Rex Angliæ nondum Pontifici recognitione vllâ ciuili obligatus Episcopos suos expulisset,*** &c. Quibus certè verbis apertè innuit, regnũ hoc postmodò redditũ hoc in genere obnoxiũ; adeoq; me Regẽ parùm iam legitimum, tituloq; tyrannũ non obscurè definit. Quicunq; enim feudi iure quicquã possidet, si domino feudali tributa pendere, ac (quod vocant) homagij obsequium præstare detrectauerit, hunc iure suo fatentur omnes dominioque excidisse. Huic contumeliæ Cardinalitiæ aliam accumulat collega Bellarminus, Hiberniam à Papa Regibus datam Anglicanis. Quis verò Papæ dederit Hiberniam, id, quamuis auidè scire expetam, me ad Calendas Græcas docebit Bellarminus. Pag. 10.

Regem autem Iohannem quod attinet, rem vt paulò altiùs repetamus, ita se habet. Inter Henricum II. & Pontificem de dignitatum Ecclesiasticarum collatione

sæpè est delitigatum. Eam, mortuo Henrico, Iohannes filius litem renouauit, ac Episcopos quosdam Anglicanos Papæ insolentiam contra iura Regia propugnantes sedibus suis submouit: idque eo sæculo cum quotquot temporalibus Paparum prętentionibus promouendis studentes, eo nomine castigati sunt, inter Martyres, aut Confessores confestim sunt relati. Regi Pontifex iratus sacris interdicit, Regnique Proceres, in Regem alias satis infensos ad arma concitat. Quid multa? Regnum Angliæ, quasi seruum hero orbum nouo domino tradit Philippo Augusto Franciæ Regi: sed latronum lege, nempè vt gladio acquirat sibi. His coronidem apponit locupletem laborum mercedem peccatorum omnium ablutionem. Regi denique Iohanni eam texit molestiarum telam, cui retexendæ ac deglomerandæ nulla alia patebat via, quam per seruitutis præcipitium. Pontifici itaque emolliendo Rex se eius vasallum renunciat, regnum Romano fastui prostituit: coronam tributis, subditorum capita censu annuo onerat. Hac tandem victimâ Romanas placauit aras, catenisque dirarum adamantinis solutus est. Num hæc pietatis zelo accensus, an duro potius necessitatis telo impulsus Rex admiserit, haud difficile est iudicatu. In illud angustiarum pistrinum compactus, vt se quoquo modo expediret, regnum certè suum *Amirali Murmelino* Granatæ ac Mauritanię Regi Mahumetico subiugare non detrectauit. Sub isthæc tempora ablegato in Angliam Pontificis Nuncio Rex seruitutis arrham publicum, quod appellant, homagium venerabundus porrexit, eiusque pedibus auri percussi vim magnam affudit. Eam reuerendus hic Legatus, dominij

minij signum editurus, proteruè satis pedibus protriuit, atque conculcauit. Nec id solùm, sed & inter conuiuandum in solio Regio sub vranisco consedit Palatino. Hic illud à D^no Cardinale lubens exquirerem; hæc rectéue, atque ordine, an contra ius & fas patrata sint? Si nullo iure admissa censeat, nullo itidem iure hoc exemplum est ab eo vsurpatum. Sin iusta hæc, ac legitima duxerit, me, quæso, certiorem faciat, vnde hæc illapsa Pontifici potestas, vt se regno dominum supremum inuehat, rerumque temporalium fastigio inequitet, quarum ad se arbitrium prius haud arrogârat. Hoccine Pontificium? hoccine inceptum Patris sanctissimi? regnum seditionibus accendere, bellis intestinis deartuare, eo fine, vt redacto ad vltimam miseriam Regi prærogatiuam Maiestatis, imperij vitam, atque animam vel dolo surripiat, vel metu extorqueat? Vnde, vbi, quando hæc primùm collata potestas? Quo sæculo obtinere, quo exemplo cœpit inualescere? Nunquid veteris Ecclesiæ Canones (Nam Scripturarum hac in re vilescit authoritas) illine inquam peccatorem vlli huiuscemodi aut piaculo damnant, aut satisfactioni obstringunt, vt ex hero Dauus, ex Rege libero mancipium fiat Pastoris sui, ac subditos vnà suos in eundem seruitutis carcerem secum rapiat, Episcopo tributa pensuros, Episcopo marsupia emungenda porrecturos; cui ludus est regionem auro, regem dignitate, regnum libertate spoliare? Num reatu solui peccator nequit, nisi pastor fiat prædator? nisi reus sub pœnitentiæ vmbrâ nudus frigeat, bonis exutus, ac hæreditarijs possessionibus extorris? Esto: auferat Principi sua iura, ac facultates Pontifex, vt in alium transferat.

rat. Esset quidem insolentiæ, ac tyrannidis non ferendæ contrectare aliena, ac largiri non sua. Atqui sibi hæc rapere, suis applicare loculis peccatorum spolia, sibi induere raptas cœlestis pacis ac induciarum nomine exuuias, quid aliud est, quàm fraudi latrocinium, latrocinio impietatem accumulare. His enim artibus non solùm censura Ecclesiastica, pro spiritualibus, quibus solis destinatur, inuadit temporalia; pro virgulâ sceptrum arripit; pro cathedrâ Episcopali solium inscendit Monarchicum: sed etiam ex sontium pœnitentiâ fraudum decipulæ, ex peccantium lachrymis versutiarum gurgites, ex Petri denique Piscatoris rete verriculum concinnatur, regnorum florentissimorum opibus deglutiendis. Imò, quod durius est, his technis Princeps ad ea, quæ nec debet, nec potest quidem patranda adigitur. Neque enim Regem penes est coronæ suæ maiestatem minuere, aut dignitatem Regiam ad posteros transmittere vllâ eius, quam ipse à maioribus acceperat, immunitatis parte mulctatam. Multo certè minùs in eius erit potestate indignâ ac sordidâ stipulatione natiui honoris gradibus hæredes suos deijcere, populumque Principi cuiuis externo reddere tributarium. Sacerdoti verò minimè gentium: Ad quem omnino non attinet ciuilibus Regum negotijs se interferere, aut diademata manu temerare. Hinc est, quod Philippus Augustus à Papa per Nuncium rogatus, vt filium suum Ludouicum à regno Anglicano deposcendo auerteret, eiusque in Angliam profectionem impediret, eidem Nuncio responderit (narrante Matthæo Paris) in hæc verba, *Nullus Rex, vel Princeps potest dare regnum suum sine assensu Baronum suorum, qui Regnum illud*

tenen-

tenentur defendere, Et si Papa hunc errorem tueri decreuerit, perniciosissimum regnis omnibus dat exemplum. Idem Matthæus testatur Regem Iohannem ex hac deditione regni in subditorum suorum graue odium incidisse. Verùm quæ nulli inniruntur fundamento, sponte dilabuntur suâ. Hoc itaque Papæ ius in Angliæ regnum cum omnino nihil fuerit, præter ridiculam vsurpationem, in fumos facilè euanuit, ita vt illi abrogando non opus fuerit vel vnum gladiolum euaginari. Potestas illa scilicet Papalis cum vagæ hominum opinioni se debeat, merumque sit vmbræ somnium, aut partus subuentaneus, quem superbia genuit, fouit superstitio, primulo veritatis oborto radio, statim dissipatur. Neque enim adeo quisquam fungus est, aut stipes, vt nesciat Pontificem, si suum illud in Angliam Imperium ex verbi diuini fontibus deriuârit, in reliqua etiam regna vniuersa esse paria iura sortitum, cum omnia ex æquo sceptra diuinis edictis subiiciantur. Quid enim? Nunquid priuilegij nacta est Gallia, quò minùs, quàm Anglia Deo submittatur? Aut hæc Anglis immissa seruitus num ijs instar prærogatiuæ fuit, quò faciliùs asciscerentur in libertatem filiorum Dei? Num ex hac commutatione mercium, emptionem sibi compendiosam fecisse Angli sunt arbitrati; traditis nimirum Pontifici in manum facultatibus suis, atque capitibus, vt ipsi eo vberiores thesauri spiritualis cumulos, montésque aureos à Papa vicissim sibi lucrarentur? Hæc ipso quidem sono vel pudorem, vel cachinnos commouent. Hoc tamen lolio D^us Perronius suos pascit auditores.

Hic in hæreticos suos denuò impetum facit. *Nulla est* Pag 105.

„ (inquit) *Ministrorum Synodus, quæ huic, quo nos obstringere „ visum est, articulo lubens subscriberet.* In quo apertè eum aut falli, aut fallere necesse est. Ministris Euangelicis hęc nec noua est doctrina, nec ingrata. A meis, à Gallicanis vbiq; per sacras conciones prędicatur: ab illis etiam interposito iuramento confirmatur; horum quoque, si opus esset, subscriptionibus approbanda. Quod quidem eorum neminem detrectaturum prorsus confido.

„ Etiamnum pergit, *Nec vllum apud eos habetur Consisto-*
„ *rium, cui hoc non penitus insideat, Si quando eorum conscien-*
„ *tiis vim inferant Reges Catholici, se à fidelitatis ijs debitæ*
„ *vinculis liberari. Hinc illæ, quas in ore frequenter habent,*
„ *formulæ expositoriæ, Hoc semper saluo, ne nostris Rex vim*
„ *faciat conscientiis. Hinc illa in vulgata fidei confessione excep-*
„ *tio; Prouiso semper, vt suum Deo summũ imperium integrũ ma-*
„ *neat, atque inuiolatum.* Quid hæc faciant ad probandum
„ Reges esse per Papã abdicabiles ego certè non intelligo. Si enim vspiam religionis reformatę professores similem fouerent errorem, non tamen inde Romanensium Maiestatis suffossorum audacia defendi poterit, aut excusari. Verùm in his, quæ à D^no^ Cardinale iam sunt allata, nihil video, quod non cum articulo proposito, ac obedientiâ Regi debitâ ad amussim quadret. Non enim profitentur se, si quippiam ijs mandauerit Rex, quod cum ipsorum conscientijs pugnet, in vitam eius inuolaturos, aut tributis soluendis defuturos, aut denique Regi protegendo facultates suas, vitasq; sub belli aleâ non oppignoraturos. Non interminantur se Regem solio deiecturos, se obedientiæ fideique repagula populo excussuros. Qui cardo est huiusce controuersiæ, ac ipsa pestis

per-

perniciesque, cui auerruncandæ Tertius Ordo salutare antidotum contemperauit. Vasto hæc, mihi crede, inter se distant hiatu; hinc Regi in mandato diuinis legibus repugnante non obedire, in reliquis interim omnibus se præbere obsequentissimos: illinc Regem sceptro, solio, purpurâ denudare, ac ita exarmatum pro non-rege habere. Si D^no Cardinali sanctissimus, ac beatissimus Pater quicquam imperaret pietati, conscientiæque rectè institutæ aduersum, eum ego (sic suadet charitas) dixerim haudquaquam obtemperaturum: Illum nihilominus, quâ summum Pontificem, aliàs colere, ac reuereri, opinor, non desinet.

Adhuc acriùs dimicat, ictumque vibrat truculentiùs. *Hinc illa* (inquit) *arma contra Reges sæpiùs sumpta, quoties religionis suæ profitendæ libertatem iis eripere conati sunt. Hinc eorundem seditiones, ac tumultus, partim in inferiori Belgio aduersus Hispanum, partim in Suecia aduersus Polonum Reges Catholicos.* Nobis etiam Iunium Brutum, Buchananum, Barclaium & Gersonem exprobat. Quem hæc in finem non video, aut quid præsidij ferant ad Regum depositiones stabiliendas; eas præsertim, quæ à Romano tripode exierunt. Quinetiam quæ in medium profert, longè absunt à veritate. Neque enim ad aures meas vnquam vel fando adhuc peruenit, Protestantes Gallicanos aduersus Regem suum arma sumpsisse. Primo bello intestino inculpatæ tantùm tutelæ studuerunt; nec prius aperto Marti se accinxerunt, quàm ferro flammisque vndique impetiti strages passi essent, ac lanienas. Nec verò à religionis diuortijs dissidia illa Gallicana primò promanarunt; sed ex eo quòd, impubere ac mino-

renne adhuc Francisco II. Regij sanguinis Principibus à Regis conspectu abdicatis, Aulâque pulsis perfugio fuerint Protestantes: inprimis hodierni Regis, nec non Principis Condæi auis honoratissimis, iam tum afflictis, omnique, quo se reciperent, præsidio destitutis. Quo quidem nomine esse iam Protestantes non dubito Regi Nepoti acceptiores, & chariores. Alios motus, armorumve impressiones eis nemo iure imputârit. Imo verò contrà annon liquidò constat, immissas Henrici III. cohortes instructissimas illis funditùs exterminandis? eos posteà tamen Regi eidem laboranti, ac in angustias redacto suppetias attulisse? Numquid obscurum est illorum operâ Regem eundem in vrbe Turonensi ingenti periculo liberatum, adeoq; mortis faucibus ereptum? Annon, feruente tetra illa defectione, cuius facibus oleum instillante Papa, Gallicani pars regni maior, Cleri maxima in furores turbidos exarsit, illorum fide ac constantiâ primum Tertius, dein IV. Henrici semper defensi sunt, circumque vallati? Annon sub vexillo semper Regio militarunt, Regum saluti excubarunt, Regijs cohortibus copias suas auxiliares adiunxerunt? Annon tot impetita ictibus, tot vacillans concussionibus corona Gallicana, ne in terram procideret, illorum manu sustentata est, Regioque capiti affixa? Annon denique luce clariùs constat, eos ipsos, qui Regem nuper defunctum sceptro prohibuerunt, ferro, turbisque infestarunt, summâ quidem iam frui tranquillitate, republicâq; florente; sed quorum laboribus comparatâ, quorum fide officiisque procuratâ, quorum sudore ac sanguine emptâ, nisi puriorem religionem profitentium? Qui tamen hic publico

lico ſcilicet odio propinantur, non quod in fidei controuerſijs tritam deſerant ſemitam, ſed quod nolint coronam Franciæ Regiam Papali manicæ ſuſpendi, quod omnes Francos velint genuinos eſſe Francorum Regis ſubditos; quod denique optent, ac ſtrenuè ſuadeant, ne lites de matrimonijs Beneficijſue Eccleſiaſticis conteſtandæ cogantur peregrinari, Alpes atterere, Tyberimq; circumſonare: neue regnum Gallicanum, falsâ pietatis ſpecie factum olim tributarium, Annatarum, ſimiliumque harpyarum vncis, fuſciniſque dehinc exenteretur.

Sed quid ego his immoror? Ipſe hanc ab ijs calumniam depellit Cardinalis, cum hoc de Regibus per Papam deponendis dogma per Franciam vniuerſam vſque ad Caluini tempora aſſerat obtinuiſſe. Ita tacitè quidem fatetur, Reges prioribus ſæculis malè habitos; ab ijs autem, quos hæreticos ſalutat, Scripturas in medium productas; inde Regum iura, ante Paparum fraude ac tyrannide ſepulta, luci reddita, orbique propalata. Quod Belgas, Suecoſque attinet, eorum exempla factum ſapiunt peculiare, nec vllam in partem quæſtioni noſtræ inſeruiunt. Illis, citra religionis cauſam, etiam politicæ ſuppetunt rationes: quibus dijudicandis ego me hic arbitrum non interpono.

Quem nobis obtrudit, Iunius Brutus noti nominis eſt, ignoti hominis: a Romanenſi fortè aliquo per ſtropham conſarcinatus, eo fine vt reformatam religionem Principum odijs degrauaret.

Buchananum inter poetas numero, non Theologos. Qui ſi in voces aliquando proruperit male temperatas, feruido eius ingenio, temporumque illorum turbini, non

rectæ, quam imbiberat, religionis placitis regulisque illud imputandum.

Barclaius, quem allegat, de Regibus non loquitur detrudendis, sed cum ipsi se Regno sponte abdicarunt, tum demum pro non-regibus habendos concedit. Qui autem Regi liberam permittit optionem imperij vel retinendi, vel deserendi, non ideo eundem Papæ submittit deturbandum.

De Gersone satis a nobis supra disputatum; ac quæ illi larua a D^{no} Perronio induta, ostensum. Verbo hos omnes vt absoluam, non est mihi animus singulas præstare priuatorum sententias: Id nobis abunde satis est, quòd in religionis nostræ penetralibus nulla lateant huiusmodi seditionum monstra, in scholis nostris nulla tradantur instituta, quibus iuratæ obedientiæ religio consceleretur, in Ecclesijs, synodisque nostris nusquam in hanc perfidiæ tesseram exitialem, portentosamque conspiretur.

R[illegible]ius. Quod si Francorum quispiam, aliter olim animatus, mutatâ iam sententiâ pro Regum libertate contra Paparum insolentiam sentiat, is profectò, quod errore tam turpi, ac pernicioso se extricauerit, dignus est, qui serio laudetur, ac nostro Cardinali sanioribus institutis valedicenti longè præponatur, vel etiam opponatur. Horum & motus contrarij, & metæ aduersæ. Hic nempe a malo ad bonum redux, ille a bono ad malum transfuga.

Tandem aliquando orationi suæ calcem concinnum adaptaturus, copiosas Regis sui, qui iam rerum potitur, laudes cantillat. Eum Ecclesiæ filium appellitat primogenitum

genitum, gemmantemque lilij propaginem : cuius pulchritudinem nec Salomonis pompa triumphalis adæquârit. Tum nos in historiarum prata manu ducit; quibus vel conspectis nos edoceri ait, quamdiu cum sede Apostolica concordiam coluerint, Papisque adhæserint Franciæ Reges, quamdiu Ecclesiæ sponsus inter lilia fuerit pabulatus, tamdiu eam verâ beatitate floruisse regionem, tum in Regum populique capita bonis temporalibus, donis spiritualibus affatim depluisse. Contra autem quoties à cathedrâ sacrosanctâ se abiungerent, toties lilia spinis esse obsessa, aculeatisque calamitatum omnium senticetis obruta, & suffocata elanguisse.

Ego verò apertè rotundéq; respondeo, hæc nihil synccerum sonare; nec hominis subditi esse, laudum incantamentis Regium caput demulcere, summum interea sceptri apicem furtim deprimere, lutoque immergere. Quid enim facit aliud, qui Regi, vt seruitutis iugum induat, fœlicitatis nomen obtendit? Sed quoniam ad experientiæ, historiæque vocem amandamur, videamus num crebris à Romanâ sede secessionibus regni illius fœlicitas corrupta olim fuerit, aut etiam interrupta. Philippi quidem Pulchri tempora pax alma prosperique successus bearunt; etiam inter feruidos cum Sancto Patre conflictus, satisq; acerbas Pontifici in os regestas contumelias. Ludouicus XII. cohortes aperto Marte fudit Pontificias: Iulium II. Papatu excidisse palàm pronunciauit, ipsique Romæ Babylonis cognomentum adscripsit, non chartis exaratum, sed nummis incusum aureis: Ipse interim ita suis omnibus charus, ita apud exteros illustris, vt Patriæ Patris cognomen reportârit.

Maiorem

Maiorem mihi domestica, & propria faciunt fidem. Mea magna Britannia, tum verè Magna, tum demum quàm vnquam antea, pace beatior, vbertate affluentior, thesauris cœlestibus cumulatior, postquam Papali ferulæ subduxit manum; postquam legatos aurisugas Beati Petri vectigal corrasuros expectare desijt; postquam Angliæ Reges tricorone numen seruili obsequio non sunt amplius venerati, nec Monachorum virgulas cute suâ attriuerunt. Quid Holandiam, Zelandiam, Phrisiam commemorem? quàm tenues olim, exilesque prouincias, quantis iam, diuino munere, opibus auctas, quantis militiæ, industriæ, artium munimentis ornamentisque splendidas, ex quo, dissipatis Papalium superstitionum tenebris, gentes illas diuinitùs obortus Euangelij dies illustrauit? Serenissima Venetorum resp. nunquid Solem experitur magis torridum, num mare magis fluctuosum, num ciues minùs frugi, ex quo Pontifici gemellorum gladiorum alterum de manu nuper extorsit, eiusque dominio temporali plumas auulsit, vel potius neruos elisit? Ex altera autem parte, Franciæ Reges, postquam in Pontifices Romanos primo vrbes regionesque, quas in Italia possidebant, amplissimas, dein Auenionensem in Gallia Narbonensi Comitatum contulissent, à beneficiariis suis ingratissimis satis quidem inclementer, duritèrque sunt excepti. Romani Pontifices, vt donationum Pepinianæ, ac Carolinæ memoriam obliterarent, illam sub Constantini nomine fictitiam orbi obtruserunt. Iidem Pontifices regnum Gallicanum seditionibus, turbisque inquietarunt; Ludouici Pij Regis integerrimi, atque innocentissimi degeneres filios

ac

ac rebelles in patrem acuerunt. Iidem Romani Pontifices regnum illud pijs scilicet fraudibus, artibusque quæstuarijs expilârunt, quorum vt auaritiæ metas saltem aliquas, ripasque opponerent, Franciæ Reges salutarem *Pragmaticæ sanctionis* obicem construxerunt. Iidem denique Pontifices regnum illud Interdicto sæpius damnârunt, Reges maiestate, sceptroque spoliârunt, vicinos ad regnum inuadendum, populum ad Reges suos debellandos extimulârunt. Vnde bella, squalor, vastitas, regumque parricidia insequuta. Nouissimum humani generis monstrum *Rauailacus* hanc facinori patrando rationem caussatus est, quòd Rex, inquit, Henricus Deo bellum intulisset: hoc est, in Papam bellum fuisset meditatus. Regicidæ scilicet Deo semper pleni, sed suo. Quo magis profecto miror D^no^ Cardinali quid in mentem venerit, quòd postremos Galliæ motus inter exempla numerauerit infœlicium à Papa secessionum: cum à Papa ipso, eiusque incendiarijs eæ bellorum faces sint accensæ, atque eiaculatæ. Si, Pontifice per Regem, populumue Gallicanum læso, atque offenso, illi genti aliunde, quàm a Româ, increbuisset damnosa tempestas, puta cælitùs immissa pestis, aut fames, hæc fortè speciem præ se ferrent aliquam Dei iniuriam Vicario suo illatam vindicantis. Cum autem se Papa horum malorum artificem, fabrumque præstiterit, non iam Deus Papæ vlciscitur iniurias: sed Papa suas: imo non suas: sed, quod peius est, plane nullas. Gentem igitur aliquam damnorum præteritorum recordatione excitare ad Papæ gratiam aucupandam, eique nexu insolubili adhærendum, non est suadere vt ametur Papa,

ſed calamitatum, quas ſubmiſit, atque inflixit Pontifex, memoriam refricare, ac eiuſdem minas, & fulmina terrori obtendere, quæ nemini, niſi ſuperſtitiosè meticuloſo vnquam nocuerunt: meo certè regno mirum in modum profuerunt, plenoſque cœleſtium benedictionum imbres in populi mei capita deuocârunt.

Quòd ſi quandòque contigerit tum floruiſſe Galliam, cum Papam amore & reuerentiâ proſequuta eſt, hoc inde euenit, quòd Regum proſperâ vtentium fortunâ Pontifex amicitias ambire ſoleat. Non ideo Regibus ſuccedunt ex voto omnia, quòd cum Papa ſuauiter in vnum conſpirent: ſed ideo Papa aſpirat Regibus, quòd eorum opes potentiamque intueatur. Hirundines veris non cauſæ ſunt, ſed comites: Regnorum fœlicitatem Papa ſequitur, non ferit; inuenit, non inuehit. Sin gentem quampiam funeſta peruaſerit calamitas, ſi in regni viſceribus bellum coquatur inteſtinum, reip. periculoſum, ciuibus formidabile; ſtatim conſurgit, quieſcere neſcit, ac (ita ſaluandarum animarum curâ ſauciatur) medijs ſe turbellis inſinuat, ad commune incendium accurrit, non reſtinguendi causâ, ſed diripiendi. Si, victo & oppreſſo Rege, nouus regno dominus ſit induendus, ita negotium nectit Pontifex, vt recens ille Solij inſeſſor eius auſpicijs regnum adeat, eius nutu adminiſtret, eius denique ſe agnoſcat beneficiarium. Sin brutis Papæ fulminibus fruſtrà diſploſis, Rex prior hoſtiles copias fregerit, continuò ad victorem ſerenus, ſuauis, gratulabundus accurrit Sanctus Pater, omnes indulgentiarum theſauros aperit, eumque, quem modo peſſundare non valuit, iam miſerecordiæ gremio fouet ac amplexatur.

Iſthæc

Isthæc per orbem Christianum iamdiu pestis inualuit, occulto, iustoque Dei iudicio, Regibus stuporis spiritum incutientis. Quibus per sæcula iam non pauca in summâ rerum ignoratione versantibus, ac superstitionum nube obuolutis, regna interim, sub fallaci pietatis vmbrâ, tributis onerata, atque exhausta sunt, ac ipsa diademata seruitutis iugo fœdè mancipata. Qui corda Regum manu librat, ac pro arbitrio, velut aquarum ductus, facile inflectit, solus potest, cum sibi visum fuerit, eosdem è somno hoc profundo excitare, solus, excusso veterno, prohibere, ne eorum ampliùs patientiæ insultetur, potentiæ illudatur; qui iamdiu, quasi tauri robustissimi filo tenui a puerulis circumducti, ita iniectis conscientiæ laqueis inanibus, authoritatem suam constringi passi sunt, captiuamque post Pseudopetri currus triumphales traduci maiestatem. Illi Regum Regi sceptrum meum supplex submitto, illi diadema ad pedes venerabundus aduolo: illius me mandatis famulum, prælijs pugilem exhibeo. Huic præsertim causæ adeo iustæ, ac necessariæ assertor lubens prodeo; palàmque orbem Christianum vindicias postulo secundum meam, meorumque, quos in solium euexit Deus, fratrum libertatem: paratus semper & calamo, & gladio tueri, a solâ diuinâ pendere Maiestatem Regiam. Cuius splendorem radiolosque, qui hoc caput ambiunt, omnes æterno, a quo euibrati sunt, luminum Patri reflexionis ordine remitto, famulatus iure debeo, omni officio voueo, humiliterq; consecro.

* *
*

Errata (præter alia notatu indigna erratula) sic corrige.

Pag.	Lin.	Errat.	Corrig.
9	9	*versutia*	versutiis.
13	14	*Hillarius*	Hilarius.
16	marg.	*Annal. 9. Cardinali*	Cardinali Annal. 9.
19	26	*vt quòd*	dele vt.
24	1	*Petrardus*	Petrardus.
38	28	*folij*	foli.
45	10	*Almaini*	Almaini.
47	8	*quod Quodcunque*	quod ly Quodcunque
68	14	*exuendi*	exuendi.
81	23	*perduellum*	perduellem.
104	17	*exuerat.*	exuxerat.
117	28	*tandem*	dele.
119	10	*est*	esse.
131	penult.	*barcos*	Heroës.